
ખુબસુરત
બનો.
અસલી.
/2
હનુમાન.
AHMEDAB

આગા "હશર" કાશમીરી કૃતનો.

જાણીતો ઉર્દુ ખેલ.

ખૂબસુરત બલા.

આખો નાટક ગાયન ભાષણ સાથે.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

જેઠાલાલ વાડીલાલ-દલાલ.

બુકસેલર એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ઠેકાણું સારંગપુર તળીઆની પોળ—અમદાવાદ.

આવૃત્તિ બીજી. સને ૧૯૧૨ પ્રત ૨૦૦૦

અમદાવાદ—પીરમશાના રોજા પાસે શ્રી સત્યસાગર પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં પટેલ પોચાભાઇ ચકુભાઇએ છાપી.

કીંમત આઠ આના.

ખૂબસૂરત બલાનાં

નાટકનાં પાત્રો.

પુરૂષ પાત્રો.

નેકદિક ફીરોઝાબાદના મરહુમ શાહ ફિરોજસનો મુખ્ય વફાદાર જમાદાર તાહેરાનો પતી.

કહેરમાન મરહુમ શાહ ફિરોજસના વફાદાર સરદાર

કતલુબેગ બેવફા સિપાહસાલાર શમસાનો મદદગાર.

તુગરલબેગ કતલુબેગનો બેટો.

શાબરઆર તુગરલબેગના તાબાનો ફોજી અમલદાર (લેફટનન્ટ) તસનીમનો આશક પાછળથી ધણી.

સોહેલ મરહુમ શાહ ફિરોજશનો બાલક બેટો

રસીક તોરીકનો બાલક બેટો.

અચરશલાલુ–ડાલીના ધણી

માશાઅલ્લા શહરયારનો નોકર મલતાણીનો ધણી.

ઢંઢબાજ પાગલખાનેમાંથી નાસી છુટેલો ચકરમ.

મુશ્કિલ આશાન નં. ૧ શીરીંનો ધણી.

નં ૨ મુશ્કિલઆસાન નંબર ૧ નો કાકો

કમીશન એજન્ટ ધી ઇન્ડિયન મેરેજ કંપની લીમીટેડનો એજંટ

હુશ્શામ તોરીકનો વફાદાર નોકર

સ્ત્રી પાત્રો.

શમસા ફીરોઝાબાદની સુલતાના મરહુમશાહ ફિરોજસની રાજલોભી દગાબાજ બહેન.

તાહેરા તોરીકની ઓરત (વફાની તસવીર)

તસનિમ એક અમીરજાદી... શહરયારની બહેન

ડાલી ખેરઅલ્લાની સુધરેલી અને ઉડાઉ બઈરી

મુમતાજ માશાઅલ્લાની સુધરેલી ઉડાઉ બઈરી.

શીરીં મુશ્કિલઆસાન નં ૧ ની બઈરી.

નેકી દુનીયાને સારે રસ્તે ચઢાવનારી શકિત.

બદી દુનિયાને બુરે રસ્તે ચઢાવનારી શકિત.

ખૂબસૂરત બલા

ડ્રામા તીન બાબકા.

ભાગ પહેલા—પરદા પહેલા   મહેલ

ગાના—રબકી શાન ન્યારી ન્યારી બલિહારી
તેરી કહાની ઘરઘર મન માની જાની
યકતાઇ ચતરાઇ પ્યારી પ્યારી સારી—રબકી
હર જહાંનમેં નેક કામ કરના નેકીપે
બદીકા ધ્યાન ધરના
ક્રોધ કામસે મુદામ ડરના
હવસ, કપટ, કસ્ત, ફીરત છલકી મારી દુનીયા સારી
બદકારી નરનારી હર પ્યારી—રબકી

નેકી—ખુદાવંદ જલાલ હો! મુકદ્દસ હય વોહ. ખુદા જો આદમકે સરકશ ઔર બાગી બેટોં કો મહેરબાન બાપકી તરહ પ્યાર કરતા હય? વોહ ઇનસાન જો સદ્દે દીલ ઔર પુરી સચ્ચાઇ કે સાથ ઇસકી ઇતાઅત ઇખ્તયાર કરતા હય. અય ગુમરાહ હસ્તી, જો અંધી ઔર દિવાની બની હુઇ તબાહી કી ગારમેં ચોરી જા રહીહય. આ રોશનીકીતરફ આ! ખુદા કા રહમ તેરી પુકાર પર કાન લગાયે હયઇસકીતુઝે ગોદ મેં લેને કે લીયે મુહબ્બત કે બાજુ ફેલાયે હય

શએર.

ઇસ રાહમેં હૈ ઠોકરેં વોહ રાહ અબ ઇનસાન ન ચલ.
જુર્મો ગુનાહ કે બોઝસે વર્ના ગીરેગા મુંહકે બલ,
તારીકીયાં હય હર તરફ—અંધાં ન બન અબ ભી સંભલ
ઇમાનકા ફાનુસ લે, ઉસમેં જલા શમએ અમલ.
મુડ, ભાગ દૌડ આ ઇસ તરફ તાકત અગી હય પાઉંમેં
આરામ, રાહત જીંદગી, સબ હ ખુદા કી છાંવમેં.

બદી—મયેં હૂં જહાંકી ખુશી મયેં હું.

નેકી—દુન્યાકી મુસીબત-ખુદા ઔર ઇનસાન કે બીચમેં દિવાર!

બદી—દુન્યાકી કિસમત મેરે દહને હાથમેં ઔર ઉસકી કુંજી
મેરે બાંયે હાથમેં! અય તુમ સબ જો બિહિસ્ત કી ઉમીદ
મેં દુન્યા કો દોજખ બનાય હુવે હો આવ, મેરી તરફ આવ,
મેરા દરવાજા ખટખટાવ મેરી સખાવત કે બાદલ મોતી બરસા-
કર તુમ્હારે દામનકો માલામાલ કર દેંગે!
બે ગમી પહેલુમેં હો ઔર માલેજર કદમોં કે પાસ,
મેજગર ઉમદા ગીજા હો જીસમપર આલાં લિબાસ.
તયેરતે હોં મસ્તીએ ઇશરત મેં બસ રંગીન હવાસ.
યારહો ગુલજાર હો, ગર્દીશ મેં હો મયકા ગિલાસ.

બસ યહી જન્નત હય, બાકી વસવસા ઔર વહમ હય.
ખા, પહન, પી અયશ કર અગર તું જીફહમ હય,

નેકી—ઝુટી તું આદમી કો જીલ્લત મુસીબત ઔર ખોફનાક
મૌત કે સિવા કુચ્છ નહી દે શકતી.

બદી—ચુપ તુહી મેરી તરફ આનેવાલોંકા અપ તરફ બુલાતી હય.

નેકી—બાર તું નેકી રાહ ચલને વાલોં કો જહન્મ કે અંધેરે
ગારમેં ગિરાતી હય.

બદી—તું નહોતી તો દુન્યા મેં બિહિસ્તકા મજાહ આતા.

નેકી—ઔર તુ નહોતી તો ખુદા જહન્નમકો પયદાહી ન કરમતા,

બદી—નેકી લઢાઇ છોડ

નેકી—બદી બુરાઇછોડ

ગાના—છોડ છોડ મોસે નકર જીકર નપટ નીડર
કમતરે સુનાઉ મનાઉ
કહેનામાન અય હયવાની દીવાની

તજકર સજકર કીતની મય સમજાઉં—છોડ
કયસી તનકરત રીઝાલી બનકર કયા હય કયા હય દીલમે ઠાની
દેખ સમજકર બાત સુનકર છોડતું હયવાની
પ્યારસે મારસે લારસે, જારસે દીખલાઉં—છોડ

બદી—દુન્યા આશકો કા બાજાર હય ઇસમે કોઇ મેરા ખરીદાર
હય, કોઇ તેરે તલબગાર હય.

શઅેર.

અગર નફરત હય મેરે આશકો તેરી સુરતસે,
તો મુઝસે કયું લડતી હય, જા લર અપની કિસમતસે,

નેકી—જો આજ જાનતે હયે' દુન્યાકી હુર તુઝકો.
દે બયંક હયે જો દિલસે અકલો શકુર તુઝકો.
જીસ રોજ રોશનીમે' દેખેગે' શકલ તેરી
નફરતકી ઠોકરોંસે ફેકેંગે દુર તુઝકો

બદી—નાદાન કભી અયસા ન હોગા ! કયા તું નહીં' જાનતી
કે દુન્યાકી મીટ્ટી ખુદ ગરજી ઔર લાલચે કે પાણીસે
ગુંધી ગઇ હય—

શઅેર.

જબ તલક હર એક શય દેનેકો મય તૈયાર હું
વોહ મેરે બુલ બુલ હયે, મયે'. ઉન્કી ગુલે બેખાર હું'

નેકી—ઝુટી તેરા હર લફ્જ અદાવતસે ભરા હય
દુન્યાકા ચમન મેરી હી કોશીશસે હરા હય.

બદિ—બસ બંદ કર કીલો કાલ, દેખ, મેરે આશકકા હાલ.

(ફલાટના ફુટના, મર્દ ઓતરકા શરાબ
પીતે દિખાઇ દેના, શમિશગરો(ગાના.)

નેકી—શર્ત હુઇ દેખના મય હારતી હું યા તું હારતી હય,
(ફ્લાટ કા ફટના ઔર શમશાકા આલીશાન
મકાન મય ચોબદારો કે નજર આના)'

ચોપદાર—જલાલે હમરાહ કમાલે હમદમ અદુજે માનિન્દ ચતર
સર પર !

દુસરા—જમાના હામી, ફલક મહારીજ, સપહર બંદા. સિતારા
ચાકર

૧ લા—નશીબ દરયા કુન્ત મગસરાં કદર સુનાખ્વાં હો બખ્ત
યાવર !

દુસરા—સહાબ કુલજુંમ ફિદા કદમપર, જરો જવાહીર નિસાર
સરપર !

૧ લા—વિકાર હર સિમ્ત છા રહા હય કિલોકા અજમત દબા
રહી હએ !

દુસરા—હજુર તકરીફ લા રહે હયે, ખડે હો મુદ્દામ સર ઝુકા કર !

શામસા—વોહ બાગી મુજરીમ ક્યા ક્યા કહેતા હય ?

કતલુ—શમશા ઉસકી જીદ ઔર નફરત ઉસે ગારત કર રહી હયે ?

શામસા—જાવ, ઉસ જીદ્દી કુતેકો મેરે સામને લાવ જીદ કિસસે ? ઉસ ઔરતસે જો તુફાની સમન્દરકી તરહ ગુસ્સેમેં દિવાની હો જાતી હય-જિસકે આગે આમ તમામ સલતનત મુજરિમાં કી તરહ થરરાતી હય જો હમ કે દમમેં આંધીકી તરાહ બલાયે નાગહાની હો જાતી હય. અગર વોહ રાહપર નહી આયા તો ઉસકો ઇસ દુન્યામેં જીનેકા કોઇ હક નહીં હય !

(કતલુકા તો ફીકકો પા-બ-જંજીર લાના)

શામસા—ક્યું તોફીક કિસ હાલમેં હય ?

તોફીક—કિસ હાલમેં હય, શેર લોહકી જાલમેં હય ?

શામસા—સરકશ—

શેઅર.

ક્યું તબાહી લા રહા હય અપને છન્ને જાન પર,
છોડ દે ગુમરાહી; આજા અબભી સીધી રાહ પર,

તોફીક—દુન્યામેં સચ્ચી ઔર સીધી રાહ ફક્ત નેકી હય જો કબ્રકે દરવાજેસે નિકાલ કર કયામતકે મયદાનસે હોતી હુઇ બિહિસ્તકે દરબારમે પહુંચાતી હય, બાકી હરએક રાહ ઠોકરે ખિલાતી, ફાંસીમેં ફસાતી, ઔર આખિરકાર જેહન્નમકે અંધેરે ગારમે ગિરાતી હય—

પરવા નહીં જો આજ જમાના ખિલાફ હય.
રસ્તા વહી ચલુંગા જો ઠીક ઓર સાફ હય,
દુખ ઓર ખોફ હેચ હયે મેરી નિગાહમેં,
મયે ખાકભી જો હુંગા તો નેકીકી રાહમે.

શામસા—મય નહી સમઝતી કે નેકી ક્યા ચીજ હય, જો તુઝકો ઔરતેરે જયસે ચંદ બેવકુફોં કો અઝીઝ હય

તોફીક—નેકી કિયા ચીજ હય ! નેકી એક પાક નુંર હય ! ખુદા કે હાથકા બનાયા હુવા એક કીલા હય જીસમેં ઇનશાન બય-ઠેકર સયતાનકી ફોજકે સાથ મુકાબલા કરતા હય.

શામસા—પાગલ હો ગયા હય.

તોફીક—હાં હાં મયે, પાગલ હો ગયા હું, મગર શુક્ર હયકે ખુદાકા બાગી, હીર્સકા બંદા. શયતાનકા ગુલામ બેરહમ ખુની ઔર નમકહરામ નહીં હું.

શામસા—ઓ નમકહરામ હમારે સામને ઓર હય ગુસ્તાખાના કલામ ?

તોફીક—મયે ઇન લોગોં મેં સે નહી. હું, જો કીસીકી ઉસકી પીઠ પીછે બુરાઇકા ઇજહાર કરતે હય ? મયેં બહાદર હું—ઔર બહાદર હમેશા સામને આકર વાર કરતે હય—

શએર.

સાફ દીલ ઇસ તરાહ કહેતે હયં બરાબર સાફ સફ,
જીસ તરાહ આયના કહે દેતા હય મુહ પર સાફ સાફ,
જાન જાએ સર કટે પરવાહ જરા કરતા નહીં.
મર્દ સચ્ચી બાત કહનેસે કભી ડરતા નહીં.

કતલુ—તોફીક અગર તું જીદ છોડ દે તો મયેં ઇમાનસે કહેતા હું—

તોફીક—ચુપ ? ઉસ મુકદસ ચીજકાનામ, જીસ કા એક જરાભી તેરે નાપાક તનમેં નહીં હય નલે ! તુમ દોનો શયતાનસે જ્યાદા ઇમાન કે દુશમન હો ?

શામશુ—બેશક હમેં ? ઓર કહીયે હમેં કે બહાદર કો સર્દ, મર્દ કો નામર્દ ઔર સુર્ખ ખુનકો જર્દ બનાનેવાલા યહી હયે.?

તોફીક—જીસ તરાહ ખુદાને દુનીયાકી રોશની કે લીયે આફતાબ કા લમ્પ પયદા કીયા હય, ઉસી તરાહ ઇન્સાન કી રૂહ કી રોશની કે લીયે ઇમાનકા ચિરાગ બનાયા હય.

શામસા—મગર મયે-મયેં હુ તો જરૂર ઇસ ચિરાગકી રોશની બુઝાઉંગી !

તોફીક—તુ કીયા ! અગર તમામ દુન્યાકે શયતાન મિલકર ઉસકે બુઝાનેકી કોશીશ કરે, ફિરભી યે ખુદાઇ ચિરાગ હમીશા

જગમગતા રહેગા, ઔર જહામેં રહમ ઔર ઇનસાફ કી રોશની ફયલાતા રહેગા.

શમસા—તોફીક તુ જાનતા હય કે મયેં કયસી ઔરત હું ?

તોફીક—ઉફ્લતકી પુતલી ! તુજે કોન ઔરત કહેતા હય ? ઔરત વોહ હય જીસમેં રહમ હો, શર્મ હો—સચ્ચાઇ હો. બાવફાઇ હો પારસાઇ હો, જીસને ફિરિસ્તોંકી તીનત ઓર હુરકી ઇસમત પાઇ હો, તુ કભી ઔરત હો નહી સકતી જીસ તરહ તુને મઆસુમ શહઝાદે કા દગાસે હક છીના હય. ઉસી તરાહ ઔરત કે નામ પરભી જબરદસ્તી કબજા કર લિયા હય.

શમસા—તોફીક સુન—

શેર.

સાંસસે આગ જો બરસાય વહો અજદર હું મયેં
જીદમેં તુફાન-તો ગુસ્સેમેં સમન્દર હું મયે.
પીસ ડાલુંગી-મીટા દુંગી-ફના કર દુંગી
યાદ રખના તેરી તકદીરકા ચક્કર હું મયેં

તોફીક—ઔમસે પંજએ પોલાદ નહીં દબતા હય
દિલકા જોશ અયસે ડરાવે સે કહીં દબતા હય—
રગેં રગેં કી જબાં પર યેહ સુખન જારી હય !
જાન પ્યારી નહી દુન્યામેં વફા પયારી હય ?

કતલુ—મજહબી દીવાને કયું જાનકે દુન્યા કી ખુશીઓં સે બેઝાર હય ? તેરી એક હાં પર શાહી મેહરબાનીયોં કા બાદલ ઇજ્જત, દોલત ઓર રહમકી બારિશ બરસાને કો તૈયાર હય,

તોફીક—મુઝે કોઇ ઇસકી મહેરબાની નહી ચાહિયે ! અબ હીર્સકે ગુલામ યાર રખ મેહે કલામ—

શેઅર.

ચદ દિન હય શાનો શોકો કા ખુમાર,
માતકી તુર્શી નશા દેગી ઉતાર;
જબ ઉઠાયેંગે જનાઝા મિલ કે યાર-
હાથ મલમલ કર કહેગા બાર બાર,
કિસ લિયે આયે થે, હમ કયા કર ચલે—
જો યહાં પાયા, યહી પર ધર ચલે,

શામસા—બસ બસ, ય્હે વઅજ પાગલોં કે લીયે રખ છોડ ! સુહેલ
કો હમારે હવાલે કર, તાજકા તાબેદાર હો, વર્ના ખોફનાક
અંજામ કી પેશવાઇ કે લિયે તૈયાર હો !

તોફીક—કયા મઅસુમ શાહજાદે કો તુમ કસાઓં કે પંજેમે જુદા
હોને કે લિયે કે લિયે દેદું ! રહમ ઔર ઇનસાફ પર છુરી
ફેરદું ? તખ્તો તાજ કે લુટેરેકી તઆઝીમ કર શયતાનકો
બિહિશ્તકા માલિકો વારિસ તસલીમ કરૂં ! નહીં ! વફા
દાર તોફીકસે અયસા કભી ન હોગા !

ફતલુ—મગર અયસા કરના પડેગા.

તોફીક—કયું !

શામસા—હમારા હુકમ હય ?

તોફીક—તેરા હુકમ કુચ્છ ખુદા કા હુકમ નહીં હય !

શામસા—મયેં શાહી હુકમ દેતી હું !

તોફીક—મયેં તેરી શાહીશેભી મુનકીરહું—

શએર.

તીર, તલવાર, તબર, નેજઓ ખંજર બરસેં
જહર ખુન, આગ મુસીબતકે સમન્દર બરસેં
બિજલિયાં ચમકેં ઔર કોહસે પથ્થર બરસેં,
સારી દુનીયાંકી બલાયેં મેરેસરપર બરસેં
ખતમ હો જાય હર એક રંજો મુસીબત મુઝ પર
મગર ઇમાન કો જુમ્બિશ હોતે હૈ લઅન્ત મઝપર !

શામસા-ગઓર કર, ફિર ઝઓર કર વરના અજલ તૈયાર હય તેરા
સર હય. ઓર ઇસ જલ્લાદકી તલવાર હય.

તોફીક—મુસીબત કે ડર, રંજકે હાલ સે
બહાદર બદલતે નહીં કોલ સે !
ખુદા લે કે તું લે, ય્હે જાન એક હય.
મગર બાત યક ઓર જબાન એક હય.

શામસા-મુઝપે લઅનત હય જો તુઝકો અબ મયેં જીંદા છોડદું.
કાટલુ સર તાકે ઇસકો ઠોકરોસે તોડ દું.

(તેબ્લો)

બાબ પહેલા

પડદા દુસરા — ખયરસલ્લાહકા મકાન.

ખયરસલ્લાહ—વાહરે કીસમત ? વાહરે મેરી અકક ? સલામ તો સિરફ સરકે ઇશારેસે લેતા હું, જરા મેરી સુરત તો દેખીયે. માશાઅલ્લાહ ! ટોકરા ભર કર નુર બરસ રહા હય કયું નહી આજ કલ બ દેકી ડીગરી બદ ગઇ હય. જબકે મલ્કા શમસાને અપને બાઇ બરકીસકો કતલુ ખાન કે હાથ કત્લ કરાયા તો માહોલતનેભી ઇશ કત્લમેં કતલુખાનકા હાથ બતાયા; કુનમકહલાલી કે સીલેમેં કતલુખાનકે બેટે તુગરલ બેગ કે બેડીકાંગકા ઓહદા પાયા લેકિન ઇસ ઓહદેકે હાંસિલ કરનેમે થોડી બેઇમાની તો જુરૂર કી હોગી કયા કરે યારો, ઇસ નેકકાર દુન્યામેં બેઇમાની કે શીવા કામભી તો નહી ચલતા. દુન્યામેં કયા હમ મખ્ખીયાં મારને કે લિયે પયદા હુવે ! જબ ખુદાને જવાની દી હય તો ઉસકા લુત્ફ ઉડાવ, ખાઓ પીઓ, બોટલ કે કાર્ક ખુલવાવ રંડીયાં નચવાવ ! બુઢાપા આયગા તબ દેખા જાયગા અલ્લાહ મીયાં ભોલે ઓર રહમ દીલતો હયે હી,હી રોધો દૂર મના લેંગે કીરી નકીસી તરહ ગુનાહ બખ્શવા લેંગે અરે સયફુ ઓ સયફુ.

સયફુ—જનાબ આપ કીસે પુછતે હયે !
લેગેં અરે સયફુ ઓ સયફુ—

ખયરસલ્લાહ—અબે અપને માલીકકો નહી પહચાનતા ?

સયફુ—કોણ મીયાં ખયર ?

ખયરશહલ્લાહ—ચુપ બે અદબ ! ખયર કીસીમોગીકા નામ હોગા

સયફુ—ફિર તુમ કોણ ?

ખયરસલાહ—મીરજા ખયરસલ્લાહ એકસત્રાયરકો કે સી, એસ. આઇ.

સયફુ—અબે ઇસકા મતલબ ?

ખયરસલ્લાહ—કહ્યું કે અબ હમારી ડીગરી બઢ ગઇ હય

સયદુ—અમાં કાહેકો જુટ બોલતે હો! તુમ્હારી સુરત પરતો વહી પાજી
પન બરસતા હય!

ખયરસલ્લાહ—અબે ચુપ બેઅદબ માલીકકે સામને ગુસ્તાખાના
કલામ!

સયદુ—મીયા જ્હે તો બતાવ વહી મવાલીઓકા ડરેસ કહાં ફેંકા?

ખયરસલ્લાહ—દેખ પહેલે મયેં મઅમુલી જમાદાર થા અબ
તુગરલ બેગકા એડીકાંગ કહેલાતા હું

સયદુ—વાહ.

ખયરસલ્લાહ—પહેલે ચટાઇ પર બયઠકર ચટની રોટી ખાતા
થા ઓર અબ કુરસી ટેબલ પર બયઠ કટલેસ ઔર
મટન ચાપ ઉડાતા હું!

સયદુ. ઓરભી વાહ!

ખયરસલ્લાહ—પહેલે મયેં કુરતા પયજામાં પહેનતા થા ઓર
અબ પટલુન પર કોટ કોટ પર કોલર ઓર કોલર પર
ટાઇ લગાતા હું

સયદુ—ઓરભી વાહ।

ખયરસલ્લાહ—આગે કપડે હાથસે ધોકર પહેનતા થા અબ
વોશીંગ કંપની મેં ધુલવાતા હું

સયદુ—મીયાં જ્હે તો બતાવ કે વોશીંગ કુંપની કાલી સુરતકો
ધોકર સુફેદ બના સકતી હય

ખયરસલ્લાહ—સુફેદ તો ક્યા થપ્પડોંસે લાલ બના સકતીહય.

સયદુ—અચ્છા આગે બોલો

ખયરસલ્લાહ—આગે પયસેકી બારાવાલી બીડી પીતા થા
અબ ટર્કીસ સીગાર ફુંકતા હું

સયદુ—જબતો ચંદકી રોજમેં દૌલત કા શુલફા ઉડા દોગે!
મીયાં મયેં તો સમઝતાં થા કે તુમ મોચી કે મોચી
રહોગે મગરે હો કીસ્મતકે ધણી સીપાહીસે એકદમ
એડીકાંગ બન ગયે

ખયરસલ્લાહ—અરે જ્હે તો હમારી બદ કીસમતી થી કે એડી
કાંગ બન કર રહ ગયે વર્ના હમારે બાપ તો અજબ શાન
કે આદમી થે તુને તો દેખા હોગા!

સયદુ—બહોત દફા! રોજ હમારે મહોલ્લે મેં પાપર બેચનેકો

આથા કરતે થે

અયરસલ્લાહ—અબે ચુપ, વોહ કોઇ ઓર ઉલ્લુ હોગા !

સયકુ—ઊલ્લુ હો કે ગદ્ધા—મગર સુરત તો તુમ્હારે બાપકી સી થી.

અયરસલ્લાહ—ખયર ઇસ જીક્કો દફન કર ઓર ય્હે બતા કે ઘરમેં કયા પકા હય?

સયકુ—પકા કયા હય વહી બાજરે કી રોટી ઓર ઉબાલી દાલ !

અયરસલ્લાહ—અરે દલ કો ચુલ્હેમેં ડાલ ! કયા અમીરોં કે ઘરમેં અયસા ખાના પકતે હયેં !

સયકુ—ઓર ફિર કયસે પકતા યેય ?

અયરસલ્લાહ—દેખ આજસે હમારે ઘરમેં કુરમા કલીયા, મુતનજર બીરયાની પુલાવ મટનચાંપ, બટાકાચાંપ, ઇસ્ટુ ઓર કટલેશ પકા કરે !

સયકુ—અરે ભાઇ કલ વોહ અલ્લમ ગલ્લમ ખા લેના, આજ તો શુક્ર કરકે ચટણી રોટી ખાલે!

અયસરલ્લાહ—ચુપ ? તેરે જયસે બેવકુફોને ચટણી રોટી પર શુક્ર કરકે ખુદાવંદ તાલાકા મિજાજ બીગાડ દીયા હય ઇસને દેખાકે જબ ય્હે બેવકુફ ચટણી રોટી પર મલ્હાર ગાતે હયે તો ઇનહે પુલાવ ખીલાનેકી કયા જુરૂરત હય !

સયકુ—ભલા ખાને અયશે ખાઓગે તો તુમ્હે પુરાના મકાન કયસે રાસ આયગા.

અયરસલ્લાહ—અબે પુરાના મકાન કયા—મયેં તો પુરાની જોરૂકો બી બદલ દુંગા.

સયકુ—અરે ય્હે કયા કેહેતે હો મિયાં !

અયરસલ્લાહ—હાં હાં મય તો અખબારમેં ઇસ્તહારભી દે ચુકા !

સયકુ—તો કયા પુરાની જોરૂકો તલાયક દો દોગે !

અયરસલ્લાહ—તલાક દે દુંગા નહીં તો કનાફડકે નિલામમેં ભેજ દુંગા.

સયકુ—દેખો કહીં અયસા તો ન કરના, વોહ બેચારી તુમ્હે અપને બેટેકી તરાહ પ્યાર કરતી હય.

અયરસલ્લાહ—અબે બેવકુફ, પુરાની જોરૂ ઓર પુરાના જુના હર સાલ નયા બદલ દેના ચાહીયે !

સયકુ—ભલા મયેં તુમ્હે કોઇ પતાસાસી જોરૂ દિલવા દુ તો કયસા!

ખયરસલ્લાહ—અચ્છા બતા.

સચકુ—અચ્છા તો સુનો મેરે ખ્યાલઇ જીતની એરતેં હય ઉનકી ફહરિસ્ત પેશ કરતા હું પહેલા નંબર ખુદાબક્ષ ઘાંસાવાલા જો બાંગવાડીમેં રહેતા રહેતા હય ઉસકી એક લડકી હય.

ખયરસલ્લાહ—અબે કયા મુજે કોઇ ઘસયાર વસયારી સમઝા હય જો ઇસકી લડકી સે શાદી કરાતા હય !

સચકુ—તો ફિર તુમ જયસે ચીરીમાર કો તેલી તંબોલી ઓર ઘસ યારે ભતયારે કે સિવા ઓર કોણ અપની લડકી દેગા ?

ખયરસલ્લાહ—અબે દેગા કયું નહી ! બેટા અલબત્તે, અગલે જમાને મેં જાતા ઓર શરાફત પુછી જાતી થી, અબ તો ગોરા હો યા કાલા, શરીફ હો યા રિઝાલા મગર ચાર પઇસાવાલા હો તો અચ્છે અચ્છે ઘરવાને અપની બેટી દેને કો તૈયાર હો જાતે હયેં.

સચકુ—અચ્છા તો એર, સુનો, વોહ અબદુલ કરીમ કસ્સાબકા સાલા જો ઘોઘારી મોહલ્લે મેં રહેતા હય, ઉસકી સાત બેટીયાં હય.—

ખયરસલ્લાહ—ખુબ, જબતો સાતોંને મિલકર બાપકા દિવાલા ફૂક દિયા હોગા !

શચકુ—ઉંસમેં ચારતો અંધી હયેં. એક કાની હય, એક ગુંગી હય; મગર સબસે છોટી લડકી કરીમન હય, વોહ આપકે લાયક હય—લેકીન જરાસા લંગડાતી હય

ખયરસલ્લાહ—અબે તો કયા મુજે કોઇ લુલા લંગડા મુકરર કીયા હયે, જો લંગડી જોરૂ દિલવાતા હય !

શચકુ—યેહભી નહીં વોહભી નહીં તો ફિર આપકો કયસી જોરૂ ચાહીયે ?

ખયરસલ્લાહ—દેખ નેક હો, શરીફ હો, હસીન હો, જવાન હો, અકલમતદાર હો, ઓર બડી બાત યેહ કે વફાદાર હો !

શચકુ યેહ સબ ખુબીયાં તો પાંજરાપોલમેં એક અસી બરસકી કુંવારી લડકી રહેતી હય ઉસમે હય.

ખયરસલ્લાહ—અબે મુઝે જોરૂકી જરૂરત હય યા મડી ?

શચકુ—યેહ ભી નહી, વોહભી નહીં ? તો ફિર આપકો જોરૂ મિલ ચુકી.

ખયેરસલ્લાહ–અરે મિલેગી કયું નહીં ! યેહ તો હમારી મહેરબાની હય કે હમ જોરૂ તલાશ કરતે હયેં. ! વર્ના ઇસ મહેંગે જમાનેમેં શોહર મિલતેકી કયાં હય !

(એજન્ટકા આના)

એજન્ટ–જનાબ તહસીમ અર્જ.

ખયરસલ્લાહ–આદાબ અર્જ.

એજન્ટ–જનાબ આપકા નામ ?

ખયરસલ્લાહ–મિર્ઝા ખયરસલ્લાહખાન,

એજન્ટ–મૈને કલ અખબારમેં પઢા હય કે આપ શાદી કરના ચાહતે હો ?

ખયરસલ્લાહ–જી હાં, મગર આપ કૌન સાહેબ હય ?

એજન્ટ–હમ ઇન્ડયન મેરેજ કંપની લીમીટેડ કે એજન્ટ હય.

ખયરસલ્લાહ–હાં મય સામઝા નહી કે આપ કયા કામ કરતે હયેં

એજન્ટ–હમારા યેહ કામ હય કે દુન્યાકી આબાદી બડહાવે જોરૂઓં કો શોહર ઓર શોહરોં કો જોરૂએં દિલવાવેં.

ખયરસલ્લાહ—મયેં સમઝા આપ દલાલ હયે, !

એજન્ટ—દલ્લાલકી અયસી તયસી ! હમ એક જન્ટલમેન હૈ.

ખયરસલ્લાહ–જનટલમેની તો આપકે ધંદે હીસે ટપકતી હય.

શયકુ–જબતો યાર મેરા એક કામ બના દો. પુરાણી જોરૂ ઓર થોડા રૂપીઆ લેકર એક નઇ જોરૂ દિલવા દો.

એજન્ટ–પુરાણી જોરૂકો સંદુકમેં બંદ કર રખો. હમતો બિલકુલ નઇ જોરૂકી તિજારત કરતે હયં.

ખયરસલ્લાહ–ભાઇ વાહ ! ઇસ સુવરે હુવે જમાનેમેં કયા કયા નયે ધંદે નિકલતે હયં.

એજન્ટ–ફરમાઇયે આપકો કિસ કિમાશકી જોરૂ ચાહિયે?

ખયરસલ્લાહ–હસીન હો. જવાન હો, પઢી લીખી ચંચલ હો, બલ્કે ફેશનબલ હો.

એજન્ટ–ઉમ્ર કિયા હો ?

ખયરસલ્લાહ–સોલા બરકી.

એજન્ટ–અગર સોલા બરસકી ન મિલે ?

શયકુ–તો આઠ આઠ બરસકી દો લાદો.

ખયરસલ્લાહ–નિકલ જા કમબખ્ત, બીચમેં ગડબડ કરતા હાય !

એજન્ટ–એકસ્ત્રીમીસ્ટ ચાહીયે યા મોડરેત ?

ખયરસલ્લાહ–નહીં નહીં, એકસ્ત્રીમીસ્ટ નહીં ચાહીયે ! વોતે કમબખ્ત નારાજ હોગી તો મુઝે ઘરસે બાહેર કર દેગી.

એજન્ટ—દેસી ચાહિયે યા વિલાયતી !

ખયરસલ્લાહ–અરે દેસી કો કયા કરેં–હમેં તો વિલાયતી ચાહિયે !

એજન્ટ–ઓર કિયા ખુબિયાં હોં ?

ખયરસલ્લાહ—સુનયે, ન અયસી બદસુરત હો કે દેખ કર જી મિતલાય, ઓર ન અયસી ખુબસુરત હો કે સારા શહર જયારત, કો આય ન અયસી દુબલી હો કે એકાએક પસલી ગીની જાય, ન ઇતની જાડી હો કે રેલકે ફ્રાટ કમેંભી ન સમાય. ન ઇતની મોટી હો કે બોસા લેને કે લીયે સીડી લગાઇ જાય. ન ઇતની તંદરસ્ત હો કે દિનમેં છે છે દફા ખાય ન ઇતની બિમાર હો કે ડાકટર કા બિલ ચુકાતે ચુકાતે દિવાલા નિકલ જાયન ઇતની ભોટ હોય કોઇ ઠગ જાય, ન ઇતની હુશયાર હો કે મીયાં કી પગરી તક બેચ આય. બસ ઇસ કીમાસ કી-જોરૂ ચહિયે !

એજન્ટ—ઇસ કીમાસકી ઓરત તો હમારે મુસલમાનોં મેં મિલની મુસ્કેલી હય મગર હાં તુમ માનો તો ઇશ મોહલ્લે કે નાકે પર ડાકટર કોપરબરોસ રહે હયેં, ઉનોને એક મેમસે શાદી કીથી, ઉન્કી એક લડકી હય.

ખયરસલ્લા—અજી કોઇ હો હમેં તો એક જોરૂ દીલવા દો.

એજન્ટ—તો બસ આપકો એક હફતેમેં જોરૂ મિલ જાયગી.

ખયરસલ્લા—મગર કહીં ધોકા ન ખાના ! કયું કે આજ કલ સાઠ સાઠ બરસકી બુઢીયાં મુહપર ચુના મલતી હગે ઓર હાથમેં પંખયાં લેકર ટુટી બાઇ સીકલ કી તરહ થરકતી ફીરતી હયેં કહી અયસા ન હો કે ધોકા ખા જાવ ઓર પુરાને ખટારે કો ઉઠા લાવ.

એજન્ટ—આપ બેફીક્ર રહેં, અચ્છા બંદગી.

ખયરસલ્લાહ—તસ્લીમ ભાઇ વાહ અબતો દો ચાર રોજમેં એક ફેશનેબલ જોરૂ કે ખાવીંદ કહેલાયેંગે, ઓર ખુદાને

ચાહા તો દો ચાર હી મહીનેમેં દસ બીસ બચ્ચોં કે બાપ બન જાયેગેં.

બાબ પહેલા.

પરદા તીસરા. તાહેરા કા મહલ.

જલથલમેં તોહે પલપલમેં તોહે દાતા બીધાત બખાને હય. પ્રભુ નાથ જગતતાત જગ અનુપ રૂપ દેખ કીરતી ગાતે હય જલથલ.

શેઅર.

છુપાલે દામને રહેમતમે દન ગુનાહોંકો
ઇલાહી તુજકો ગફુરર રહીમ કહેતે હય.
કહી કહે ન અદુ દેખકર જલીલ હમે
યેહ ઉસકે બંદે હય જીસકે કરીમ કહેતે હય
કષ્ટ હરન તુંમરે ચરન ગુનીયન આતે હય—જલ

સુહેલ—અમ્માજાન કલ મુઝે જફર મીરજા કહેતે થે રૈયતકો કાબુમે રખને કે લીયે આપકો તીરો તલવાર સે કામ લેના પડેગા કયા બગેર તીરો તલવાર કે સલતનત કબજેમેં કામ નહી રહ સકતી હય.

તાહેરા—હાં સચ હય, મગર તીરો તલવારસે રઇયતકા બાદશાહકે સામને સીર્ફ સર ઝુકતા હય, દીલ કભી નહી ઝુકતા હય. દીલ ઉસ વકત ઇનાયત ઇખત્યાર કરતા હય જબ કે બાદશાહ નર્મી, રહમ ઓર ઇનસાફ કરતા, ઓર રઇયતકો અપને બચ્ચોં કી તરહ પ્યાર કરતા હય !

સુહેલ—અમ્માજાન મેં બડે રહમ ઓર ઇનસાફ સે બાદશાહત કરૂંગા.

તાહેરા—તો બેટા તુમ્હારી બાદશાહત કો કભી જવાલ ન હોગા.

નોકર—હુજુરે અલી જનાબ કતલુખાં કે સાહેબ જાદે તશરીફ લાયે હૈ.

તાહેરા—અચ્છા ઠયરાવ હમ આતે હૈ.

(તાહેરા કા જાના)

રસીદ—સુહેલ ભયા, જબ તુમ બાદશાહ બનોગે તો મુઝકો રોજ આપકે દરબારમે હાજર હોકર; હજુર, જહાંપનાહા કહેના ઔર ઝુક ઝુક કર આદાબ બજા લાના પડેગા.

સુહેલ—નહી કભી નહીં! યેહ તો નોકરોં કે કામ હે. હમ તુમ તો ભાઇ હે.

રશીદ—ફિરતો મજા હી મજા હય, પર ઠયરોં અય બાતકા તો ઝગડા જુરૂર નિકલેગા.

શુહેલ—કયા !

રશીદ—તખ્ત પર તો તુમ અકેલે હી બયઠોગે ના!

સુહેલ—નહીં આધે તખ્ત પર મય બયઠુંગા ઔર આધે તખ્ત પર તુમ્હે બિઠલાઉંગા.

રશીદ—બસ બસ ફીરતો મય ભી તુમ્હારે સાથ બાદશાહ કહે લાઉ ગા.

સુહેલ—બેશક તુમ બાદસાહ, હમ બાદશાહ; સુહેલ બાદશાહ, રસીદ બાદશાહ-

(દોનોકા જાના ઔર તાહેરાકા મય. તુગરલકે આના)

તાહેરા—નહી નહી મય સચ કહેતી હું, મરહુમા કા કીના માઅસુમ બચ્ચે સે નિકાલા ગયા, ખુદા ઔર ઇન્સાફ કે હોતે એક યતીમ કે હક પર ડાકા ડાલા ગયા યહી નહી બલકે મઅસુમકા હક દગાસે છીન લીયા ગયા ઔર ઇસકો નાવારિસ કરકે ઘરસે નિકાલા ગયા.

તુગરલ—અયસા નહીં હુવા !

તાહેરા—જુરૂર અયસા હી હુવા !

તુગરલ—ફરજ કરલો કે અયસા હી હુવા તો હુકમત ઔર તાકત કે સામને હમ કયા કર સકતે હે.

તાહેરા—તો કયા તુમ યહ સમઝતે હો કે દુનીઆં શરીફોં ઔર બહાદુરોં સે ખાલી હય ?

તુગરલ—મેરી નજરમેં તો આજ અયસા એક આદમી ભી નહીં હય.

તાહેરા—નહીં હય !

તુગરલ—કોણ !

તાહેરા—મુલ્કકા શરીફ મેરા શોહર તારીક!

તુગરલ—ક્યા ય્હે આપ યકીન સે કહેતી હય !
તાહેરા—યકીન ઓર સાથ હી ગુરરશે કહતી હું !
તુગરલ—લેકીન ઇનસાનકા ગુરૂર કભી કાયમ નહી રહેતા,
તાહેરા—બસ બસ તુમ મેરે શોહર કી તોહીન કરતે હો !
તુગરલ—આપ ઇસ અંગુઠી કો પહચાનતી હો ?
તાહેરા—હાં ય્હે અંગુઠી મેરા શોહર કી હય; મગર ઇસસો તુમ્હારા મતલબ !
તુગરલ—મતલબ ય્હે કે આપકા શોહર ભી મલકાકે તરફદાર હે. ઉન્હી કે હુકમ સે શમસાકી તાજપોશી કા હાલ સુનાને ઓર સુહેલકો અપને હમરાહ લેજાને કે લીયે આયા હું ઓર અપની સચ્ચાઇ કે સબુતમે ય્હે ગવાહ લાયા હું.
તાહેરા—યા ખુદા ! અગર તોફીક અયસે ફરીસ્તે પર ભી દોલત ઓર ખીતાબકા જાદુ ચલ ગયા, તો મઅલુમ હુવા કે ઇમાન ઇનસાનો પર લઅનત કરકે ઇસ ફરેબી દુન્યા સે નિકલ ગયા.
તુગરલ—કહિયે અબતો યકીન હુવા !
તાહેરા—અગર તોફીકને સુહેલકો લેનેકે લીયે ભેજ્યે હે તો વોહ હરગીજ મેરા શૌહર નહી હે.
તુગરલ—ઔરત પર ફરજ હય કે અપને શૌહરકે હુકમકી તાબેદાર હો.
તાહેરા—બેશક ઉસ હાલમેં જબ શાહર શરીફ ઓર વફાદર હો.
તુગરલ—મય ય્હે નહી સમઝ સકતા કે ગયર કે બચ્ચે કે લીયે અપની જીંદગી બરબાદ કરનાં કિસ કાનુનકા હુકમ હય !
તાહેરા—ખબરદાર, ગયરકા બચ્ચા ન કહેના ? ગયર તુમ સમઝતે હો યા હમ ? વોહ હમારે કલીજેકા ટુકરા હે, આંખોકા તારા હે, વોહ હમારે દોસ્તોં બલ્કે અઝીઝો સે ભી જીયાદા પ્યારા હય. વોહ હમારી જાન હય; બલ્કે કામ આયે તો જાનભી ઉસપર કુરબાન હય ! જાવ મુલાકાત ખતમ હુઇ ઉસ બુજદીલ જલીલ તોફીક સે કહેના કે તાહેરા બેવફા હો ગઇ. અબ ન મે ઇસકી બીવી હુ, ન વોહ મેરા શૌહર હય—

અયશો ખુશી રાહતકા જમાના ગુજર ગયા,
મય આજશે ય્હે સમઝુગી કે તોફીક મર ગયા.

તુગરલ—તો ક્યા આપ સુહેલ કો દેના નહી ચાહતી ?

તાહેરા—અરે તુમ, તુમ્હારા બુઝદીલ તોફીક તુમ્હારી મલ્કા ઓર મલ્કા કે તમામ તરફદાર મુઝસે જંગ કરને આયે, તો સુહેલ કયા—સુહેલ કા એક નાખુન ભી યહાં શે ન જાને પાયગા !

તુગરલ—હાં

તાહેરા—હાં—

જબ તક રહે રૂહ ખાતીરે ઇઝ્ઝતસે ગર્મ હૈ,
ચહેરે પે આંખ આંખોમે દુન્યાંકી શરમ હૈ;
કાંધે પર સર હય, સરમે વફાકા જુનુન હય.
તનમે રંગે, રગોંમે શરાફતકા ખુન હય,
સિનેમે દીલ, હય દીલમે ખુદાકા ખ્યાલ હય,
ઇજ્જત મેરે લાલકી—મરદકી મજાલ હય.

તુગરલ—અચ્છા તો બહુત જલ્દ માલુમ હો જાયગા-તેગ ઓર શમશીરસે, સખ્તીસે, જબરો જોરસે, મગર યુ નહીતો ઇશકો હમ લે જાયેગે ઇસ તોરસે.

તાહેરા—અગર જલીલ હોકર નહીં જાના ચાહતે હો તો બગયર એક લફ્જ બોલે યહાં સે નીકલ જાવ ? જાવ સુહેલ કો લેના હય તો પહેલે ઘર જાવ, મા બાપસે મિલ લો દોસ્તો સે રૂખસત હો લો, કફન કે લીયે કપડા, દફન હોને કે લીયે જમીન કા ટુકરા ખરીદ લો; બાદ કમર મોત તુમ્હેં રહમ કરકે જીંદગી બખ્શ દે તો સુહેલકો મુઝશે છીન લે જાવ ?

તુગરલ—દેખો અજદેહ કો ન જગાવ, શેરકો ન છેડો, પહાડશે ન ટકરાવ ! અગર સુહેલ ઓર શમસા કે બીચમેં આવોગી તો પુરાની દીવારોંકી તરત ઠોકરોંસે ઉડાદી જાવગી !

શએર.

ચહું સરકારી દીખાકગી અબ રોજે બદ તુમ્હે,
દેખું તો કોણ દેતા હૈ આકર મદદ તુમ્હે;

(તોફીકકા આના)

તોફીક—મૈ ! દગાબાજ કે બચ્ચે મય હું ?

તુગરલ—કોણ તોફીક ? ઓર આજાદ !

તોફીક—નીદકી હાલતમેં મેરી ઉંગલીસે અંગુઠી ઉતારકર શરીફ ઓરત કો ધોકા દેનેકે લીયે આયા હૈ--

શએર.

ભોંક દુ શમશીર કબ્જે તક દીલે ના પાકમેં
તોરદુ સર થુક દુ મુહ પર મીલા દુ ખાકમેં

તુગરલ--તોફીક જવાન રોંક વર્ના પચતાયગા ? એક બાર શેરકે પંજેસે નીકલ ગયા તો ફીયા દુબારા કાબુમે ન આયગા ?

તોફીક—જા-જા સર સલામત લે કર ચલા જા, વરના ઇસકા જવાબ જબાન કે બદલે ઠોકરોંસે દીયા જાયગા !

તુગરલ—ઇસ કીલેકો તહસ નહસ કરકે ઇંટ સે ઇંટ ન બજાદું જીસ કીલેસે ભાગ નીકલા હય, ફીર જજીરોંસે જકડ કર ઉસીમેં ન પહુંચા દુ તો મુઝે કતલુકા બેટા ન કહેના (જાના તુગરલકા)

તાહેરા—પ્યારે શૌહર મુઝે મુઆફ કરના આજ મેરે મુંહસે તેરે શરીફ નામકી તોહીન હુઇ,

તોફિક—પ્યારી બીવી યેહ કયા અગર ઇસ દગાબાગ કી બાતે સુનકર ઇસસેભી જીયાદા કહેતી તો જાઇજ થા

તાહેરા—મગર તુમને શમસાકી કયદસે રેહાઇ કયુંકર પાઇ ?

તોફીક—ખુદાને ગયબી મદદ પહુંચાઇ ! મેરે દોસ્ત કહેરમાત ને નીજાત દીલવાઇ

તાહેરા—મગર અબ વોહ દીન બહોત કરીબ હય કે સમસાકી ફોજ હમારે કીલે કી ચોતરફ વબાઇ કીડોં કી તરહ ફયલી હોગી ઉસ વકત આહ ન કરના આબરૂ ન ખોના, બાત નગંવાના બસ મારના યા મર જાના

સએર

શોકે જાંબાજી હો એક એક રગમેં એક એક બાલમેં
દેખના લગજીશ ન આને પાયે ઇસ્તકલાલમે

તોફીક—ફર્ક આને દુગા મૈ હરગીજ ન અપની આનમે
માર કર આઉગા યા મર જાઉગા મયદાન મે

ગાના.

કર કર કર કાર જોર ટુટ પડુ મય રનપર
બરસું બીજલી બનકર ગરજ ગરજ દુશમનપર-કર
જગમે નામ કરકે કામ ચમ ચમ ચમકાદુ
થર થર કાંપે તમામ તેગ ધરૂ સર તનપર—કર.

બાબ પહેલા.

પરદા ચોથા   મકાન ખયરસલ્લાહ.

ખયરસલ્લાહ—ભાઇ વાહ, અબતો હમ સિગલસે ડબલ હો ગયે ! લોગ કહેતે હૈ કે કરમીકી લોટરી ઔર પટા-ખાસી જોરૂ કિ. સમત હાંસે મિલતી હય, મગર હમકો તો ઘર બયઠે ફેસન એબલ જોરૂ મિલ ગઇ. ઔર કયા વલ્લાહ તમાશા હય ! અગર ટિકટ લગાકર બયઠ જાઉ તો રોજ સેંકડો રૂપીયા કમાઉ બોઇ, બોઇ,—

શયકુ—ઓલ રાઇટ સાહેબ

ખયરસલ્લાહ મેમ સાહેબ કહાં હય ?

શયકુ—અપને ડરેસ રૂમમેં

ખયરસલાઉ—કયા કરતી હય?

શયકુ—કુલ જો મારકીટ શે બંદર ખરીદ કર લાઇ હય ઉસે છુરી કાંટેસે ખાના શીખલાતી હય.

ખયશલાહુ—ઓકુફ બંદરો છુરી કાંટેસે ખાના કયસે આયગા ?

શયકુ—કયુ નહી આયગા ! આખીર આપ કયસે શીખે ?

ખયરસલાહુ—ચુપ બેઅદબ કયા બકતા હય !

શયકુ—દેખો સાહબ મયભી આજકલ તુમ્હારી :તરહ સુધર ગયા હુ; બાત કરની હો તો દેસી જબાન મેં કરો પર ગાલીયા દેના હય તો ઇંગ્રેજી જબાનમે ?

ખયરસલાહ—ભાઇ વાહ ! ગાલીયાં ભી દો તો ઇંગ્રેજી જબાનએં ! નાક કાટલો મગર વીલાયતી છુરી શે અચ્છા ભાઈ જા મેમ સાહબ કો બુલા

સયકુ—અચ્છા તો અપને નામ કા કર્ડ દો

ખયરસલ્લાહ—કયુ !

શયકુ - અચ્છા તો અપને નામ કા કાર્ડ દો.

ખયરસલ્લાહ—કયું !

શયકુ — મેમસાહેબકા હુકમ હય.

ખયરસલ્લાહ—અગે મેમસાહેબકા બચ્ચા, જાતા હય યા નહી ?

શયકુ — દેખો સાહેબ હાથ ન લગાના અગર આપ તુગરલ બેગ કે ગોરીકાંગ હય તો મે ભી મેમ સાહેબકા પ્રાયવેટ સેક્રેટરી હુ. (ખયર સલ્લાહ મારતા હય સયકો ચિલ્લાતા હય) ઓ મેમસાહેબ દોડો, માર ડાલા, માર ડાલા—

(ડાલી આતી હય.)

ડાલી—વોટજ ધી મેટર

ખયરસલ્લા—છોડદો મે ઇસકી જાન લુગા !

ડાલી—આખીર ઇસસે કયા કુસુર હુવા ?

સયકુ—સરકાર ઇતની બાતપર બીગડ ગયે-મે તેને કહા કે મેમ સાહેબ સે મીલને કે લીયે અપને નામ કા કાર્ડ દો.

ડાલી—યેહ સચ કહેતા હય.

ખયરલ્લાહ— તો કયા અપની જોરૂ સે મીલના હોતો કારડ દો વરના વાપસ જાવ.

ડાલી—યેહ તો કાયદેકી બાત હય.

ખયરસલ્લા—મેરે ઘરમે અયસા કાયદા વાયદા નહી ચલેગા.

ડાલી— કયુ નહીં ચલેગા ! જુરૂર ચલેગા.

ખયરસલ્લાહ-તુમ મુઝે ધમકાતી હો ! મેં તુમ્હારા શૌહર હુ !

ડાલી-મગર ઘરમેં આને કે બાદ તુમ્હેં જોરૂ બનકર રેહેના હોગા.

ખયરસલ્લાહ-એસા કભી ન હોગા.

ડાલી—જરૂર હોગા, વરના મેં અયશે ઘરમે રહુગી જહાં કાયદે ઓર ફેશનકી ઇજ્જત નહીં.

ખયરસલ્લાહ-ભાઇ વાહ, શૌયર છુટે મગર ફેશન ન છુટે, અચ્છા સાહબ જાને દો.

ડાલી-નહીં તુમને મેરા ઇનસલ્ટ કિયા ઇસ લીયે મુઆફી માંગો.

ખયરશલ્લાહ—કયા મયે મરદ હોકર તુમશે મુઆફી માંગુ !

સયકુ-અજી માંગ લીજીયેના સરકાર, યેહુભી આજ કલકા ફેશન હય.

ખયરસલ્લાહ-અચ્છા ભાઇ ફેશન હય તો માફ કરો.

ડાલી-થેંકયુ, ડીયર ઇસશે માઅલુમ હોતા હય કે તુમ પકકે જેન્ટલમેન હો. ડીયર યહ બીલ ચુકા દો.

ખયરસલાહ—અરે કાહેકા બીલ ! ગયે મહીનેમેં તો પાંચશો બેંટ ચઢા ચુકા.

ડાલી—યહ તો ઇસ મહીનેકા હય, ઇસમે તોસીરફ ચારશો નબે રૂપીયે હયેં.

ખયરસલાહ—(બીલ પઢતા હય) આઇસકલ કા લમ્પ તીસ રૂપી યા, મોટરકારકા કિરાયા સાઠ રૂપીઆ કુતેકે ગલેકા પટા નવ રૂપીઆ, વાસકોટ કા કપડા સાત રૂપીઆ ઓર ઉસ્કી સિલાઇ સાઠ રૂપીઆ, અરે કયા સાત રૂપીયેકા કપડા ઓર સાઠ રૂપીઆ સિલાઇ !

ડાલી—કયા સાઠ રૂપીઆ બહુત હય ! ડાકટર રૂસ્તમજીકી મિસિસ તો એક એક પોલકેકી ડેઢ ડેઢ શો રૂપીયે સિલાઇ દેતી હય.

ખયરસલાહ—જભીતો ડાકટરકે દવાખાનેમેં મારવાડી ઓર બેલીફ બયઠે રહેતે હે.

ડાલી—ડીયર ડીયર, ડીયર,—

ખયરસલાહ—વોટ ઇજ ધી મેટર ?

ડાલી—જરા મેરે શુજ કે બટનતો ખોલ દેના.

ખયરસલાહ—અરે મે તુમ્હારા શૌહર હુ યા નોકર હું ?

ડાલી—મેરા પૈર દરદ કરતા હૈ ઔર તુમ્હે મસકરી સુઝતી હય. દેખો જલદી ખોલો નહી તો મે બીગડ જાઉંગી.

ખયરસલાહ—અચ્છા ભાઇ બીગડો નહી કયા કરે. યારોં યેહભી આજ કલકા ફેશન હે.

ડાલી—ડીયર જરા સફા ભી કર દો.

ખયરસલાહ—અરે મે તુમ્હારા શૈહર હુ યા કોઇ મોચી હુ ! જરા મેરી મુછોકા ખ્યાલ કરો.

ડાલી—તુમ જેનટલમેન હોકર અયસી બાતે કરો યેહ ઠીક નહી.

ખયરસલાહ—તો કયા સબ જેનટલમેન અપને ઘરમે અપની લેડીયોં કે જુતે સાફ કરતે હે.

ડાલી—મેરા ટેમપર જાતા રહેગા તો મે બીગડ જાઉંગી.

ખયરસલાહ—અચ્છા ભાઇ બીગડો ! નહી. કયાં કરતે હો યારો ખુદા જાણે મેરી તરહ કિતને જેનટલમેન અપને ઘરમેં અપની જોરૂઓ કે જુતે સાફ કરતે હોગે,

ડાલી—ચેક્યુ ડીયર, ઇસ બરતાવસે મઆલમ હુવા કે તુમ પક્કે જેન્ટલમેન હો.

ખયરસલાહ—અરે લઆનત પડે એસી જેન્ટલમેની પર બાહેરતો મુછો પે તાવ દે ઓર ઘરમે આયે તો જોર કે જુતે સાફ કરે.

(સયફુ આતા હય)

સયફુ અરે ગજબ હુવા—ગજબ હુવા

ડાલી—કયા હુવા ?

સયફુ—આપકે બંદરને લેમ્પ ગિરા દિયા તો સરકારકા નવા કોટ પટલુન જલ ગયા.

ડાલી—જલ ગયા તો જલને દે સરકાર તો નહીં જલ ગયે !

સયફુ—સરકારકે જલનેકા તો મુઝે ભી ગમ નહીં, મગર અફસોસ તો યેહ હય કે સાથ આપકે રેશમી મોજેભી જલ ગયે.

ડાલી—હૈં-હૈં-કયા મોજેભી જલ ગયે કમબખ્ત કયું નહી બચાયા, તેરા સત્યાનાસ જાય.

ખયરસલાહ—લો સરકારકા કોટ પટલુન જલ ગયા તો ટસમે મસ નહીં હુઇ, ઔર છે આનેકે મોજે જલ ગયે તો બચ્ચુ દરકી તરહ કુદ પરી યેહ ભી આજકલ કા ફેશન હૈ.

ડાલી—ડીયર આજ શામકો મેરે લિયે મોજે તો લે આના.

ખયરસલાહ—હમેં તુમ્હે સબકુચ્છ ચીજે લા દુંગા, લેકીન તુમ્હારી હરકતેં મુઝે પસંદ નહીં હય.

ડાલી—તો તુમ કયા કહેના ચહિતે હય

ખયરસલાહ—તુમ દિન ભર બાઇસીકલ ઉડાતી ફિરોગી તો ઘરકો ઇન્તેજામ કોન કરેગા. !

ડાલી—ભર ગયા જહન્નમમેં ઘરકે ઇન્તેજામકે લિયે કોઇ ગવરનેસ નોકર રખ લો.

ખયરસલાહ—તો ફિર તુમકો કયું શાદી કરકે ઘરમેં લાયા હું ?

ડાલી—મિયાં વોહ દિન ગયે જબ ખલીલખાં ફાખતા ઉડાતે થે. મર્દ ઔરતોંકે હાથકી પકી પટાઇ ખાતે થે. આજ કલ ઔરતોંકા દોર દૌરા હય, આટા દેના, ચકકી પીસના,બર-તન માંજના, બચ્ચે પાલના ગરજ સબ કામ અબ મર્દોકો કરને પડેંગે.

ખયરસલ્લાહ— ઔર ઔરતેં ક્યા કરેગી ?

ડાલી—હાઇ કોર્ટ કી જજ બનેગી, પારલામેન્ટકી મેમબર હોગી, અખબારોંમે મજમુન લીખેગી મજલીસમેં લેકચર દેગી ગર્જ કે હર બાતમેં મર્દોકી નાક કાટેંગી.

ખયરસલ્લાહ—હાં, કયું ન કાટેગી ! આજકાલ દુન્યામેં તુમ્હારા ડંકા બજ રહા હય.

ડાલી—બોય–બોય, હમારે લિયે એક કપ ચાય લાવ,

ખયરસલ્લાહ—ઔર મેરે વાસ્તે એક કપ કાફી લાવ.

સયદુ—ઠયરિયે સાહેબ, પહલે મૈં અપને માલિકકા કામ કરંગા ફિર તુમ્હારા.

ખયરસલ્લાહ—મૈં તેરા માલિક નહીં હું ?

સયદુ—નહી, મૈં મેમસાહબકા નોકર હું.

ખયરસલ્લાહ—સુનતી હો?

ડાલી—સચ કહેતા હય, કયું કે તનખ્વાહ મેરે હાથસે પાતા હંય

ખયરસલ્લાહ—પર રૂપીયે તો મેરે દેતે હય,

ડાલી—ઔર હુકમ તો મેરા ચલતા હય.

ખયરસલ્લાહ-તુમ ચાહુંગી તો હમકો ભી કિસી રોજ નિકાલ દોગી.

ડાલી—હે, કયા વહિયત બાત કરતે હો ! બોય, જાવ આયાસે બોલો સાહબકે વાસ્તે કાફી લાવ.

સયદુ—બહુત અચ્છા મેમ સાહેબ,

ડાલી—(ગલેમેં બાંહેં ડાલ કર) ડીયર તુમ જરા જરાસી બાત પર ખફા હો જાતે હો, દેખો મૈં તુમ્હારી કયસી ફરમાંબરદારી કરતી હું.

ખયરસલ્લાહ—કમબખ્ત મેરા દિલતો બિલકુલ હિંદુસ્તાની હય. જો ગલેમેં બાંહેં ડાલનેહી ઢીલા હો જાતા હય, ઔર ઉસકી ચટકમટક દેખકર બલકુલ પાની પાની હો જાતા હૈ

ડાલી—માઇ ડીયર ખયર.

ખયરસલ્લાહ—માઇ ડીયર જોર.

ડાલી—કયા કહા–જોર ? યહે તો પુરાના આઉટ ઓફ ફેશન નામ હય તુમ મુઝે જોર કે નામસે કભી ન પુકારના.

ખયરસલ્લાહ—તો કયા તુમ્હે ચાચી, દાદી, નાની કહું, કયા કહુ ?

ડાલી—ડોન્ટ યું નો માઇ નેમ ? સે ડીયર ડાલી.

ખયરશલ્લાહ—બાઇ ડીયર ડાલી

ડાલી—ચલો વોહ જો ઇંગરેજી ગાના મયને તુમ્હે સિખાયા હય
વોહ ગાવ ઔર મેરે સાથ નાચો.

ખયરસલ્લાહ-કયા મયં તુમ્હારે સાથ નાચું! અરે યહે સબ ભલે
આદમી બયઠે હુવે હયં વોહ મુઝે રસ્તેમેં ચલને નહીં
દેંગે, ઔર કહેંગે કે દેખો બુઢા હુવા તો જોરૂ કે સાથ
નાચતા હય.

ગાના.

બાબ પહેલા

પરદો પાંચવા   તસનીમ કા બાગ.

ગાના—બાદે બહાર આઇ હોને નીસાર આઇ
કરતી હયં બુલબુલેં શોર પ્યારી નીગાર આઇ-બ્હ
હરગુલપે હય લાલી બુલબુલ મતવાલી ઝુમેં હય ડાલી
ફુલોંકી મહકસે જીયા શાદ કરો હીલ મીલ મીલ સંગ
ફુલોંકી ફ્બન ચલત પવન હરગુલપે
તુમપર બલહારી સખીયાં સારી વારેં જીયરવા
હરવા ગલેમે ડાલેં દેહરા—હર ગુલપે

સહેલી-માશાઅલ્લાહ !

શએર.

જામે બહાર પિકર ઇશજાર ઝુમને હય.
એક દુસરેંકો મિલકર મસ્તીમેં ચુમતે હય.
ફ્યાજીયાં ચમનમેં અપની દિખારહે હંય.
બાદે સબા કે ઝોંકે ખુશાબુ લુટા રહે હંય,

સહેલી-ઝુમ રહી હય પતી પતી ઇસ ગુલશન કિ ડાલીમે,
કલ્યાં ખીલકર ફુલ રહી હય, ફુલ હય ક્યાં હી લાલીમેં.
કોયલ ઢોલ બજાતી હય ઔર બુલબુલ તાન લગાતી હય,
દિલોંકો હરકત તાક ધનાધિન કયા કયા નાચ નચાતી હય,

તસ્નીમ—જીસ તરફ દેખો ચમનસેં મેરે રઅનાઇ હય,
મહુએ નજારા હય દિલ, ચસ્મ તમાશાઇ હય
મોતિ બિખરેહય યહેં, કતરે હય નહીં શબનમ કે,

અતિશે ગુલકા ધુંવા હય-કે ધટા છાઇ હય.

સહેલી—ગુલેજાર વ સરૂ કદ ગુન્ચા દહને તુમબી તો હૌ,
સરસે લેકર પાઊં તક પ્યારી ચમન તુમબી તો હો.

સહેલી—પ્યારી બાગ કે સાથ કુચ્છ અપની બી તો તઅરીફ કિજીયે !

તસ્નીમ—મુઝને કિયા દેખા હય જો સારી ચમન કહેતી હો તુમ.
છેડખાની કો મેરી અયસે સુખન કહેતે હો તુમ.

સહેલી—અજી સરકાર ચમનકી વોહ ગુલે બેખાર હય,
જીસ પર બુલબુલ હજાર જાનસે નિસાર હય.

સહેલી—હાં હાં, ઇસ ગુલ કો કિસી બુલબુલહી કા ઇન્તેજાર હય,
,,-જહાં ફુલ હોતા હય વહાં બુલબુલ દોડતા હુવા આતા હય
,,-જહાં ચુહા હોતા હય બિલ્લી કુદી હુઇ આતી હય
,,-મગર પ્યારી કોઇ બુલબુલ આય તો ઉસે ગુસ્સેસે ન ડરના
,,-બલ્કે ચુમકાર ચુમકાર કે પાસ બુલના
,,-જબ આ જાયે તો જરૂર સાદી કે પીંજરેમેં ફસાના
,,-જબ ફંસ જાયે તો રેજ નખરેકી છુરી ચલાના

તસ્નીમ-દેખો ભઇ અબ હમ સબ ખો દેંગે-જયાદા સતાવગી ખુદાકી કસમ રો દેંગે.

સહેલી-પયારી તુમ્હે અપની કદ્ર નહીં હય.
પરી હો, ભુસ્તરી હો, હુર હો મહવે તમાશા હો,
ઊઠા કર આયના દેખો તો હો મખલુમ તુમ કયા હો,

તસ્નીમ—નિગોરીયોં કયા તુમ સબોંને મિલકર મુઝે છેડનેકી કસમ ખઇ હય.

સહેલી—પયારી શાદીકા જીક્ર કરના કયા કોઇ ગાલી હય ?

ગાના—આએ આએ શામ સુદર સઇયાં સુન ગુઇયાં
મંદરવા તોરા સાવરાં બાંહે ગરે ડારીયાં
છેડત કયું સારીયાં
શરમ ન કર મદન મોહનીયાં—આએ
જાઓ સખી ન સતાવો સખી અબ દુંગી મય ગારી જાવો
દીલબર ભરતર સુંદર મનહર જાન જાન પ્યારા
ચલરી જા જા જા નકર હોરી અબ
ચતર સુગર મયેલ ચંચલ ચપલ મત હઠકર

એ......હાં નીઠુર બગરી—બાબે

(જાના તસ્નીમકા મયે સહેલીયોંકે, ઔર સહરીયાર ઔર ફ્યજુકા બાગમે આના.)

ફ્યજુ—અજી બંદા નવાજ ઘરસે ઘોડે ખરીદને નિકલે ઓર કહાં ધંસ પરે. યહે બાગ જનાના હય, મરદોકો આના મના હય અગર હમ બેહુમકે યુહોકો પોલિસકા બાગર બીલ્લા દેખ પાયગા તો સિધા બડે ઘર લે જાયગા.

શાહરયાર—અબે તેરી તબિયત તો મુર્ગી કી તરહ ખોફ કે અડે દિયા કરતી હય, તુતો નાહક સર ફિરાતા હય.

ફ્યજુ—અગર મેરી બાતોં સે આપકા સર ફિરતા હય તો મહે મુરગા અપની કુંકરૂકુ બંદ કરતા હય.

સહેલીયાં—(અંદરસે) ભાગો, ભાગો શેર આયા શેર આયા

(તસનીમ અંદરસે દોડી હુઇ આતી હય ઓર શહરયાર કે હાંથોંમે બેહોશ ગિરતી હય. શાહરયાર ફ્યેર કરતા હય.)

સહરયાર—મુજી શરદ હો ગયા કવા ગુલાબ સા ચહેરા ખોફસે જરદ હો ગયા.

શાહરિયાર—ક્યુ બે તું યાં કયું આયા ?

ફ્યજુ—આપકા નાટક દેખનેકો,

શાહરયાર—ચલ નિકલ યહાં તેરી કોઇ જુરૂરત નહીં હય

ફ્યજુ—સચ હય બામ કબાબમે હડીકી કયા જુરૂરત હય

શાહરયાર—આઇએ મુસાવરકી કલમ, શાયર કે ખિયાલ, કુદરતકી કારીગરી ગયરતે હુરેપુરી.

ફ્યજુ—જનાબ આપકે હાથ થક ગયે હોંગે લઇયે મયે લે લુ

શાહરયાર—કમબખ્ત તુ ફિર આયા ! જા ઔર ફોરન જા.

ફ્યજુ—જી બજા હય કિબલા

શાહરયાર—જાગ જાગ અય હસિના જાગ ઔર કુદરતકા તમાશા દેખ

(તસનીમ કો હોશ આતા હય)

તસ્નીમ—(સહેલીયોંકો પુકારકે) અરે નરગિસ સોસન, મુઇ તુમ સબ કિધર હો !

શાહરયાર—ઘબરાઇયે નહીં, વોહ સબ પડી હય શેરકે ડરસે કહીં છુપ ગઇ હય,

તસનીમ—સાહિબ કયા શેરસે મેરી જાન આપને બચાઈ ?

શહરયાર—ઇનસાનકી કોશીશ કિસ શુમારમેં હય બચાનેવાલા ઝુલ જલાલ હય,

તસનીમ—મેરે બચાનેમેં આપકો કોઇ જખ્મ તો નહીં આયા !

શહેરયાર—બાહેરતો કોઇ જખ્મકા અસર નહીં, હાં કહી આયા ! ચરકા લગા હો તો ખબર નહીં.

ફૈયજુ—ઇસ્ક કી ઇંદર સભાકા પહેલા સીન શુરૂ હો ગયા.

તસનીમ-આપ કોણ સાહિબ હયેં ?

શેહરયાર—મયેં એક મુસાફિર હુ.

તસનીમ—યહાં કિસ ગરજસે તશરીફ લાયે હો !

ફૈયજુ—એક બીબી ઢુંડનેકો આયે હયે.

તસનીમ—મયેં સમજી શાયદ શ શ-શ શ-શ

ફૈયજુ—હાં હાં, શાદી શાદીકે તલેબગાર હયેં માશાઅલ્લાહ આપ બડી સમઝદાર હયેં (સહેલીયાં આતી હય.)

સહેલી—યેહ લો યહાં તો ઓર હી કુચ્છ હો રહા ય.

" યહે સેર કે બાઇ સવાસેર કહા આન કુદે.

" પયારી યહે કોણ સાહિબ હયેં ?

તસનીમ-કોણ—કહાં ?

સહેલી—વોહ જો બહુત ખુશ નજર આતે હયેં; હમેં યા તુમ્હેં ખુદા જાણે કિસે દેખ કર મુસકરાછે હયેં.

તશનીમ—કહાં હય, કીધર હય, યહાં તો કોઇભી નહીં

સહેલી—યું દેખો યું.

તસનીમ—યહે

સહેલી—હાં બોલોના

તસનીમ—યહે તો વેહ હય જીનોને જાન બચાઇ—

તીસરી—વોહ હયેં, જબતો આપકો ઇનકા સુક્રીયા અદા કરના ચાહિયે.

ફૈયજુ—બિચારી સુક્રીયાહી તો અદા કર રહીથી.

સહેલી—તો કયા હમારી બાનુ કો અહેસાન ફરામોશ સમઝતી હો ! શુક્રીયાભી અદા કિયા હોગા ઔર સાથકી કોઇ બડા ભારી ઇનામભી દિયા હોગા.

સહેલી—હાં હાં પ્યારી કયા ઇનામ દિયા હમેંભી બતાવ

" —અજી વાહ બસ સમઝ જાવ

તસનીમ—જાવ જાવ મુંઝે ન શરમાવ

સહેલી—અચ્છા અચ્છા ન શરમાવ ન શરમાવ; બહુત દેર હુઇ ચલો ઘરકો આવ.

તસનીમ—હાં હાં ચલો—બંદગી. (જાના

શાહર્યાર તસલીમ—

સુઘને ભી મયેં ન પાયા થા કેવોહ ગુલ ઉડ ગયા.-

ફ્યઝુ—રહે ગયા ઉલ્લુ કા પઠ્ઠા ઓર બુલબુલ ઉડ ગયા હન તેરેકી યહે તો ફિર આ ગઇ

તસનીમ—જનાબ મુઝે મુઆફ કિજીયે, મયેં જલદીમેં આંપકા શુક્રિ અદા કરના ભુલ ગઇ થી.

શહર્યાર-લેકીન ખુદાકે લિયે શુક્રિયા કે સાથ કહીં મુઝેભી ન ભુલ જાઇયેગા.

તસનીમ—આપકી મહેરબાની કહીં ભુલનેકે લાયક હય.

(સહેલીયાં આતી હય.)

સહેલી—અરે વહ ફિર તુમ યહીં આ ગઇ.

,,—અજી મિયાં તુમ્હારા કહીં ઘર—વર હય કે નહીં.

ફ્યઝુ—વર કયા અબ તો ઇન કીં ઘર બી રહીં બનેગી,

સહેલી—કયાં યહાં ચંબુક પથ્થર હય જો બાર બાર તુમ્હે યહાં ખીંચ લાતા હય.

તશનીમ—અય-અય-

સહેલી—કયા હુવા ?

તશનીમ-પાકેમેં કાંટા ચુભ ગયા.

ફ્યઝુ—પાઉમે કાંટા ચુભ ગયા દિલમેં બસુલા ઉતર ગયા.

શાહરયાર—અગર હુકમ હો તો મયે કાંટા નિકાલું.

સહેલી—બેશક યહે કાંટા આપહીસે નીકલેગા.

,,—બસ અબ કાંટા વાંટા રહેને દો સીધી ઘરકો ચલો-

બંદી યહે સબ દિલકી ગાતે હય પીઇ હુઇ.

હાલ કહે દેતી હય દિલકા આંખ શરમાઇ હુઇ.

(સહેલીયોં વ તસનીમ ક, જાના)

શાહરીયાર—મેરી ઉમ્મીદકી દુન્યામેં અંધેરા હો ગયા.

ફ્યઝુ—ભાઇ યહાંસે ઘર ચલો અબતો સવેરા હો ગયા.

ગાના—**હાંરે** ગોરી ચાલો ન ઠેરો એકલી અલબેલી

દેખો બાલસા જોબનના લુટે ન કોઉ સાહેલી અલબેલી

સખીરી મય હારી મય હારો મય હારી

મોહે ન સતાવો અય જાઓ
મોહે રંગીલે રસીલેસે પ્યારી નેહાં લગાયા બતાઓ
જાઓ અબન બોલુંગી તુમસે ગુઠ્યાં રાર ન મચાવો
ગઇ સબ જાત સખીયાં કરકે બાત કાહે છુપાત
મનકી બાત, ભેદ કહત હય મોહની અખીયાં—ચલો

બાબ પહેલા

પરદા છટા. મકાન ખયરસલ્લાહ

ખયરસલ્લાહ—લાહોલવલાકુવત ! ફેશનેબલ જોરૂને તો મેરા દિવાલા નિકાલ દિયા યારો મયે પુછતા હું ઓરત જાત રાતકો બારા બજે તક નાટક દેખનેમેં રહે કયા ઇસકા નામ ફેશન હય ? ગયરોંકે સાથ મોટરમેં બયઠકર હવા ખાને કો જાય, ઇસકા નામ ફેશન હય ! હજારો રૂપીયે કપડોં કે પીછે બરબાદ કરના ઇસકા નામ ફેશન હય ?

(કપતાનકા આના)

કપતાન—સુનોજી ખયરસલ્લાહ, નવાબ કલુમાન કી તરફસે હુકમ આયા હય કે તુમ દો ઘંટેકે બાદ છાવનીમેં હાજીર હો જાના.

ખયરસલ્લાહ—બહુત અચ્છા, મગર આજકલ જરા..........

કપતાન—હાં મયે જાનતા હું કે આજ કલ તુમને એક ખુબસુરત ઓરતસે શાદી કી હય, ઇસ લીયે ઘરસે નિકલના નહી ચાહતે.

ખયરસલ્લાહ—(ખુદસે) બેટા ખયરસલ્લાહ. ઇસ પુરાને ગુનાહગાર કી નીયત બીગડી મઅલુમ હોતી હય.

(ડાલી આતી હય)

ડાલી—નોકર બડે બેઅદબ હય,એકદમ ગોલી માર દેનેકે કાબીલ હય.

કપતાન—ખયરસલ્લાહ યહ કોન હય ?

ખયરસલ્લાહ—અરરર-યહે કહાં આઇ ! હુજુર મેરી બહન હય-અરે મેરી બીબી હય. (ડાલીકો) અરે તુમ યહાં કયું આઇ ?

ડાલી—યહ કોન સાહિબ હયે

ખયરસલ્લાહ—તુમકો ઇસમે કયા કોઇ બી હય.

ડાલી—મયેં ચહાતી હું મુઝે ઇનસે ઇનટ્રાડ્યુસ કરાવ.

ખયરસલ્લાહ—તો કયા મુઝે કોઇ મિલાવખાન સમઝી હો?

ડાલી—અબી તુમ એટીકેટસે સહજ નાવાકીફ હો

ખયરસલ્લાહ—અપની જોરૂકો દુસરેસે મિલાના ઇસકા નામ એટી કેટ હય!

ડાલી—તો મયેં ખુદ ઇનસે મિલતી હું. જનાબ મયેં આપકા નામ પુછ સકતી હુ?

કપતાન—બંદેકો કપતાન દિલેરજંગ કહેતે હયે,

ડાલી—મયેં આપકો દેખ કર બહુતમસરૂર હુઇ.

કપતાન—મયેં આપકો દેખકાર બહુત મસરૂર હુવા,

ખયરસલ્લાહ— બશ અપ મુઆમિલા બીગડતા હય હજુર આપ કુચ્છ નામતા વાસના તો ન કરેગે?

કપતાન—બેગમ અયસી હસીન ઔર ખુશ અદા ઔરત મયેંને કભી નહી દેખી,

ખયરસલ્લાહ—અને જાવ હજુર કે લિયે કુચ્છ શરબત વગયરા લાવ,

કપતાન—નહીં શરબત સે જ્યાદા મુઝે ઇનકી બાતેં મીઠી મઅલુમ હોતી હય.

ખયરસલ્લાહ—બાતેં મીઠી મઅલુમ હોતી હય તો બાતેં કરો.

ડાલી—મયેં ઉમીદ કર સકતી હું કે આપ ફિર કભી તશરીફ લાયેંગે.

ખયરસલ્લાહ—જનાબ મયેં વોહ કહના ચાહતા હું.

કપતાન—ચુપ રહો બાજુ ખડે હો જાવ.

ખયરસલ્લાહ—લો હમારી જોરૂ ઔર હમ હી બાજુ ખડે હો જાયેં. યહેભી આજકલ કા ફેશન હય.

કપતાન—મયેં આપકી ઔરતકો જુરૂર..................

ખયરસલ્લાહ—અજી મયેં તુમ્હે..........

ડાલી—દો આદમી કે બીચમેં બરાબર બોલના યહે કહાંકા કાયદા હય!

ખયરસલ્લાહ—ઇનકો જાને દે ફિર મયેં તુજે કાયદા બતાતા હું,

કપતાન—અબ ચુકે વકત બહુત હો ગયા હય ઇસ લિયે મયે જ્યાદા નહીં ઠયર સકતા હુ,

ખયરસલ્લાહ—જનાબ યહે સલાહ તો આપકો મયેભી દે સકતા હું.

કપતાન—સુનો ખયરસલ્લાહ, દો ઘંટે કે બાદ કીલ કાટેસે લેસ હોકર છાવનીમેં હાજર રહેના.

ખયરસલ્લાહ—બહુત અચ્છા !

કપતાન—બેગમ ખુદા હાફીજ !

ડાલી—મહેરબાની. (જાન કપતાનકા)

ખયરસલ્લાહ—દેખોજી મયેં તુમ્હે નોટીસ દેતા હું કે મુઝે તુમ્હારી બાજ હરકતેં પસંદ નહીં હયેં

ડાલી—ગેટ આઇ કેર અબાઉટ ! તુમ્હારી પસંદ નાપસંદ કી પરવાહ કોન કરતી હય. (ડાકટર મહુબ્બતખાંકા આના)

ડાકટર—ગુડમોરનીગ મેડમ,

ખયરસલ્લાહ—અબે ગુડમોરનીંગ કે બચ્ચે પહેલે મીયાંકો સલામ કરતેં હયેં યા બીબીકો !

ડાકટર—તો કયા તુમ ઇનકા શૌહર હો ?

ખયરસલ્લાહ—નહી તો કયા ઇનકા ભાઇ હું !

ડાકટર—મુઆફ કિજીયે, મયેં તો આપકો મેમસાબકા બટલર સમઝા

ખયરસલ્લાહ—એ પાઉ અયસે બટલર તેરે બાપકો ભી નસીબ હુવે થે

ડાલી—ડોકટર સાહેબ યહે જરા અનપઢ આદમી હય, ઇનકે કહેનેકા કુચ્છ ખ્યાલ ન કરના.

ખયસરલ્લાહ—અરે તેરે યહે લીખે કી અયસી તયસી. મેરેઘરમેં આકર મુઝેહી બટલર બનાતા હય.

ડાલી—તો ઇસમે તુમ્હારા કયા જાતા, હૈ.

ખયરસલ્લાહ—તો કયાં મયં તુમ્હારા બટલર હું !

ડાલી—ડીયર ખફા કયું હોતે હો તુમ સમઝે નહીં.

ખયરસલ્લાહ—કયા નહીં સમઝે !

ડાલી—તુમહારી સુરત સે અયસા મઆલુમ હોતા હય.

ખયરસલ્લાહ—કે મયેં તુમહારા બટલર હું ?

ડાલી—ડાકટર સાહેબ આપ કુચ્ચ ખ્યાલ ન કરો આપ મેરી તરફ દેખેં.

ખયરસલ્લાહ—યહે તો જબસે આયા હય આંખે ફાડફાડ કર તેરી હી તરફ દેખ રહા હમ; મગર ઇસ કબરસ્તાનકે ટુંકે દારકો કયું બુલાયા ?

ડાલી–તુમસે નહીં કહા થા કે મેરા કુત્તા બિમાર હય.

ખયરસલ્લાહ—તો ક્યા ઘરમેં ડાકટર નહી થા જો ડાકટર બુલાયા ગયા.

ડાલી—ક્યા તુમ ડાકટરભી હો ?

ખયરસલ્લાહ—મયેં તો ખાનદાની ડાકટર હું. મરીજકી નબ્જ દેખતેહી ઉસકે બાપ દાદા કો મરજ બતા દેતા હું.

ડાકટર—અચ્છા મિયાં ખાનદાની ડાકટર જરા કહે તો બતાવ કે આદમી પાગલ કયુ હો જાતે હયેં.

ખયરસલ્લાહ—અરે તુમ ઇતના ભી નહી જાનતે આદમી હો હો યા કો પાંચકે ગદેડ ! શેમ! શેમ ! ! શેમ ! ! !

ડાલી—કહે ગાલી ગુજ્તાર કયસા ?

ખયરસલ્લાહ—વલ્લાહ મખતજુ હો તો અયસા બેટા અમલ ટપ્પુ, હકીમ ખન્નાસકી કિતાબ અટકલ મિન્નાસ મતગુઅ ગદરઅ કી.

ડાકટર છી છી, યયા કહા હકીમ ખન્નાસ ઔર ઉસકી કિતાબ અટકલ મીન્નસકા નામ તો મયેનેઆજહી સુના.

ખયરસલ્લાહ—કિતાબકા નામભી નહીં સુના ! જબતો તુંમ કોઇ ગટર કિલાસ ડાકટર હો.

ડાકટર—અચ્છા ક્યા કહેતે હય ?

ખયરસલ્લાહ-તુમને ક્યા પુછા ?

ડાકટર—મયેને યહ પુછા કે આદમી પાગલ કયું હો જાતે હયે ?

ખયરસલ્લાહ— આદમી પાગલ યુ હો જાતે હયકે ઉનકે હોશો હવાસ ખો જાતે હયેં.

ડાકટર—મગર મયેં યહી તો પુછતા હુ કે ઉનકે હોસે હવાસ ક્યુ ખો જાતે હયેં.

ખયરસલ્લાહ—મય યહી તો કહેતા હું કે જબ આદમી પાગલ હો જાતે હય.

ડાકટર —(ખુદશી) સમજ ગયા. યહે ડાકટરી વાકટરી કુચ્છ નહી જાનતે હયેં.

ખયરસલ્લાહ—પુછો.

ડાકટર—ભલા યહે તો બતાવ કે આદમીકા દિલ કહાં રહેતા હય!

ખયરસલ્લાહ—બિલ્લીકા દિલ છીછરેમેં, કંજુસકદિલ પૈસેમેં,

પારસીઓંકા દિલ ઈંગ્રેજી ઠાઠમે ઓર હિંદુઓકા દિલ બાહ્યડાટમે.

ડાક્ટર—મયેં યહ પુછતા હું કે આદમીકા દિલ સીનેમેકિસ જગાહ રહેતા હય!

ખયરસલાહ—લીવરકે સામને ઓર કલેજે કે પીછે યાતે ઠીક દ હની પસલી કે નીચે.

ડાકટર—ગલત! અદમીકાદીલ સીનમે બાયે તરફ રહેતા હય.

ખયરસલ્લા— અજી વેહ અગલે જમાને એ રહા કરતા થા. મગર જબ લારડ કરજનકી હેકુમતશે ઘબરા ગયા તો બાયેં તરફશે નિકલ કર દહની તરફકો આ ગયા.

ઠાકુટર— અચ્છા મુઝેવોહ કુત્તા દિખવ!

ડાલી—ચલિયે ડાકડર સાહિબ મયેં અપના પયારા કુત્તા દિખાતીહું.

ખયરસલાહ—મગર સુનોતો કુત્તેકે લિયે ડાકતર ઘરમે બુલાયા જાતા હય ઓર મયેં જબ બીમાર હોતા હું તો કુત્તા ઘરમેં નહીં આતા હય!

ડાલી—ડીયર મુઆફ કરેના, મુઝે અપના કુત્તા તુમસે જયાદા પ્યારા હય. (દોનોકા જાના)

ખયરસલાહ—(ખુદસે,યેહેભી આજકલકા ફેશન હયે. ખુદા જાણે ઇસ કુત્તેવાલી મદમ સે કિસ તરહ નિભાવ હોગા અગર ઇસ વકત વોહ કમીશન એજન્ટકા બચ્ચા આતા તો "ઉસકું કચ્ચાહી ચબા જાતા". (એજન્ટકા આના)

એજન્ટ—ગુડમોરનીંગ!

ખયરસલ્લાહ—હુ આર યુ?

એજન્ટ—જનાબ આપને અભી તક હમારા કમીશન નહીં ભેજા.

ખયરસલાહ—અબે કમીશન કે બચ્ચે, તુમ લોગોંકા કોઇ દુસરા ધંદાહી નહીં મિલતા જો યેહ ધંદા કરતે હો; શરીફ આદમીઓંકે ગુલેમેં અયસી દુન્યાકી દોડી હુંઇ ઐરતેં લાકર બંધતે હો!

એજંટ—કયા કામ નિકલ ગયા તો બાતેં બનાતે હો! કમીશન દેના પડતા હય તો બહાને બતાતે હો! લાવ લાવ હમારા કમીશન લાવ,

ખરસલ્લાહ—(લાત મારકર) યહ લે તેરા કમીશન.

એજન્ટ—અરે યહ કૈસા નાજયજ હરકત?

ખયરસલ્લાહ-યહેભી આજકલકા ફેશન હય.

એજન્ટ—અરે યહ ફેશન તુમકો કિસને સીખાયા ?

ખયરસલ્લાહ—તેરી ફેશનએબલ જોરૂને.

એજન્ટ-કયા કહેતે હો મિયાં શુક્ર કરો કે તુમ્હેં અયસી ગુડ લેડી મિલ ગઈ. વલ્લાહ મુઝેતો તુમ્હારી ખુશનસીબી પર રશ્ક આતા હય.

ખયરસલ્લાહ-અચ્છા તુઝે રશ્ક આતા હયે તો ચલઅપની જોરૂએં ટ્રાન્સફર કરે.

એજન્ટ-યાને?

ખયરસલ્લાહ-યાને મેરી ફેશનેબલ જોરૂ તુ લે જા ઔર તેરી બુઢી જોરૂ મુઝે દેજા,

એજન્ટ-તો કયા તુમકો જોરૂને નોકર, ચને ચબવાયા હય ?

ખયરસલ્લાહ—અરે ભાઇ ઉસને નોકરોંકો ભી અયસા સિખારખા હય કે વેહભી મેરી નહીં સુનતે.

એજન્ટ-કહી અયસા હો સકતા હય !

ખયરસલ્લાહ-મય તેરી ખાત્રી કરદુ, અચ્છા આ ઇધર ખડા રેહ. સશપુ અરે ભાઇ સયપુ—

સયપુ-કયા હય સાહબ. સારા દિન સયપુ સયપુ—

ખયરસલ્લાહ—(એજન્ટકો) કયું કમીશન લેતા હય ?

સયપુ-બોલો સાહેબ કયા કહેતે હો, મુઝે કિરકેટ ખેલને જાના હય.

ખયરસલ્લાહ—રાતકો મેમ સાહબ કહાં ગઇથી?

શયપુ-નાટક દેખને.

ખયરસલ્લાહ-કિસકે સાથ?

શયપુ-ડાકટર મુફતખાકે સાથ

ખયરસલ્લાહ-મગર મયે ને તો કભી હુકમ નહીં દિયા?

શયપુ તમહારે હુકમકી પરવાહ હી કૌન કરતા હય.

(ડાલી આતી હય.)

ડાલી—નૌકર બિલકુલ બેઅદબ હયેં. એકદમ ગોલી માર દેનેકે કાબિલ હયેં, જબસે મયેં ચિલ્લાતી હું જવાબ નહીં દેતા

(સયપુ કો મારતી હય)

ખયરસલ્લાહ-(એજન્ટકો) લો મેમસાહેબ ફુલ પાવરમે, હયેં—

(ડાલીસે)જાને દો બેચારેકો કાહેકો મારતી હો—

ડાલી—ખબરદાર! તુમ મેરી બાતોં મેં બીચમેં મત દખલ દિયા,

કરી—હાં ડાકટર તુમને મેરે કુન્તેકા તપાસા!
ડાકટર—હાં ઉસકો જરા સરદી હો ગઇ હય.
ડાકી—તો ફિર કયા કરના ચાહિયે!
ડાકટર—એફિક રહીયે. મયેંને પ્રિસક્રિપશન લિખ દિયા હય ઉસકો દિનમેં તીન મરતબા પિલાકયે.
ડાકી—ઓર ખાનેકો!
ડાકટર—કુચ્છ નહીં સિરફ પાચ છે બકરી કે ભેજે, સાત આઠ અંડે દસ બારા મુરગી કા શોરબા અયસી હલકી ખુરાક દેના.
ડાકી—ઓર પીનેકો!
ડાકટર—હરએક ખાનેકે પહેલે એકાદા નંબર વન કા એક એક પેગ.
ખયરસલ્લાહ—ભાઇ વાહ, મિયાંકો તો બેવરેકા વાંધાઓર કુત્તેકો એક્ષટા નંબર વન. અગર ખુદા મુઝે કુત્તાહી પયદા કરતા તો કયા અચ્છા થા, મેમ સાહિબકી ગોદમેં બયઠકર નંબર વન કા પેગ તો ઉડાતા.
ડાકટર—અચ્છા મુઝે ઇજાજત દિજીયે.
ડાકી—ડાકટર સાહિબ મયેંભી આપકે સાથ ચલતી હું, જરા મુઝે લેડીઝ જીમખાના તક છોડ દેના,
ડાકટર—ખુશીસે (દોનોંકા જાના)
એજન્ટ—અરે રૂકે દુસરા સહિબ કહાં ચલા!
સયકુ—બીકવાઇટ પુપુલા!
ખયરસલ્લાહ—જા ભઇ જા મયેં અપની ઓરસે તુઝે મુફત દેતાં હું.
એજન્ટ—અરે વાહ તુ અપની પીરા મેરે પીછે કહાં લગાતા હય.
ખયરસલ્લાહ—અબે અયસા વકત ફિર નહીં આયગા. અગર તેરે પાસ પૈસા નહી હય તો લે ત્રિકટેરિયાકા ભાડાભી મયેં દેતા હું.
એજન્ટ—અયસી બીવી પર સો જુતે ઓર અયસે મિયાં પર લાખ લઅનત.
ખયરસલ્લાહ—મયે. કયા. જાણતાથા કે ડાકટર કોપરગ્રાસકી લડકી અયસી હોગી, જાનના તો કયું ઝક મારતા.

ગાના

દેખો યારો કયા ઝક મારા બીબી અયસી લાએ
કે જીસને. આ તેહી મેરા દીવાલા ફુકાહાએ
યારોકે સાથ હોટલમે ચંપીનકી બોતલ ખુલવાએ

ઔર યહાં તો મીસ્ટર ખયરઅલ્લાહકા ડબ્બા ગુલ હોજાએ
પીલે ઉસકો જોર અયસી વોહ બહાર દેખે કયસી
લા અનત ભેજે યારો અયસી જોરૂકી અયસી તયસી
કોઇ આવે સાયકલ લેકર ઔર કોઇ લાવે મોટરકાર
મીયાં તો ઘરકી ખાએ હવા, ઔર બીબી જાએ બહાર
ગયરોંકા દેકર હાથ બગલમે ફીરતી હય બજાર
અયસી ફેશનએબલ ઔરતપર હો ખુદાકી માર–મીલે
ભટકે વેહશતોંકો નાટક થ્રેટકમે ઉલજુલુલ
મીયાં રોકે તો બીબી કહેતી હય બી કવાયટ યુ ફુલ
દેખો યારો હા તુમબી ન કરના કોઇ અયસી ભુલ
વરના તુમહારાબી યેહ કર દેવેગી ડબ્બા ગુલ.

બાબ પહેલા.

પરદા સતવા. તોફીક કા કીલા

તાહેરા—ઓ ખુદા, યેહ ખોફનાક આવાજેં કયસી આ રહી હય. શાયદ જંગ છિડ ગઇ. અફસોસ મુલ્કકી ઓરતો માતમ કરો ક્યું કે આજ તુમ્હારી સેંકડો બહન બેવા ઔર બચ્ચે યતીમ હો જાયેંગે. બચ્ચો ગિરયાઓઝારી કરો. લોગો સિયાહ લિબાસ પહેનો આજ તુમ્હારે હજારો ભાઇ તુમસે હમેસાકે લિયે જુદા હો જાયેંગે.

શએર.

હજાર જાન ઔર હજાર તન ઇસ સિતમમેં આકર તબાહ હોંગે.
જો ઘર થે કલ તક કે જગમગાતે વોહ કોઇ દમમેં બેચિરાગ હોંગે

તોફીક—પ્યારી બીબી.

તાહેરા—કોણ તોફીક ! વાહ બેહયાજતી. બસ દુર ખડે રહો.

તોફીક—તાહેરા તુમ મુઝે ગુસ્સે દેખ રહી હો.

તાહેરા—નહીં મયેં તુમ્હે હિકરત ઔર નફરતસે દેખ રહી હું.

તોફીક-લેકીન સબબ!

તાહેરા—તુમ બુઝદિલ હો, મરદ હોકર દુન્યાકો ધોકા દે રહે હો,
ક્યા જંગ ફતેહ હો ગઇ? ફ્લેહ તુમ્હારી ગુલામ બન ગઇ !

તાફીક—અફસોસી સિવાયે હાર ઔર શિકિસ્ત કે અબ હમારે ન સીબોં મેં ઔર કયા હય, તમામ ફોજ બેજબાન ભેડોંકે તરહ વફાદારીકી કુરબાનગાહમેં હલાલ હો ગઇ,

તાહેર—તો તુમ જીસકો સબસે પહેલે મરજાના થા કયસે જીંદા રહે! કયા શિકસ્ત ખા કર મયદાને જંગસે ભાગ કરકર મેરે પાસ કિસમતકી ફરયાદ લાયે હો, યા મોતસે, મુકાબલા કરને કે બદલે સાતકે સામનેસે ભાગ કર મેરી ગોદમેં છુપને કે લિયે આયે હો !

તોફીક-યા ખુદા મંય ઇસકો કયા જવાબ દુ ! પ્યારી બીબી મંય ઇસ લિયે આયા હુ કે મરનેસે પહેલે તેરી અખરી વફાદારી આજમાઉં. મયેં ઇસ લિયે આયા હું કે મરનેસે પહેલે તુઝકો ઔર તેરે દિલકો કતલ કરૂં

તાહેરા—કયા માલિક આપની લોંડીકો અજમાતા હય, શોહર અપની બીબીકો કતલ કરના ચાહતા હય, તો લો સર હાજર હય. ખુશીસે શોકસે ગરદન ઉડાદો, વફાદારી આજમાં ચુકે અબ ફરમાંબરદારી ભી આજમાલો—

તુમહારીથી પહેલે, તુમહારી હુ અબભી
જબાન ટુકરે કર દેના કરૂં જો ઉફભી

ચલો હટો, બઢો, મેરે માલિક ! મુબારિક હય વોહ ઔરત જો અપને ખાવિંદ કે કદમો પર કુરબાન હો જાય.

તોફીક-સીખો અય દુન્યા કી ઔરતો! ખાવંદકા હુકમ કિસ તરહ ફરજ હય ઔરતપર, વોહ ઇસ ઔરતસે સીખો. તાહેરા મયેં તુઝે કતલ કરૂંગા ઔર જરૂર કતલ કરગા મગર હાથસે નહીં એક બાતસે.

તાહેરા—વોહ કયસી ખોફનાક બાત હય !

તોફીક સુનો ઔર અચ્છી તરહ સુનો જીસ બચ્ચેકો હમને આઠ બરસ તક કલેજેમેં રખકર પાલા ઔર આંખોંસે લગાયા આજ ઉસકી કુરબાની કા દિન આયા.

તાહેરા-યાને !

તોફીક—યાને સુહેલકો વફાદાર હુસ્શામ કે સાથ ભગા દો, ઉસકે એવજમેં દિલ પથ્થર કરકે જાલમ તુગરલ કી શમશીર પર અપને લખ્તે જીગરકો ભેટ ચઢાદો,

તાહેરા-હાય ! તુમ બાપ હોકર કયા ફરમાતે હો ! મયેં માં હોકર યેહ કામ કિસ તરહ કર સકતી હું ! મેરે માલિક, મેરે શૌહર મુઝે મુઆફ કરો.

તોફીક—અગર બેટિકી મહોબ્બત માલિકસે બેવફાઇ સીખાતી હય, દુન્યાકી ખુશીકે લિયે આકિબતકા ગુનાહગાર બનાતી હય, ફરકો જલ્દી તાહેરા તાહેરા. મુઝે ખોફનાક અંજામકા ખ્યાલ હય; જબ તક જાલિમ તુગરલકો યેહ યકીન ન હો જાયે કે દુશ્મન જુદા હો ગયા તબ તક સુલેહ કહીં છિપે મગર જાલીમકી તલવારસે બચ જાના મુહાલ હય.

તાહેરા-મયેં માનતી હું મગર મામતા નહીં માનતી; મયેં રાજી હું મગર મહોબ્બત રાજી નહીં હોતી.

શાએર-ઇસ દિલકો, મામતાકો, તબયતકો કયા કરે,
કમબખ્ત માં બતાવ મહોબ્બતકો કયા કરે !

તોફીક—અયસી મામતાકો ફુંક દો, આગ લગા દો--
મેરે હર રૂએંપે જીસકે લાખ લાખ અહેસાન હય,
લાખ બેટીંયાં હોં તો ઉન્કે જહાન પર કુરબાન હય.

તાહેરા—ગયર તુમહારી ઓર ખુદાકી યહી મરજી હય તો મય દિલ કડા કરકે અપને જીગરકો અપનેસ મને જુદા કરનેકો તઇયાર હું.
ભોંક દુગી ખંજર ઉસ માઅસુમ કે હાલકુમમેં
ઓર સમઝુગી યહી લિખા થા બસ મકસુમમેં

તોફીક-આફરીન—અય વફાદાર ઓરત આફરીન ! અબ મયેં જંગમેં ખુશી ઓર રાહતકી મોત મરૂંગા; ઓર કયામતકે દિન ગરર ઓર ઇજ્જતસે ઉઠુંગા-

રૂબાઇ—હશરમેં જબકે હિસાબોંકે લિયે જીંદા હોં-
યું ન કરના કે વફાદારોંસે શરમીન્દા હોં,
જબ તલક હોશ રહે, જીસ્મ રહે, જાન રહે-
કૌલકા પાસ રહે—શરમ રહે-ધ્યાન રહે.

તાહેરા—મેરે માલિક કૌલ જાનકે સાથ હય.

તોફીક—મેરી ઇજ્જત સલામ; યેહ આખરી મુલાકાત હય.
(જાના તોફીકકા.)

તાહેરા—હાય મેરે સીનેમેં ઠારેં માર માર કર કૌન રો રહા હય !

અય વફાદારી દુર હો, નિકલ જા; અય બેરહમી અલગ હો જા. અય બેટેકી મહોબ્બત મુઝે ખુદા ઔર ગેરસે બેઇમાન બનાના ચહતી હય ! નહીં નહીં મયે બેટેકે ખુનમે વફાદારીકી કિતાબમે દસ્તેખત કરૂંગી. અય ઔરત કે દિલ હીમત પકડ, અય બેરહમી તુ ઇસકે દરવાજે પર પહેરા દે તાકે ખોફ ઔર ડર ઘુસને ન પાયે. ઓ રાત તુ ઇતની અંધેરી હોકે મેરે હાથકા કામ મેરી આંખે દેખને ન પાંય.

(હુશામકા આના)

હુશામ—હજુર હજુર, બચ્ચોંકી હિફાજત કીજયે; કિલેકા મગરબી દરવાજા ભી ફતહ હો ગયા.

તાહેરા—હુશ્શામ—હુશ્શામ, વફાદારી દિખાવ—સુહેલકો લેકર ચોર દરવાજેસે ભાગ જાવ. મયે ઇસકે એવજમે અપને લખ્તે જીગરકો કુરબાન કર દુંગી.

હુશામ—મગર યહ દાવ કયું કર ચલેગા? દુશમને પહચાન નમેલા ?

તાહેરા—નહીં સુહેલ ઔર રશીદકી ઉમરમે થોરાસા ફર્ક હય ઔર ચુંકે શહેજાદા બહોત કમસીનીમે હમારે સુપ્રત કીયા ગયા થા ઇસ લિયે કોઇ તમીજ નહીં કર સકેગા, કીસીકો વહમભી ન ગુજરેગા. (સુહેલકા આના)

સુહેલ—અમમીજાન મુઝે કહાં ભેજતી હો?

તાહેરા—વહાં જહાં દુશમનસે એમાન હો.

સુહેલ—નહીં નહીં મય કહીં ન જાઉંગા, કયા તુમહારે દિલસે મેરી મહોબ્બત જાતી રહી !

તાહેરા—હાય મય ઇસે કિસ તરફ બતાઉં. કેયા દિલ ચીર કર દિખાઉ ! સુહલ ભાગ ભાગ ઇસ કસાઇખનેસે નિકલ જા. દોજખકા કુત્તા છુરી લિયે હુએ તુઝે ભોકને આ રહા હય.

સુહલ—નહીં નહીં મયે ન જાઉંગા—

તાહેરા—સુહલ ખુદા હાફિજ—

(હુશ્શામ સુહેલકો ઉઠા લે જાતા હય. તાહેરા) બેહોશ હોકર ગીરતી હય. રશીદ આતા હય)

રશીદ—અમમીજાન—અમમીજાન ? યા અલ્લાહ અમમીકો કયા હો ગયા! અમમી પ્યારી અમમી—

તાહેરા—કૌન? રશીદ મેરા લાલ-બેટા-મગર કમબખ્ત દુર હો. તુ મેરા બેટા નહીં હય.

રશીદ—અમ્મી તુમ કયા કહ રહી હો-મયેં તુમ્હારા બેટા હું.

તાહેરા—હાં હાં તું મેરા બેટા હય. મેરા રશીદ હય. આ મેરી ગોદ મેં આ તુ મેરે ઘરકા ઉજાલા હય આ મેરે બચ્ચે મંયને તુઝે બડી મહેનતસે પાલા હય. મગર બચ્ચા કિસકા ? બચ્ચા કયસા ! બચ્ચા શયતાન બનકર મેરે ઇમાનકો ઠગને આયા હય ! જાજા તુઝે કિસને બુલાયા હય ? મેરા કોઇ બચ્ચા નહી મયેં કભી મા નહી બની. એસી અંધેરી દુન્યા મેં કોઇ ચિરાગ પયદા નહીં હુવા.

રશીદ—અમ્મી ! અમ્મી ? તુમ દિવાની હો ગઇ હો ?

તાહેરા—હાં, હાં, મયેં દિવાની હો ગઇ હુ-ખુની હો ગઇ હું-ડાકનભી હો ગઇ હું.

(અંદર દોડ જાતી હય ઓર બેહોશી કી શીશી લાતી હય)

તાહેરા—રસીદ ઇધર આ.

રશીદ--યેહ કયા હય ?

તાહેરા--બેહોશી કી દવા.

રશીદ -કયું ?

તાહેરા—તાકે તુઝે મરતે વકત તકલીફ ન હો

રશીદ—નહીં અયસા નકહો

તાહેરા--અબે કમબખ્ત તુઝે સુંઘના હોગા-તુઝે મરના હોગા,

રશીદ-આહ ! રહમ ! ! રહમ ! ! ! (શીશી સુંઘાતી હય)

તાહેરા—સો ગયા. ખામુશ હો ગયા, જાજા રાહતકી દુન્યામેં જા બિહિસ્તમેં ખેલના હુરોંસે દિલ બહેલાના, વહાં તેરે બુજરગોં કી પાક રૂહેં મિલને આયે તો ઉનસે મેરી મુસીબત બયાન કરના અય મેરી માઓં મેરી તરફ નફરતસે નજર ન ઉઠાવ, અગર મેરી મજબુરી જાનતી હો તો બહુત નહીં ફકત દોહી આંસુ રહમકે બહાઓ, હાય ! યેહુ મંયને કયા કિયા ? બેટા ! બેટા રશીદ કયા ઇતની જલદી અપની માં સે ખફા હો ગયે-હમેશાં કે લિયે શો ગયે ! બોલો ફકત એક બાર બોલો—

ખફા માં સે નહીં, ગર હો ગયે બેજાર જીનેશે.
ઊઠો—આવ મેરે પ્યારે જરા લગ જાવ સીનેશે.

(કિલ્લેકી દીવાર ગીરતી હય)

યા ખુદા ય્હે કોકનાક ધમાકા ઔર ચક–બ–ચક દિવારમેં દરવાજા કયસા હો ગયા ? અફસોસ ! દુશ્મન આ પહુંચા

તુગરલ—ફતેહ-કામયાબી ? કામયાબી ય્હી હય ગંજે મુરાદ, યહી હય ખજાને કામગારી.

તાહેરા—જમીનકા બોઝા તું કૌન હય ?

તુંગરલ—કૌન હું ! તુગરલ, બહાદર સિપાહી, ફાતેહ જહાંકી ઇજત

તાહેરા—નહીં જહાંકી જીલ્લત, નેકી ઔર ઇમાનકા દુશ્મન.

તુગરલ—અગર સુલેહ કો નહી દીયા તો ઇસશે જ્યાદે તેરે દુશ્મન. બન જાવેંગા,

તાહેરા—અરે તુ કયા અગર તમામ દુન્યા કે શયતાન મિલકર આવેં તો સુલેહ કો ન લે જાને પાય.

તુગરલ—બદજાત ય્હે બાત ! સફદર ઇધર આવ કોડે લગાવ.

તાહેરા—અરે કોડે કયા તુ મૌતકે શિકંજેમેં ખિંચવા દે–સર તનશે જુદા દે,

જલા દે, મિટા દે, સડા દે, લટા દે,
તેરે પાસ જીતની હય તાકાત દિખા દે;
ન હોગ ન હોગા, ન હોગા. ન હોગા.
ય્હ મેરી જબાંન તુઝકો ઊસકા પાતા દે.

તુગરલ—માત મુઝશે જ્યાદા બે રહમ નહીં હય સફદર બઢો સફદર તું ખડા હય ? કયા મેરા હુકમ નહી સુનતા !

સફદર—હુજુર મુઝે શરાફત આપકા હુકમ શુનનેશે મને કરતી હય,

તુગરલ—બેહદે નામર્દ બુજદીલી દીખલાતા હય !

સફદર—મુઆફ કીજયે, બુજદિલ વો હય જો મર્દ હોકર એક કમ- જોર ઔરત પર હાથ ઉઠાતા હય.

તુગરલ—જલીલ ! દગાબાજ !! નમકહરામ !!

સફદર—હરગીજ મયે નમકહરામ નહી હું, મયને હમેશા આપકે પ-

સીનેપર ખુન બહાયા હય. ઇસ જંગમે અપને દો નૌજવાન કો કત્લ કરવાયા હય. મગર મજબુર હું કે ખુદાને યે હાથ ઓરતકે લિયે નહીં મર્દ કે લિયે બનાયા હૈ.

તુગરલ—તો ક્યા તુ મેરા હુકમ ન બજા લાયગા ?

સફદર—જો શરીફ ઓર બહાદર હય વો મરજાયગા; મગર મરતી હુઇ ઓરત પર કભી હાથ ન ઉઠાયગા.

(તુગરલ ફયર કરતા હય સફદર મરતા હય તોફીકકો સિપાહી લાતે હુયે.)

સફદર—ઓ ખુદા.

તુગરલ—કોન મેરા શિકાર !

તાહેરા મેરે ગરીબ શોહર.

તોફીક—મુસીબતો કે તુફાન તકલીફોંકી આંધીયા, આફતો કે રેલે, ફકત જીતેજી કે હયે ઝેલે, જમીન પર આસમાન ચક્કીકે પાટકી તરાહ જા રહી હુય, બચપન ઓર જવાની પીસ ચુકા અબ ખુદા પેકી બારી હુય.

શાએર.

યહ દુન્યા હુય યે, ઉઠબાકી તલબગારીમેં.
આખરી સાંસભી નિકલે તો વફાદારીમેં.

તુગરલ—જલીલ, બાગી મુજસ્સીમ ગદ્દારી ! યેહ જીલ્લતોખારી ઓર ફિરભી ન ગઇ વફાદારી ?

તોફીક—વફાદારી સચ્ચા દીન હય પાક ઇમાન હય, વફાદારી પર બાલ બચ્ચે, બીવી સબ કુછ કુરબાન હય.

રૂબાઇ—મત સમઝ દિલશે મેરે જહરે દગા નિકલેગા,
ચીર ઔર દેખ શરાફતશે ભરા નિકલેગા,
મરતે મરતે ભી દગાબાજ મેર હાંટોસે.
યા ખુદા નિકલેગા યા હર્ફે વફા નિકલેગા.

તુગરલ—નજસ ખુટે જબાન બંદ કર જીંદગી ઓર સુહલ દોનોમેં જો ચીજ જ્યાદા પીયારી હો અપને લિયે પસંદ કર.

તોફીક–ખુની કુત્તે હમ જીંદગી દેંગે મગર પ્યારે સુહેલકો કભી ન દેંગે.

તુગરલ–કયા તું મૌતશે બિલકુલ નહિ ડરતા હય ?

તોફીક–સિપાહી મૌત કે સાથ રોજ ખેલ કરતા હય ?

તુગરલ–તો લે મૌત યહે તેરા શિકાર હય (ખંજર મારતા હય.)

તોફીક–ઓ ખુદા–હક અદા (મરતા હય)

તાહેરા–હાય ! કમબખ્ત જાલીમ ! તુને કયા કિયા ? ઓ ખુદા તુ અપની ખુદાઈ છોડ કર કહાં ચલા ગયા.

શએર.

ગફલતકી નીંદમે કયા અબભી તુ શો રહા હય.
કયા દેખતા નહી હય કયા જુલમ હો રહા હૈય.

તુગરલ–ચુપ નાબકાર ખુદાકો નહીં મૌતકો પુકાર. અગર સુહેલ કો ન દિયા તો તુઝેભી તેરે ખુનમે નહેલાઉંગા દુન્યા ઉલટા દુંગા તમામ ઘરમે આગ લગા દુંગા, કહીંશે ભી સુહેલકો ઢુંઢ કે લાઉંગા; ઓર ઉસકે ખુનશે તલવારકી પીયાસ બુઝાઉંગા.

તાહેરા—યા ખુદા.

શએર.

તાજે સરતો ગિર પડા, અબ ગોદભી ખાલી કરૂં.
અપને હાથોંશે મયેં અપને ઘરકી પામલી કરૂં !

તુગરલ–બોલ ઓ મૌતકે નવાલે બોલ ! મેરે ખંજરકા ચીરાગ, મેરે તીરકા હરફ. મેરે નેજેકા નશાના કહાં હય

તાહેરા–જા ખુની કુતે વોહ તેરી ખુરાક પડી હય. ખા લે માર ડાલ, નોચ લે, સર તનશે જુદા કર દે. અય મુનઇમ હકીકી કયા તુ શો ગયા ? કાયા કાનુને કુદરત મનસુખ હો ગયા !.

શએર.

ગુ શે કી આગશે ઉઠ તન મન જલાદે ઇસકા
કહેરો ગજબ શે અપને સબ જોર હાદે ઇસકા.

(તુગરલ રશીદ કો ઉઠા લાતા હય)

દુગરેલ-યહ હૈ મેરે દરખ્તે સૂજાઅત કા સમર

(ખંજર ભોંક દેતા હય)

તાહુરા-ઓ ખુદા ! ઓ ખુદા ! યહ ખુશિયાં મંજર ફિન આંખોસે દેખા જાયગા. કયા તમામ દુન્યાકી મુસિબત એક હમારેહી વાસ્તે હય !

મેરા ઘર હય કે જાલીમ કરબલા હય.

યહીં હોતી જો નાઝીલ હર બલા હય.

(ડરાપ)

બાબ દુસરા.

પરદા પહેલા. **જંગલ.**

ગાના

અબ મીલ જાવો ઓ ખોને વાલે

થક થક હારે બન બનમે ઢુંડકર ભટકે હમ નદદી નાલે.

છાન ફીરે સગરે ડગર ડગર હમ ભટકે

ખાએ હય સખ્ખે ઝટકે

હમદમ હય બંદ સબમીલ ઘર સટકે ઓ ખોને વાલે

સીપાહિ-મીલ જા, ભાઇ સુહેલ મિલજા, યાર તુને તો હયરાન કર દીયા.

શએર

દરબદર ફિરતે હવે હમ પથરોંમે છાલે પડ ગયે,

ધુપમે જલ જલ કે સબ કે ચેહરે કાલે પડ ગયે.

" -હાં અબ બનાવ સોચકે કિસ સિમત હમ બઢે

બાંધે કિધરકી સીધ કીધર કો કદમ બઢે

-યહ રાસ્તા યાર એ મુશ્કેલી ગુજાર હય !

દુસરા—ઓર શું કહે'-

,, —જબ સબ તરફ. ખતરે હુય ફિર અબ કીધર ચલે?

,, —મેરી તો યેહ સલાહ હુય કે બસ અપને ઘર ચલે.

,,—લો યેહ તો લાટ ચલને કો તૈયાર હો ગયા,

કયા જીંદગી સે અપની તું બેઝાર હો ગયા,

શમશાકી સખ્તીઓંકી કયા તુઝે ખબર નહી,

પીછે હટે કદમ તો સમઝ લે કે સર નહીં

સિપાઇ—અરે ભાઇ સુહેલકો અબ તક ન પાયા તો અબ કયા. પાયેંગે; મુફતમેં કિસી શેર ભેડીએ કો નિવાલા હો જાયેંગે.

,, —તુનો બુજદિલ મઅલુમ હોતા હેય.

,, —ઓર તુમ કયા રૂસ્તમકે સગે હોતે હો!

,, —બેશક હમ ખાનદાની બાહુદર હયે.

,, —શયદ ફિરદોસીને શાહનામ.મે તુમહારેકી બાપ દાદોંકા જીક્ર કિયા હેય।

,, —અરે તુમ સુહેલકો ઢુંડને નિકલે હો યા ગુલખપ કરને કો

,,—તો બસ મવારી આગે બઢાવ

,, —ટટુ કો એડ લગાવ

સબ સિપાહી કબતક ભટકેંગે અય યાર !

બાબ દુસરા.

પડદા દુસરા — **સાહી મહલ.**

શમશા—બાગીએકા એક આજીમુશાન ગીરોહ સુહેલકી તરફકા બઢાના કરકે અનકરીબ માબદોલત કે મુલ્ક પર હુમલા કરના ચાહતા હય, ઇસે લિયે મયે તુમશે ઔર કતલુસે મશવરા કરના ચાહતી હું. તુમ દોનો ઠીક વકત પર પહુંચકર અપને મુહસીનકો કોઇ બેહતરીનકો રાયે દોગે

કહરમાન—અય મલકયે આલમ ઇસ જુઠી ઔર દગાબાજ દુન્યા મેં બાપ બેટેકા, બહન ભાઇકા, જોરૂ ખાવંદકા ગલા કાટ કર સાદ હોના ચાહતી હય, અગર મંય વફાદાર હોનેયા વાઅદા

કરૂં તો કિસકો યકીન હો ! લેકિન મયેં કૌન હું ઔર ક્યા હું, અપને મુહસિન કે લિયે ક્યા કરના ચાહતા હું વેહ આપકો ચંદ રોજ બાદ મઅલુમ હોગા.

શમશા—મયેં ઉસ રોજ કા ઇન્તેઝાર કરૂંગી (કહરમાનકા જાના)

શમશા—મયે જબ યહે ખ્યાલ કરતી હુ કે ચાલાક તાહેરને તુગરલ કી આંખો મેં ખાક ફેંક કર કિસ તરહ સુહેલ કે બચા લિયા તો મારે જોશકે મેરા ખુન ખોલને લગતા હય

કતુલ—બેફિક રહો. સુહેલ અબ ચંદરોજસે જ્યાદા નહી જી સકતા ઉસકી ગીરફતારી કે લિયે કાફી બંદોબસ્ત કર દિયાગયાહય

શમશા—અગર ઉસકા આત્મા હો જાય તો ફિર તુમ હમ ઇસ દુન્યામેં બખુબી અયશ કર સકતે હયેં.

કતુલ—બેશક ! (દોનકો જાના ઔર કહરમાનકા આના)

કહરમાન—ખુની ગાસબ મલાઉન કુત્તો ! ક્યા મઝેસે હસ્તે હુવે જા રહે હો ક્યા તુમ હમેશ ઇસી તરહ હસ્તે રહોગે ! ઇસી તરહ ખુશિયાં મનાતે રહોગે ? નહીં હરગીજ નહીં તુમ્હારી ખુશી ગમસે તુમહારી હંસી માતમસે, ઔર જો તુમને અપને રેહને કે લિયે બિહિસ્ત બના રખી હય, હમેશા કે લિયે જહન્નમસે ન બદલાઉં તો કહરમાન નહીં કહર બનકર ન ઝપટા, ગઝબ હોકર ન લપટા તો કહરમા નહીં. બાગીયોં કા એક હિસ્સા મેરી કોશિશોં શે બરી હય અબ દુસરે હિસ્શે મે ભી મેરે લલકારને ઇન્તેકામ કા ખંજર ચમકેગા તમને મેરે દોસ્ત તારીક પર, ઉસકે મઅસુમ બચ્ચે ઔર બીવી પર જો સિતમ ગુઝારે હયેં મુજે અચ્છી તરહ યાદ હયેં અય ગફલત મેં ફંશે હુવે ધુમરાહો તુમ યેહ સમઝતે હો કે જનરલ કહરમાન ફક્ત ઓહદે ઔર તનખ્વાહ કે લિયે તુમહારા સાથ દે રહા હય મેં કિસ લિયે તુમહારા શરીક હાલ હું ઔર ક્યા કરના ચાહતા હું ? મોકા પાકર જો જુલ્મ મેરે દોસ્ત તારીક ઔર માઅસુમ સુહેલ પર કિયે હૈં ઉનકા ઇન્તેકામલું

મુસદદસ.

તુમ કિસ્તીએ રાહત તો મયેં તુફાને બલા હું,

તુમ બિસ્મને ઇશરત હો તો મયેં બરકે કજા હું.
તુમ અયસકા દુન્યા હો તો મયેં ઇસમેં વબા હુ.
તુમ હિરસ કી જન્નત તો મયે દેજખકી હાવ્રુ.
હાં દેખના તુમ પાતે હો યા ફતેહ વ જફર મયેં.
અબ બિચમેં કિસમત હય, ઉધર તુમ હો ઇધર મયેં.

બાબ દુસરા.

પડદા તીસરા — મહલ તસનીમ.

માશાઅલ્લાહ—ઠહર મંય પહેલે જાઉંગા

ખયરસલ્લાહ—નહીં પહેલે મંય જાઉંગા,

માશાઅલ્લાહ—યેહ દેખ પહેલે મંય આયા.

ખયરસલ્લાહ—નહીં પહેલે મંય આયા.

માશાઅલ્લાહ—અબે મુર્ખ ચોંચ સંભાલ-

ખયરસલ્લાહ—એ એન્ડે બેચ ઓર પેટ પાલ.

માશાઅલ્લાહ—તો ક્યા તુ લડને પર અમાદા હય ?

ખયરસલ્લાહ—બેશક અગર તેરા ઇરાદા હય.

માશાઅલ્લાહ—ભલા હોક ખમ.

ખયરસલ્લાહ—બસ દોસ્ત બસ, હમ દોનોં જેનટલમેન હંય ઓર દોનોં જેનટલમેનોંકા બાપસમે બોકસીંગ કરના કયા અચ્છી બાત હય !

માશાઅલ્લાહ—બિલકુલ ફેશન કે ખિલાફ હય. મગર તુમ યેહ તો બતાવ કે યહાં કોઇ સુન્હેરી ઉલ્લુ ફાંસને કે લિયે આયે હો !

ખયરસલ્લાહ—દેખો મીયાં માસાઅલ્લાહ, આજ તસનીમકી સાલ ગિરાહ હય; ઇસ લિયે મંય અપને આકા તુગરલ બેગકી તરફસે યેહ મોઓંકા હાર નજરાના લાયા હુ.

માશાઅલ્લાહ—સુનો મંયભી ઇસી લિયે આયા હું ઓર યેહ ફુલોં કા હાર તુહફા નામદાર શહરીયાર કી તરફસે લાયા હુ.

ખયરસલ્લાહ—અરે જા જા શહરીયાર કે તહોફે પર તસનીમ નજર ભી ન ડાલેગી.

માશાઅલ્લાહ—ઓર તુગરલ કે નામકા કુતાભી ન પાલેગી.

ખયરસલ્લાહ—કયું ?

મારાઅલ્લાહ—ઇસ લિયે કે શહરયાર મેરે હય.

ખયરસલ્લાહ— તુગરલ સરાસીર હય,

મારાઅલ્લાહ—શહરીયાર રૂસ્તમકા બાવા હય,

ખયરસલ્લાહ—તુગરલ કૈવતમેં સુફેદ દેવકા દાદા હય.

મારાઅલ્લાહ—અગર પાઉં ચાહે તો સરકા ઠોકરોં સે ઉડા દે પ્હે બી ખબર હય.

મારાઅલ્લાહ—અચ્છા બે અચ્છા દેખના તઅરીફકે દસ્ત રખ્વાન પર વોહ મસાલા લગા કર શહરીયાર કો પેશ કરે કે મ જા આ જાય.

ખયરસલ્લાહ—બેટા મયેંબી વોહ નમક મીર્ચ છીકું કે તેરા પાકા પકાયા કુરમા ફીકી દાલ હો જાય.

મારાઅલ્લાહ—કયા તુ મુઝસે જયાદા લસ્સાન હય ?

ખયરસલ્લાહ—કયા તુ મુઝસે જયાદા ચર્બ જબાન હય ?

મારાઅલ્લાહજાનતા નહીં મંય એક શાયરકા બેટા હું.

ખયરસલ્લાહ—તો બેટા મયેંબી ફિરદોસીકી કબ્ર પર મુંદતો લેટાહું,

મારાઅલ્લાહ—અચ્છા તુઝે શાયરી કા ગરૂર તો મેરે મિસરે પર મિસર લગા.

ખયરસલ્લાહ—બોલતા જા.

મારાઅલ્લાહ—સુન—બુલ બુલકી આંતડીઓમેં રંગે ગુલકી ફાંસ હય.

ખયરસલ્લાહ—બુલબુલકી અંતડીઓમેં રગે ગુલકી ફાંસ હય. નાટકકે મુનશીઓ કે ભેજેમેં થોડાસા ભુસા થોડાસા ગોબર, ઓર થોડીસી ધાંસ હય,

મારાઅલ્લાહ—અબે મિસરા તો બઢ ગયા !

ખયરસલ્લાહ—શાયરી હમારે ઘર સે નીકલી હય; મિસરે કો બઢાને ઘટાને કા હમેં ઇખ્તયાર હય

મારાઅલ્લાહ—અચ્છા તો અબ એક ટેડી સુનાતા હું.

ખયરસલ્લાહ-બોલ મયેં મારકુટ કર સીધી કર દુંગા.

મારાઅલ્લાહ—કલ રાતકો તુઝે ખ્વાબસેં ઉલ્લુ નજર આયાં.

ખયરસલ્લાહ—આંખે જો ખુલી તો સામને તુ નજર આયા.

મારાઅલ્લાહ—જાજા ભાઇ તુઝે શાયર ખુદાને કિસ ઉલ્લુને બનાયા હય,

ખયરસલ્લાહ—કયું બચ્ચા કાફિયા તંગ હો ગયા.

મશાઅલ્લાહ—ભલા અબકે તીસરે મિસરે પરતો મિસરા લ. ગા, સુન,

ખયરસલ્લાહ—કેગલ

માશાઅલ્લાહ—રાતકો અંડા પકાયા વોહભી કચ્ચા રેહ ગયા.

ખયરસલ્લાહ— મર ગયે શાયર ફકત ઉલ્લુક પઠા રેહ ગયા.

માશાઅલ્લાહ—કયું એ શુકર કહનેસે ઘબરાયા તો ગાલીયાં દેનેપર ઉતર આયા, જાજા ધાસ ખા.

(દોનો લડતે હુયે તસ્નીમ ઓર સહેલીયાં આતી હુયે)

સહેલી—હુયે ! હુયે ! ! યહ કયસી હાથાપાઇ, મુફતકી લડાઇ !

ખયરસલ્લાહ—દેખો યહ જલીલ રીઝાલા નાનકમાબ બેચનેવાલા મર જાય ઇસકી ખાલા મુફતમેં કરતા હય ગુડબડ ગોટાલા.

તસ્નીમ—મગર ઇનસે પેહેલે પુછો કે યહાં લીયે ક્યાકે આયે હો !

ખયરસલ્લાહ—મંય અપને આકા તુગરલ બેગકી તરફસે આપકી સાલગીરહ કી તકરીબ મેં યહ મોતીઓંકા હાર નજરાના લાયા હું,

તસ્નીમ—ઓર માશાઅલ્લાહ તુમ કયસે આયે હો !

મશાઅલ્લાહ—મયેં ભી અપને આકા શહરીયારી તરફસે આયા હુ ઓર યહ ફુલોકા હાર, નજરાના લાયા હું.

તસ્નીમ—આહા તુગરલકી તરફસે મોતીઓંકા હાર ઓર શહરીયારકી તરફસે ફુલોંકા હાર ઇસ હારકી તૈયારી મેં એક ભી જાનકા નુકસાન ન હુવા હોગા ઔર ઇસ હારકી તયારીમેં સયકડોં મછલીઓં ઔર ગોતેખોરોંકી જાન ગઇ હોગી. યહેહાર ઇનસાનોં કે ગલે કટવાતા હય, ઓર યહ હાર ગલેકી ઝીનત બઢાતા હય. યહ હાર દિમાગ કો ફીક્રો સે ચુર કરતા હય ઓર યહ હાર થકે હુવે દિમાગ કા બોજ દુર કરતા હય યહ ફકત અમીનેકિ મહેલો મેં ચમકતા હય. ઓર યહ અમીરોકે મહેલોં ઔર ગરીબોંકી ઝોપડીઓમેં હર કહી મહેકતા હય: ઇસકો અદના, આલા અમીર, ફકીર, પયગમબર સબ અપને પાસ રખતે હયે. ઓર ઇસકો નફરત ઓર હિકારત સે દેખતે હુયે ઇસ લીયે આ અય પીર પયગમબર કી પસંદીદા ચીજ ! મયેં તુઝે મંજુર કરતી હુ. ઓર જા ઝુઠી દુન્યાકે ચમકતે હુવે ફરેબી તુઝે નફરતસે દુર કરતી હું

ખયરસલ્લાહ—હુયે ! હુયે ! હજુર યહ ક્યા કરતી હો !

તસનીમ—બસ જાવ અપને આકાસે કહે દો કે અયનદા કોઈ કુસદ ભેજનેકી તકલીફ ન ઉઠાવે

માશાઅલ્લાહ-ચલ નીકલ ઔર ડુગડુગી બજાતા ચલા જા

ખયરસલ્લાહ તુગરલ રૈસ ઔર શહરીયાર પાસ !

માશાઅલ્લાહ-ચલા જા બેટા ખબ્તુલ હવાસ.

ખયરસલ્લાહ—અચ્છા અચ્છા યહે સબ તેરા હી કસુર હય કયાં તું કભી હમારે મુહલ્લેમેં ન આયગા ?

માશાઅલ્લાહ—અબે જા નહીં તો માર ખયગા.

ખયરસલ્લાહ—નામરદ કહીંકા પીઠકે પીછે મારતા હય મુંહપર માર તા તો મજા ચખા દેતા (જાતા હય)

માશાઅલ્લાહ-અચ્છા અબ મુઝેભી ઇજાજત હય

તસ્નીમ-મગર તુમ અપને આકાસે બાદ તસનીમ કે મેરી તરફસે શુકરીયા અદા કરના.

મસાઅલા—બહોત ખુબ.

ગાના.

બનો બનો બનો સખી દુલહનીયાં
બનો પ્યારકે ગરવામે ડારો ગોરી બૈયાં
રેહો ગુઇયાં, વાકી છઈયાં કયસો પાયો તુને સૈયાં.

શએર

સુલુકે ચરખે સીતમગાર દેખીએ કયા હો
દીયા હએ જો એ ગુલુ હાર દેખીએ કયા હો.
ઉમ્મીદે દીલમે તો લાખો બહાર અફજા હય.
કે રંગ ગયબસે ઇજહાર દેખીએ કયા હો
વાહજી વાહ દયા ખુબ મીલા હમે ચેહ પ્યારા
પ્યારા દીલદાર—બનો

બાબ દુસરા.

પરદા ચોથા. **જંગલ પહાર**

કહરમાન—કરીબ હય, કરીબ હય, ઊસ મલઉન ગાદ્દાર ઔર નજીસ શમશાદકા ખોફનાક અંજામ કરીબ હય.

સાથી-ઉન્હી ખબીસોં કે મુજાલિમ સે હમ આજ વતનસે બેવતન હોકર વહશીઓકી તરહ આજ પહાડો. ઔર જંગલોમે બસ-

પની જીંદગી કે દિન પુરે કર રહે હયેં, ઔર ઇસરિાજ કે ઉમિદવાર હયેં જબકે ઇન્તેકામકા ખંજર દુશ્મનોકી આંખો કે સામને ચમકતા હોગા ઔર વોહ જીઆ હોકર ઇન પયરોંકે સામને સિસકતા હોગા.

સાથી–ખુદાકા શુકર હય કે માઅસુમ સુહેલ વફાદાર હુસ્શામ કે સાથ પહાડકી કોડમેં છુપા ઔર બદનસીબ તાહેરા જંગલમેં ભટકતી હુઇ હમેં મિલ ગઈ.

કહેરમાનુ–હાં બદનસીબ નાશાદ તાહેરા કો અબ કોન કેહ સકતા હય કે વોહ જીંદા હય? ઘર લુટ ગયા, સુહાગ ઉજડ ગયા, જીંદગી કે સહારે કો ખો બયઠી, દિનરાત દિવાનાવાર જંગલો ઔર પહાડોમેં ભટકતી હય. હાં મગર કભી કભી જરા હોશ આ જાતા હયે વરના વહી દિવાનયકા દારા ચલા જાતા હય.

સાથી–દેખએ વહી ઇસ તરફ આ રહી હય.

કહેરમાન–અન્દોહનાક નજારા !

તાહેરા–રાતેં ગઇ નિશાતકી ઇશરત કે દિન ગયે,
દો બઅલે શબ ચિરાગ થે સો વોહ ભી છીન ગયે.

કહેરમાન—અય ઇંનકેલાબે જમાનેકી જીંદા તસ્વીર યહે તેરા કયા હાલ ?

તાહેરા–અય ખુબસુરત ચાંદ તુહી અપના એક ટુકડા દેદે, મયેં ઉસકો રશીદ સમઝર પયાર કરંગી—

રૂબાઇ—આસમાન પર ચાંદ હય ઔર જમીન પર ચાંદની,
હો રહી હય તેરે દમસે આજ ઘર ઘર ચાંદની.
આ ઉતર આ તાકે રખલુ અપને સીને મેં તુઝે.
મેરે ભી વીરાને મેં હો જાય દમ ભર ચાંદની.

સાથી–હાય ! બીચારી કો ઝનુન હો ગયા!

તાહેરા–અરે કીસી ઔલાદ વાલેસે પુંછ તો વોહ કહેગા તુ મજનુન હો ગયા.

સાથી–બાનુ મયેંભી ઔલાદ રખતા હું.

તાહેરા–હાં સચ હય મગર–
તુ ઔર સર સબ્જ શાખ ઔર તાહેરા અક ખુશ્ક ડાલી હય;
તેરી ગોદી ભરી હય ઔર મેરી ગોદ ખાલી હય.

કહેરમાનુ–બાનુ મેરી ભી એક બાત—

તાહેરા—નહીં એક નહીં વોહ દો થે। એક આંખોંકા નુર, દુસરા દિલકા સુરર. એક જીંદગીકા સહારા, દુસરા જીંદગી સેભી જ્યાદા પ્યારા. દેખો ! દેખો! શમસા મેરે બચ્ચેકે મારી રહી હય. અરે ખુની તુગરલ તુ છુરી કયું તેજ કર રહા હય ? અબ મેરી ગોદમેં કોઇ બચ્ચા નહીં રહા હય—

શએર.

લુટા બયઠી હું સબ કુચ્છ મયેં જો થા અફલીક કે નીચે,
દબી હય જીંદગી ભર કી કમાઇ ખાક કે નીચે.

સુહેલ—પ્યારી અમ્મા—

તાહેરા—લડકે તુ કોન હય ? શાયદ મયને તુઝે કહીં દેખા હય. લડકે તુઝે કહાં દેખા હય !

દુસ્મન—કયા આપ મઅસુમકો ભુલ ગઇ!

તાહેરા—ભુલ ગઇ—મયેં કભી નહિ ભુલી. કોઇ માં અપને બચ્ચે કો કભી નહીં ભુલતી મેરા બચ્ચા મુઝે ભુલ ગયા મગર મયેં ઉસે નહીં ભુલી.

એક સાથી—બાનુ યહે કોન હય ?

તાહેરા—લડકે તું કોન હય?

સુહેલ—અચ્છી અમ્મી મંય આપકા સુહેલ હું.

તાહેરા—કોન? સુહેલ ! બાદશાહકી આખરી નિશાની ! મેરા દુલારા મેરે પ્યારોંકા પ્યારા !

સાથી—બાનુ ! ગમ કે દરખ્ત કો આંસુઓકે પાનીસે સીંચ સીંચ કર હરા રખના કયા ફાયદા દેગા !

તાહેરા—હાં મુઝે રોને દો, રોને દો—જી ભર કે રોને દો; મંય અપની આંખેસે ખુનકા દરિયા બરસાઉંગી. ઉસમે તયરુંગી, નહાઉંગી ઔર આખર ઉસીમેં ડુબ કર મર જાઉંગી.

કહેરમાન—બાનુ અગર આપકી યહી હાલત રહી તો યતીમ ઔર બેકસ શહજાદેકી કઉન હીફાજત કરેગા.

તાહેરા—આવ મેરે બચ્ચે મયે તેરે વાસ્તે કુચ્છ ન કર સકી.

કહેરમાન—ખુદાયા ઇસકી મુસીબતકા ખત્મા કર

બાબ દુસરા.

પરદા પાંચવા. તુગરલકા મહલ.

(તુગરલકા ખયરસલ્લાહકો મરદાનેમેંસે પકડ કર લાના)

ખયરસલાહ--દેખયે, દેખયે, એક જેન્ટલમેનકી ઇજ્જત પર હુમ-
લા કરના અચ્છી બાત નહી હય.

તુગરલ–તો બોલ મેરે હારકા કિયા હુવા?

ખયરસલ્લાહ--મગર ગરદન કો છોડીયે જનાબેવાલી.

તુગરલ–બોલ તસનીમને મેરે હારકે સાથ કયા સુલુક કિયા!

ખયરસલ્લાહ--ઉસને તો આપકે હાર પર નજર બી ન ડાલી ઔર
કહેને લગી અયસે બીસાઓં કુતે મેરી ગલીમે ઠોકરે'
ખાતે હયે',

તુગરલ–મેરી મહોબ્બતકા યહે અંજામ!

ખયરસલ્લાહ–મેરી મહેનત કા યહે ઇનામ!

તુગરલ–મેરે હારકી યહે બેઇજ્જતી!

ખયરસલાહ–એક એડીકાંગકા યહે ઇનસલ્ટ!

તુગરલ–ગજબ?

ખયરસલ્લાહ—સિતમ!

તુગરલ-અચ્છા આગે બોલ?

ખયરસલ્લાહ—મયેને કહા કે મેરે આકાકી શાનમે' યહે લાજબાની.
તો કહેને લગી તુમ્હારે આકાકે મુહપર સુરખાબ ઝાડુ ઔર
હુક્કે કા પાની.

તુગરલ–નમક હરામ ચુપરહે ઇસને અયસી અયસી બેતુકત સુનાઇ
ઔર તુઝે શરમ ન આઇ!

ખયરસલ્લાહ–ગાલીયાં આપકો સુનાય ઔર શરમ મુઝે આય!

તુગરલ–તો કયા તુ મેરા એડીકાંગ નહી હય?

ખયરસલ્લાહ–એડીકાંગ કયા બલ્કે શયતાનકી ટાંગ હું.

તુગરલ–તો ફિર તુને કયું નહીં કુચ્છ મેરી તરફસે કહા?

ખયરસલ્લાહ–મયેનેબી ખુબ કહા.

તુગરલ—કયા કહા!

ખયરસલ્લાહ–મયેને કહા કે મેરે આકા બડે મુજી, બડે પાજી હયે
જબ ઉનકો ગુસ્સા આતા હય તો દિવાને કુત્તેકી તરહ કાટ
ખાતે' હયે'.

તુગરલ–અબે તો શયતાન યહે તુને મેરી તઅરીફ કી!

ખયરસલાહ–તઅરીફ કી જબ તો કહેને લગી કે જહાં ફરિસ્તોંકા
ગુજર નહીં, વહાં અયસે કુતોં કો કોન પુછતા હય.

તુગરલ—અયસી નફરત ! હજાર લઅનત ! !
ખયરસલ્લાહ—ફિરભી મોહબ્બત હજાર ફિટકાર.
તુગરલ—અયે ખુદા મયેં ક્યા કરૂં)
ખયરસલાહ—ટેમે ઉસકી ફરીયાદી
તુગરલ—કિસ પર !
ખયરસલાહ—અપની મઅશુક કે આશક પર, અપને યાર કે પ્યારે પર, અપની દિલદાર કે દિલદાર પર
તુગરલ—તો ક્યા તસનીમકા દિલ કિસી ઔર પર શયદા હો ગયા ?
ખયરસલાહ—જી હાં જો હાંડી આપને પકાઇથી ઉસકા ખાનેવાલા એક ઔર પયદા હો ગયા
તુગરલ—યાને કોન ? બોલ, બોલ
ખયરસલાહ—લેફ્ટંન્ટ શહરીયાર
તુગરલ—શહરીયાર
ખયરસલાહ—જી હાં સરકાર.
તુગરલ—મગર સહરીયારકો તસનીમકી તરફ દેખનેકી જુરાઅત ક્યું કર હુઇ
ખયરસલાહ—તો ક્યા કીસી ઔરત કી તરફ દેખને કે લીયે લાયસન્સ લેના પડતા હય
તુગરલ બદજાત તેરા સરતો નહીં ફિર ગયા હય
ખયરસલાહ—આસાર તો અયસેહી પાયે જાતે હુયે.
તુગરલ—મેરે ફુલકી તરફ હાથ બઢાનેકા ઉશે ક્યા હક હય
ખયરસલાહ-કોઇ નહીં સાહેબ, કાનુન સાફના કહેતા હય.
તુગરલ—ક્યા તસનીમ મેરે હાથસે નિકલ જાયગી ?
ખયરસલાહ—નો સર
તુગરલ—મયેં જો ચાહું કર સકતા હું.
ખયરસલાહ—યસ સર.
તુગરલ—બસ જા નિકલ જા, મયેં તનહાઇ ચાહના હું.
ખરસલાહ—હજુર એડીકાંગકો હમેશા સાથ રખના ચાહીયે.
તુગરલ—એડીકાંગ કા બચ્ચા નિકલ વરનાં ખા જાઉંગા કચ્ચા.
ખયરસલ્લાહ—થે ક્યું,
તુગરલ—નાહિનજારો નામકાર મયેં તુમસે ખોફનાક ઇન્તેકામ લુગા.
ખયરસલાહ—નહીં અયસા ન કરના.

તુગરલ—અબે તું ગયા નહીં નાબરજાત, કયું ખડા હય ?
ખયરસલ્લાહ—આપકો દિલાસા દેને કે લિયે
તુગરલ—ચલા જા મુઝે દિલાશે કી કોઇ જરૂરત નહીં હય.
ખયરસલ્લાહ—હજુર આપકો દિલાસે કી સખ્ત જરૂરત હય.
તુગરલ—બસ ફોરન ચલા જા; વર્ના તેરે અંજર પંજર ઢીલે કર દુંગા.
ખયરસલ્લાહ—ઓલ રાઇટ.
તુગરલ—શહરયાર, શહરયાર મયેં તેરા ખુન કરુંગા.
ખયરસલ્લાહ—નો સર.
તુગરલ—અરે ફીર આ ધમકા, તું નહીં જાયગા ખાના ખરાબ.
ખયરસલાહ—ગુડમોરનીંગ (જાના)
તુગરલ—શેરકા શિકાર લોમડી છીને। ભેડયે કા લુકમા ભેડ હજમ કરે! શહરયાર તુને મુઝે અભી તક અસલ સુરતમેં નહીં પહચાના. અબ પહચાનેગા ઓર પુરી તરહ પહચાનેગા

બાબ દુસરા.

પરદા છઠા — તસનીમકા મહલ.

ગાના.

આવોજી આવોજી છયલા જાઉં મય વારી તેરે
ગરે બયા, ઓ સૈયાં મોહનીયાંકે ડારો છયલા મેરે
એજી બાંકે છયલા મેરે—આવોજી
આનબાનપર વારે જાન તોરી રાધા
ઓ મોરે રાજા, એ હી તુઝે મેરી કસમ મેરે પ્યારે સનમ દીલદાર સીતમ નાહીં કરના.
બાર બાર દીલદાર યારપર જીનીસાર હય—આવોજી

શહરયાર—પ્યારી તસનીમ લોગ સચ કહેતે હયેં કે ઇસ્ક કે દેવતા કો આંખે નહીં હોતી હયે.
તસનીમ—યહ આપ કયસે ફરમાતે હયેં.
શહરયાર—અગર ઇસ્કકે કે દેવતાકે પાસ આંખેં હોતી તો તુગરલ કે મુકાબલેમેં એક સીપાહી જો શરાફત ઓર કે વફાદારી સિવા કુછ નહીં રખતા ઇસ કદર કામયાબી ન પાતી.
ખયરસલાહ—બાત સચ હય. લેકિન જીસ તરહ ચાંદ નિકલને

બાદ તારીફકી કોઇ વકત નહી રહેતી, ઇસ તરહ શરાફત ઓર વફાદારી કે આગે માલો જર કી કોઇ હકીકત નહી રહતી. સુનો ઇશ્કકી બામરી કયા કહતી હય.

(સહેલી આતી હય.)

ગાના.

ચલે ઇશક મે આર, જીગરપર દોધાર
ચયન આશકકો દમભર કયું કર હો
મુસીબત ઝેલી બલાસર લેવી
તબીઅત ખેલી પહેન ગલે સએલી બજે ઇશક કો
પ્રેમ પીયાલા જબ તુમ દીનો મત હમરી બખોરાઇ
હીરદે બાંન નયનનકે લાગે સુખ ભુખ સબ બીસરાઇ
પયારી પયારી બતીયાં કરેત, ધતીયાં તજોજી છતીયાં
લાગોજી પયારે તોરે વારી–ઇશક મેં

સહેલી–જનાબે આલી આપકી મુલાકાતકા ઊમીદવાર એક શખ્શ દરવાજે પે ખડા હય.

શહરીયાર–જરા દેખું તો યહે કોન આયા હય ?

તસનીમ—મગર જલદ આના દેર ન લગાના.

શહરીયાર–મયેં અભી આયા. (જાના.)

તસનીમ–આહ ! આહ ! કયા શાને પરવર દિગાર હય ! તસનીમકી દુસરી બીહિસ્તકા નામ શહરીયાર હય.

(તુગરલકા આના)

ગાના.

હાંરે કોઇ બાકો સીપઇયા લુભાએ ગયો
હાંરે મોહે જીયા હીયામે સમાએ ગયો—હારે
તનમન બારો જોબન પ્યારી ફબન વારૂં જીયરવા
સયાં દીવાની બનાએકે સોહાએ કે રીઝાઇ ગયો—હાંરે
કોઉ ઓર કછુ સુઝત નહી અયસી ઝલક દીખાએ
આએ બસે નયનનમે મોરે રાખું પલક છુપાએ
અબતો હયે ધ્યાન યેહી, ઊનપર કુરબાન ગઇ, તન મનધન
વારદઇ–છબલા મોરે મન ભાએ ગયો.

તસનીમ–હાં વ્હે મુજી સાંપ કયાં જહર ઉગલને આયા હય !

તુગરલ–તસનીમ ઇધર આવ, કરીબ આવ ઓર જો મંય પુછતા હું ઉસકા જવાબ દો. **શાએર**—

બના પહે તેકિ લઅનત ભેવફ્રા એયાર કિસકા હય !
યહે ફાંસી કિસને ભેજી હય, ગલેમેં હાર કિસકા–હય !

તસનીમ–ફાંસી નહીં યહે ફાંસ હય દુશમનકે જીગરમે.
આર હક્કએ જંજીરે વફ્રા મેરી નજરમેં.

તુગરલ–એવકુફ્ર. રૂબાઇ

કાટા કહાં ઓર એક બુતે લાલા રૂં કહાં !
નાચીજ શહરીયાર કહાં ઓર તું કહાં !
જહરીલા વોહ દરખ્ત હય, ભાગ ઉસકી છાંવસે,
ઇસ હારકો ઉતાર કે મલ ડાલ પાઉંસે.

તસનીમ—હરગીજ નહીં !

તુગરલ—નહીં ? રૂબાઇ—

યહી જીદ, યહી વતીરા જો સિતમ શઆર હોગા,
તો ન યહે ગલા રહેગા ન ગલે મેં હાર હોગા.
સર પે રખકર હાથ રોયેગી નસીબોં કે લિયે,
એક દૌલતમંદ સે નફ્રરત ગરીબોં કે લીયે

તસનીમ—જાનસે ઇજ્જત જયાદા હય મુઝે ઇસ હારકી,
જીન્હાર ને ઊતરેગા યહે ગરદનસે મેરી,

તુગરલ—મેરે આગેઇસ કદર તૌકીર નાહનજાર કી,
દેખ યહે ઇજ્જત હય ઉસકી ઓર ઉસકે હારકી,

તસનીમ—આહ જાલીમ ! યહે તુને કયા કિયા ?

તુગરલ—જો હુવા અચ્છા હુવા જો કિયા અચ્છા કિયા,
વોહ ભી હોતો તો યુંહી પાયેમાલી દેખતા.
આસમાન રૂએ જમીનકો ઉસસે ખાલી દેખતા.

તસનીમ—બસ ! બસ ! જબાનકો લગામ દો, અયશી મનહુસ અ-
લફ્રાજ મયેં અપને પ્યારેકી નિસ્બત સુનના નહીં ચાહતી

તુગરલ–કયા પિયારા ? વોહ રઝીલ આવારા, નાકારા ઓર તેરા તસ-
નીમ તેરા પીયારા !

તસનીમ—હાં, હાં, પિયારા,

તુગરલ–તસનીમ હોશ કર, સંભાલ દેખ, સુન માન નાહક થોડા
ખા રહીહય.

તસનીમ–છોડોમુઝે જાને દો. અબ મયેં તુમારે લાયક નહીં હું

તુગરલ–દેખોં તુમ કૌનો પછતાવગે.

તસનીમ—જયસા કરોગે વયસા પાવગે.

તુગરલ—લુટેરે ડાકુ, મક્કાર. આકા કા શિકાર! માલિક પર વાર તુઝે શર્મ ન આઇ નાબકાર?

(શહરીયારકા આના)

શહરીયાર—જતાબ ઇસ ખફગી કા સબબ આપ બતા સકતે હયે!

તુગરલ—અચ્છી તરહ બતા દીયા જાયગા. બેઇમાન નમકહરામ!

શહરીયાર—બસ હુજુર શહરીયાર નોકર હય ન કે ગુલામ.

તુગરલ—ખુદાકી શાન. કહાં જમીન કહાં અસમાન? કહાં ફુલ કહાં બબુલ! કહાં મીઠા શહદ કહાં કડવી નીમ! તુ ઓર તસનીમ!

સહરીયાર—તો કયા આપ ઇસ લિયેનારાજ હયેં કે મંય તસનીમ સે મુહબ્બત કરતાહુ'

તુગરલ—દુર દુર હો શહરયાર મેરે રાસ્તેસે દુર હો.

સહરયાર—આપ મુઝે ધમકી દેતે હય?

તુગરલ—મુઝે ધમકી દેનેકી તાકાત હય.

શહરીયાર—આપકો કોઇ તાકાત નહીં હય.

તુગરલ—એક બાઅદબ મતહત કી તરહ કલામ કરે.

શહરીયાર—આપભી એક શરીફ અફસરકી તરહ કલામ કરે.

તુગરલ—દેખ પછતાયગા?

શહરીયાર—પથરકા જવાબ પથરસે દીયા જાયેગા.

તુગરલ—કયા તુ મુઝસે જયાદા તાકતવર હય!

શહરીયાર—ઇસકા જવાબ બાજુ દેગે,

તુગરલ—કયા તુ મુઝસે જયાદા ખુબસુરત હય!

શહરીયાર—ઇસકા જવાબ આયના દેગા.

તુગરલ—કયા તુ મુઝસે મુકાબલા કરકે જીત સકેગા!

શહરીયાર—ઇસકા જવાબ કિસમત દેગી,

તુગરલ—શહરયાર મયેં તુઝે ફીર કહેતા હું કે મયેં તસનીમકા તુઝસે જયાદા હકદાર હું.

શહરીયાર—કિસ તરહ!

તુગરલ—ઇસ તરહ કે તુ એક મઅમુલી સીપાહી હય ઓર મયેં સિપાહસાલાર

શહરીયાર—તો કીયા ઇસકો મહોબ્બત પર સિપાહસાલારીકી મુહર લગી હય!

શહરીયાર-ક્યું !
તુગરલ-તુ મેરા માતહત હય.
શહરીયાર—અગર અફસરી ઓર માતહતી પર દારોમદાર હય તો મેં ઇસ અયસી નોકરીસે દસ્ત બરદાર હય.
તુગરલ-શહરીયાર હોશ સંભાલ.
શહરીયાર-અપની નોકરી ભાડમેં ડાલ.
તુગરલ-યહે બાત ! પકડલો—જકડલો,
(ચંદ સિપાહીકા આના ઓર શહરયાર પર કાબુ પાના)

બાબ દુસરા.

પરદા સાતવાં **મસાઅલ્લાહકા મકાન.**

ગાના.

સંસારી ઘરદારી મયનારી કયાગતુ કયસો હુય
સુભાવ નરવા
અયસો રોકે ટોકે મોહે નીઠુરવા
વાસે જરે બરે મોરા જીગરવા-સંસારી
ગુડકી ઝીડકી સુનત સુનત ભરે ભરે મોરા ઉયરા.
કાટે કાટે મોહે કયદકો ઘરવા રોકત મોરા ડગરવા

મુમતાજ-મયે મરદુતે તો હમેં કુચ્છ ખ્યાલમેં નહી લાતે હમ ઓરતોં કો ગોયા પાઉકી જુતી કે બરાબર જાનતે હયેં લો ઘરમેં ઝાડુ હમ દેં. બરતન હમ માંજે, રોટી હમ પકાવેં, બચ્ચે હમ પાલે, ગરજ કે તમામ ઘરકા ઇન્તેજામ હમકરે ઓર જરા કહીં બાહેર સયેર કે લિયે જાયેં તો ગઇ કયું? ખીડકીમેં ઝાંકા કયું દેખા? દિલીકા કરયું આયા ! દિમકેકો કયું બુલાયા! મગર સુ હયે કે મયેં પહેલીસે અબ બેવકુફ નહી રહી, કુચ્છ મીસીસ ખયરસલ્લાહકી સોબતમેં રહેનેસે આંડ ગાંઠ કમેત હોગઇ હું. અબ મિયાંકીએક નહીં માનતી કુચ્છ કહેતે હય તો એક એક કી દસદસ સુનાતી હું,

(ડાલી આતી હય)

ડાલી—ગુડમોરનીંગ મેડમ મુઝે મુઆફ કરના કે ટાઇમકે બીલાફ જરા દેર હો ગઇ.
મુમતાજ-કિયા ઉનકે રોકને પરભી તુમ ચલી આઇ ?

હલી—તો ક્યા–ઉનકે રોકને સે હમ રૂક સકતે હેં. ઉનકો તો હમ જુતીકે નીચે દબા કર રખતે હયેં મરદો કો હમેશા જુતી કે નીચે દબાકર રખના ચહિયે મગર તુમારી મશા અલ્લા હકે સાથ કયસી ગુજરતી હય.

મુમતાજ—બહન અખીર મયેંભી તો તુમ્હારી શાર્ગીદ હુના મીર્યા કો એક મુહસે સો સો સુનાતી હુ.

હલી—અયસાહી કરના ચહિયે, મગર આજ શબકો ઉસ મરદાના લી બાસમેં થિયેટર દેખતે ચલોગીના !

મુમતાજ—ચલુગી તો સહી મગર મુઝે મરદાના લીબાસ મેં આતેજાતે દેખકર લોગોને મીસ્ટર માશાઅલ્લહસે યુ કહે દીયા હયે કે તુમરે ઘરમે કોઇ મરદ આતા જાતા હય, ઇસસે વોહ શકી બન ગયા હય.

મુમતાજ—નેવર માઇન્ડ. અગર વોહ શકી બન ગયા હય તો ઉસકો બનાનેમેં ઓરભી મજા આયગા. દેખો વોહ રહા હય.

(દોનોકા ચલે જાના મશાઅલ્લાહકા આના)

મારાઅલ્લાહ—અજીબ દીલ લગી હય ! મકાનકે અંદર, ઘરકે આ ગનમેં, કોઠેકે ઉપર, છજેકે નીચે અનાજકે મટકેમેં, મુર્ગીકે દબેમેં, ગર્જ કે સગ છાન મારા મગર હયરત અજાયબ, પુરા સાડે પાંચ ફિટકા આદમી ગાયબ. પતા ન દારદ. કોઇ જીનથા, ભુતથા, સાયાથા; છલાવાથા, થા તો કોનથા ઓર ગયા તો કીધર ! કયા જમાન ખા ગઇ યા હવામાં ઉડ ગયા ! યા બારીતાઆલા અબ તુહી હયે મેરી ઇજ્જત સંભાલને વાલા. (ખયરસલ્લાહકા આના)

ખયરસલ્લાહ—કયુ જનાબે વલા.

મશાઅલ્લાહ—કોન ખયરસલ્લાહ ! રો યાર રો.

ખયરસલ્લાહ—અરે પર કયું રોઉ કોન મર ગયા ?

મશાઅલ્લાહ—યાર મેરી કીસમત પર રો, મેરી હાલત પર રો.

ખયરસલ્લાહ —કયુ ખયર તો હય !

મશાઅલ્લાહ—જીસ શહરમેં કાલ હો, જીસ મુલકમેં પલેગ હો જીસ ઘરમે ફેશનેબલ જોરૂ હો ઉસ ઘરમેં ખયર કયસી !

(મુમતાજકા આના)

મુમતાજ—કિયા કહા ! કિયા કહા !

ખયરસલ્લાહ—આઇ ગરીબકી કમબખ્તી કુચ્છ નહી જરા આપકી તઅરીફ કરૂં ?

ખયરસલ્લાહ—તો ફીર ઇનમેં બુરાઇ કોનસી હય !

મશાઅલ્લાહ—એક નહીં એક લાખ.

મુમતાજ—ઝુટેકે મુહમેં ખાક.

ખયરસલ્લાહ—ભાઇ વાહ યહે તો મેરી જોરૂકીબી નાની મઅલુમ હોતી હય.

મશાઅલ્લાહ—કિયા ઓરતોં કો ખુદાને ઇસ લિયે પયદા કીયા હય વોહ આજાદીસે ફીરા કરે ?

મુમતાજ—નહીં તો કિયા કરે ?

મશાઅલ્લાહ—ઘર સંભાલે ઓર બચ્ચે પાલે.

ખયરસલ્લાહ—તો કયા ઓરત કોઇ મુરગી હયે જો બચ્ચે લેકર દર બેમેં બયઠી રહે.

મુમતાજ—હાં દેખોતો-કયા આરતોંકો ખુદાને અયસે જલીલ કામકે લીયે પયદા કીયા હય ?

મશાઅલ્લાહ—ફીર કીસ લીયે પયદા કિયા હય ?

મુમતાજ—ઓરતકો ઇસ લીયે પયદા કિયા હય કે અચ્છેસે અચ્છે ખાના ખાયે, ઉમદાશે ઉમદા કપડા પહેને, થયેટર દેખે, લેકચર કરે, પાટી દે, ડેન્સ કરે.

ખયરસલ્લાહ—યહે પ્રોગ્રામ તો બીલકુલ બરાબર હય.

મશાઅલ્લાહ—ચુપ કમબખ્ત તુહી મેરી જોરૂકો હાં મે હાં મિલાકર બીગાડતા હય. અચ્છા બોલ મરદકી બાત ન માનના યહે ઓરતોંકો જેબા હય !

ખયરસલ્લાહ-હરગીજ નહી.

મુમતાજ—અગર જુરૂરત પડે ઓર આરત કહી બાહેર જાય તો કુચ્છ નુકશાન હય !

ખયરસલ્લાહ—કુચ્છભી નહી.

મશાઅલ્લાહ—બીલા ઇજાજત સારેદીન ભર બાહેર રહેના ઓરતે કો લાજીમ હય !

ખયરસલ્લાહ—બીલકુલ નહીં.

મુમતાજ—ઓરતોં કો દીનભર ઘરમેં બંદ રખના યહે મરદોં કો જેબા હય !

ખયરસલ્લાહ–કભી નહીં.

માશાઅલ્લાહ–મરદોંકો રાજી રખના ઓરતોંકા ફરજ હય.

ખયરસલ્લાહ—બરાબર.

મુમતાજ–ઓર ઓરતોંકો ખુશ રખના યહે મરદોંકા ફરજ હય.

ખયરસલ્લાહ–વ્હેભી બરાબર,

માશાઅલ્લાહ–લાહોલવલા ? વ્હેભી બરાબર વોહભી બરાબર–

ખયરસલ્લાહ–હાં ઈન્તેફાક હય.

મુમતાજ–ઓર મેરી રાહસે !

ખયરસલ્લાહ–ઓર તુમ્હારી રાહસેભી ઈન્તેફાક હય.

માશાઅલ્લાહ–ભલા મરદકા રૂત્બા જયાદા હય યા ઓરતકા !

ખયરસલ્લાહ–મરદકા.

મુમતાજ–મગર ઇસ તરક્કી કે જમાનેમેં ઓરતકી ઈજ્જત જયાદા હય યા મરદકી !

ખયરસલ્લાહ–ઓરતકી.

માશાઅલ્લાહ–અજબ દુલમુલ આદમી હય. થાલી કે બયેંગનકી તરફ કભી ઇધર ઝુકતા હય કભી ઉધર.

ખયરસલ્લાહ–અરે યાર ખફા ક્યું હોતા હય ? મયેં તો સહી ફય સલા કરતા હું.

માશાઅલ્લાહ–નહી ? નહીં ! કભી આગ ઓર પાની એક નહીં હો સકતે. ક્યા યહે ઓરત હય યા ફરીસ્તા, મયેં–આદમી હું યા ગધા !

ખયરસલ્લાહ–તુમ્હારે ગધે હોનેમેં શક હી ક્યા હય ? અગર તુમ આદમી હોતે મેરે ફયસલેકી તઅરીફ નહીં કરતે ?

મુમતાજ––લુક હીયર ? દુન્યામેં તુમ્હારા હીસ્સા હય તો હમારા ભી હય- તુમ આજાદી બરતોગે તો હમભી આજાદી દીખાયેંગે દુન્યામેં. ઈન્સાન તો ઇન્સાન હયવાનભી 'આજાદીકે માયને સમઝતે હયેં, ઓર પઢને લીખનેમે જીન 'ઓરતોકી આંખ ખુલ ગઈ હય વોહ કભી તુમસે દબકર નહી બયઠેંગી. તુમ આજાદી કરોગે તો હમભી આજાદી દીખાયગે તુમ બાહર ચમન ઉડાઓગે તો હેમભી મજે ઉડાયેંગે ક્યાખુદાને તુમ્હે ઇન્સાન બનાયા હય ઓર હમેં જાનવર !

ગાના.

હમભી મોટરપે સગકલપે સુયર કરન નીત જાએં

હાંજી બેશક જહાં મન ભાએ વહીં જાએ
બતીઆં કરન બેઢંગી નઇ નઇ ફેશનકા જુલસા
બતીઆં સારી ઠીક હય ઇનકી ચેહી ચાહત મન ઇનકા
ફાડ ફેકુંગી મય દેશી સાડી
પહેનું ઇંગરેજી પોશાક ભારી
ઘરમેં બયઠુ તો ચયન નહી પડે
ટેનીશ ખેલુ થીએટર દેખુ—મોટરપે

ખયરસલ્લાહ—ભઇ વાહ યહી હય આજ કલકી ફેશનકા નમુના. મેરે પાસ ત હુવા કેમેરા વર્ના ઉતાર લેતા ફોટુ તેરા.

માશાઅલ્લાહ—તૌબાહ ! તૌબહ !

ખયરસલ્લાહ—કયું દેખા ? ઓરતોંકાં ઇંગરેજી પઢાનેકા નતીજા ! મયેં ન કહેતા થા કે ઓરતોં કો ઇંગરેજી ન પઢાવ ! ઉસ વકત ન માના અબ ભુગતો મજા મગર યાર અબ મયેં અપની ઔરતકો તેરી ઓરતસે ન મીલને દુંગા, વર્ના તેરી નાબકાર ઔરત કે ખ્યાલ ચલન દેખકર મેરી નેક બીબીકા ચલન બીગડ જાયગા.

માશાઅલ્લાહ—અરે તેરી હી ઓરત કો તો યહે સબ કીતારે હયેં જબસે વોહ ફેશનેબલ બલા મેર ઘરમેં આને જાને લગી હય તબસે મેરી બીબીકા સત્યાનાશ કર દીયા હય.

ખયરસલ્લાહ—અરે મેરી બીબી જયસી નેક તો દુન્યા કે પરદે મે ભી નહીં હોગી તોબાહ ! કર તોબાહ ! નહીં તો બખ્શા ન જાયગા ખુદા ઉસ્કો બખ્શે અપને બાપકી તરહ મેરી ઈજ્જત કરતી હય.

માશાઅલ્લાહ—બસ જીમેં આતા હયેં કે અપને ભેજેમેં પીસ્ટોલ મારકર મર જાઉં.

ખયરસલ્લાહ—તો ઇનમે ઉસકા કયા જાયગા ? વોહ ઓર કોઇ સંડા કરે લેગી.

માશાઅલ્લાહ—જાજા દીગ લગી ન કર મયેં એક ઔરતકે સતાયા હું જુરૂર ઉસને કોઈ યારપયદા કીયા હય !

ખયરસલ્લાહ—અરે કયા બેપરકી ઉડાતા હય ?

માશાઅલ્લાહ—અરે યાર મીર ખયરાતી શેખ શુબરાતી ખુદાબખ્સ બસાતી ખપટ હલવાઇ સલારૂ નાનબાઇ પીરૂ ભઠયારા કલ્લુ ઘસીયારા યહ સબ લફંગે મેરે ઘરમેં આતે જાતે હય.

ખયરસલ્લાહ—અરે ભાઈ સીરફ તુઝે ધોકા હયં તુ નાહક કયું જી જલાતા હય ?

માશાઅલ્લાહ—નહીં ! નહીં ! વોહ જુરૂર આયા હય ઔર મેરી બીબીને કહીં છીપાયા હય.

ખયરસલ્લાહ—તુને આંખોસે દેખા હય ?

માશાઅલ્લાહ—મગર કાનોસે તો સુના હય.

ખયરસલ્લાહ—અરે બેવકુફ અગર કોઈ આકર કહે દે કે તુ મુર્ગી કે અંડે સે પયદા હુવા તો કયા માન લેગા ?

માશાઅલ્લાહ—બસ કુચ્છ નહી ઈંસ ઉકરાઈગરિગર ઈસ ઔરતપર ઈસ ઘર પર લઅનત કરતા હું બોલ તુ મેરા દોસ્ત હય કે નહી ?

ખયરસલાહ—દોસ્ત કયું નહી હું ?

માશાઅલહુ—ઔર સચ્ચા દોસ્ત ?

ખુયરસલાહ—સીદક દીલસે

માશાઅલાહુ—તુ મેરા સાથ દેગા

ખયરસલાહુ—જારૂર

માશાઅલાહુ—કહાં તક

ખયરસલ્લાહુ—ઈસ દુન્યામેં કબ્ર તક ઔર ઉસ દુન્યામેં જહન્નમ તક

માશાઅલાહુ—માર હાથ

ખયરસલાહુ—યહુ લે પાંવ ઉઠાતા હૈ

માશાઅલાહુ—અરે હાથ કે બદલે પાંઈ ઈઠાકે કયા માયના

ખયરસલાહુ—માયાના બંડે અપને પર સાબીત કદમ રહેગા

માશાઅલાહુ—બસ મયેંને જાના લીયા હયકેપીસ્તોલકે જરીયે અપની ગમગી જીંદગીકા ખત્માકરૂ

ખયરસલાહુ—અરે યાર કયું ઔરત કે લીયે ખ્વાહ મ-ખ્વા જાન દે તાય ?

માશાઅલાહુ—તુઝે મજબુરન અયસા કરના પડેગા યાર તુઝેભી મેરે સાથ મરના પડેગા.

ખયરસલાહુ-હયેં ! હયેં !

માશાઅલ્લાહુ-હયેં વયેં કુચ્છ નહીં. ચલ તઈયાર હો જા.

ખયરસલાહુ—તયાર હો જા ! કીસ લીયે ?

માશાઅલાહુ-તેરે સાથ મરને કે લિયે,

ખયરલાહુ-અરે વાહ મયેં કયુ મરને લગા !

માશાઅલાહુ—કયુ તુને અભી નહીં કહા થા કે મયેં કબ્ર તક સાથ દુંગા !

ખયરસલાહ—કબ તક સાથ દેને કો તો અયભી તયાર હું

માશાઅલાહ વોહ કિસ તરહ !

ખયરસલાહ—ઇસ તરહ કે તું મરજા, ફીર મયેં તુજે નીહલાઉગા કફન મંગાઉંગા, સિલાઉગા કફનાઉંગા, જનાજેમેં રખકાર કબ તક લે જાઉંગા યહે અભી મરકે દેખ લે

માશાઅલાહ-તો કયા સાથ દેનેકે યહી માયને હય.

ખયરસલાહ—નહીં તો કિયા બીન બુલાયે ખુદા ગંજ પહુંચ જાગે.

માશાઅલાહ-દેખ યહે દુન્યા એક દોજખ હય આર વહાં બીહીસ્ત મીલેગી.

ખયરસલાહ-તજે બીહીસ્ત્કી ઉમીદ હય તો તુ ચલા જા મુઝ ગુનાહગાર કો તો યહાં દોજખહીમેં પડા રહેને દે યાર તુ નાહક શકી બના હય દેખ અજ રાતકો રૂપ બુદલ કર તેરી સીવી કે પાસ જાઊગા ઓર તેરે મરનેકી ખબર સુ-નાઉગા; અગર વોહ સુન કર રોએ ગમ કરે તો નેક હય ઓર બેપરવાહી કરે ઓર હસે તો સમઝ લેના કે બદકાર હય, ફિર તુજે ઇખતીયાર હય

માશાઅલાહ—ઠીક હય મંજાર હય, તુ જુરૂર જાના ઓર જલદ આકર મુજે ખબર સુનાના.

(જાના માશાઅલ્લાહકા)

ખયરસલાહ—લાહોલવલા કુવત ! જહાં દેખો વહા બસ ઓરતોંકા હી ઝગડા મેરા બસ ચલે તો મયેં ઇન ઓરતોં કા પયદા હી હોના બંદ કરા દું,

---

બાબ દુસરા

પડદા આઠવઃ જંગલ

સુહેલ-દેખો હમ કયસે પુર ફીઝા મુકામ પર રહેતે હયેં, બુલ બુલકી કુહેલ, કોયલકા કહું કરના છત મારે દરખ્ત પર ઝરને પર આબ સબજા શાદાબ, ફુલફુલ બહાર દીખાતે હયેં, દીલકો કયસી ફરહન પહુચાતે હયે.

કુરશામ—બેશક હજુર સીફતે કીરદેગાર અજબ જાગે પુર બહ ર હયેં. !

સુહેલ—જહાંભરકા સાયાને રાહત યહી હય,

યે જંગલ નહીં હય બિહિસ્તે બરી હય,

(શમશાહકે ચંદ સિપાઇ આવે હયે)

એક સિપાહી—નહીં નહીં મયેં નહીં આઉંગા હુરસામ મુજેબચાઓ

હુરશામ—છોડો બદકારો ઇશે છોડો,

સીપાહિ—નાહકઝાર બંદ કર તકરાર (તલવાર મારના)

હુરશામ—ખુની લુટેરે ચોર દોડો દોડો—

(અંદરશે તાહેરા ઔર સાથી આતે હયે)

સીપાહી—કયસા ચોર ! કીધર હય કોન હય

તાહેરા—હુરશામ તુમ લહુમેં તર હો.

હુરસાલ—મેરી ફીક છોડો મુજે મરને દો જાવ; સુહેલકો દુસ્મન કે પંજેસે છુડાવ, યતીમ કો બચાવ.

તાહેરા—હુરશામ હુરશામ તુ કયા કહેતા હયે; કયા તકદીર ફીર બીગડ ગઇ

હુરશામ—અફશોસ ! કિસમત ! ! મજબુરી ! ? ?

તાહેરા—નહીં નહીં જબતક મયેં જીંદા હુ વોહ કભી જાયા નહોગા

(દોડ જાતી હય)

એક સાથી—અબ કયા કરના ચાહિયે.

દુસરા—હીમ્મત ઔર મદદ. (જાના)

બાબ દુસરા.

પરદા નવમાં. **જંગલ.**

ગાના.

પીયા બીન ચયન ન આએ મોહે, જીકી કથા કાસે કહુ
હેરી દઇ, મદન મોહન બીન સુધ બુધ ગઇ મેરી હાં

શએર.

તા ફુગા શોરીશે ફરીયાદ ન આએ અબતક
સબ એક શએ હય મગર ફીરભી કહાંતક કબતક
રહમકર દરદે જીગર જાન નીકલ જાએગી
યુહી આએગાજો ખીંચ ખીંચકે કલેજા અબતક
ઇતની બીનતી વાસે દહોબા તમબીન બાવરી ભઇ

તશનીમ—યા ખુદા મયેં કીસસે મદદ માંગુ તુહી મેરા હામી ઔર મદદગાર હય. તુંને હમીશા દુબતે કો બચાયા હય અબમુજે બી સંભાલીયો, (ચલી જાના)

બાબ દુસરા

પરદા દુસરા. **લશકરીછાવની.**

અફસર—શહરયાર ચંદ મિનટકે બાદ મોત આકર તુમપ મુઆનીકરે ગા. ક્યા તુમ એક દીલેર સિપાહી કી તરહ ઇસકે ઇસતે ક્બાલકો તઇયાર હું,

શહરયાર—બેશક તઇયાર હું.

અફસર—કોઈ ખ્વાહીશ હય

શહરયાર—કોઇ નહીં.

અફસર—કુચ્છ કહેના ચાહતે હો.

શહરયાર—કુચ્છ નહી.

અફસર—કુચ્છ ભી.

શહરયાર—ક્યા કહુ જો ઇનસાફ ઓર કાનુન કે ગલેપે છુરી ચલાયે અદાલતકા મજહકકા ઉડાયે, જુઠી ગવાહીયાં દેકર દુન્યા કે લાલચકે વાસ્તે બે ગુનાહોં કા કત્લ કરાયેં, ઉનસે મયેં ક્યા કહું !

તુગરલ—યેહ બેહુદા બકવાસ તેરે સીને કો ગોલીઓંકા નાશાના બનાનેસે નહીં બચા સકતી

શહરયાર—ચુપ, મયેં તુઝસે બાત કરના અપનીબેઇજ્જતી સમતા હું અગર તુઝે અપની શીકાસ્તકા બદલા લેના થા તો એક બહાદર સીપાહીકી તરહ મયદાનમેં આતા મુકાબલે કે લીયે બુલાતા દે દો હાથ આજમાતા ઔર એક શરીફ સીપાહીકી તરહ મારતા યા મર જાતા

શએર.

સામને આકે જો તોફે મરદ ઉસકા નામ હય.
આમ લેકર વાર કરના પાજીઓંકા કામ હય.

તુગરલ—અહમક તેરે પાસ અબ ચંદ સાસેં બાકી રહ ગઇ હયેં ઇન્હે બેહુદા બકવાસસે જાયા કરને કે બદલે મૌતકે માતમ મેં સફર કર

શહરયાર—મોત પર માતમ કરના ઔરતોં યા તેરે જયસે નામરદોંકા કામ હય મોત ક્યા હય એક મુકામસે દુસરે મુકામ પર જાનેકા નામ હય.

સાહેબે તાજ ગયે મુફલીસો મુહતાજ ગયે

હમભી જાનેકી કો શે કસ ન મચે આજ ગયે

તુગરલ—તો કીયા તુઝે અપને મરનેકા ગમ નહીં હયે

શહરયાર—મુતલક નહીં હાં મગર અફસોસ હય તો યેહ કે મયદાને જંગમે કીસી બહદર શરીફકી તલવારશે મારે જાને કે બદલે તેરે જયશે નામરદ કે હાથશે મારા જાતા હું ઓર ઇસ બદમાશ દુન્યામે પ્યારી તસનીમકો અકેલી છોડ જાતા હું

તસનીમ—તસનીમ ! જીંદગીમે તસનીમ ઓર મરતે વકત તસનીમ
તસનીમ નજર આયેગી અબ મેરી બગલમે
તુ કબ્રમે હોગા વોહ મેરે રંગ મહલમે

શહરયાર—હરગીજ નહીં ફીરસ્તે ગુમરાહ હો જાયેં શીતારે સ્યાહ હો જાયેં ચાંદ સુરજ ટકરા કર તબાહ હો જાયેં મગર તેરી ઉમ્મીદોંકી દુન્યા હમીશા અંધેરી રહેગી તસનીમ મેરીથી મેરી હાય ઓર મેરી રહેગી

(તસનીમકા આના)

તસનીમ—હાં હાં તેરી હું ઔર તેરીહી રહુંગી

તુગરલ કમબખ્ત નામુરાદ કીયા તુ ઇસ બદનસીબકી લાશ પર માતમ કરને આઇ હય

તશનીમ—નહીં નહીં મયેં યેહ કહને આઇ હું કે મૌત હર વકત મલા કરનેકો તઇયર હય ઔર વોહ હાથ જીસને બડે બડે ફીરૈનોકા રસ્તા નાબુદ કર દીયા અભી તક વયસાહી કાયમ હય

મુંસદદશ

અગર માત આર આકીબતકી ખબર હો
અગર ખુદા ઓર ખુદાઇકા ખ્યાલ હો
અમર જાનતે હો કે તુમ એક બશર હો
અગર અપની તાકતકી તુમકો ખબર હો
તો હસ્તી મીટાવ ન ઇસ બે ગુનાહકી
કરો રહમ—રહમ એક સીફત હય ખુદાકી

શાહરયાર—તસનીમ વોહ રહમ જો શયતાનકે આગે હાથ ફયલા કર હાંસલ કીયા જાય મુઝે નહીં ચાહીયે

તશનીમ—નહીં પ્યારે ઠહેરો મુઝે બોલને દો કીસમત આજમને દો. કીયું સાહેબ ?

અફસર—નહીં જીસકે વાસતે અદાલતસે સજાએ મૌતકા હકમ હો

ચુકા હયે ઉસકે લીયે હમ કુચ્છ નહીં કર સકતે.

તસનીમ—અગર અદાલતશે હુકમ હો ચુકા હય તો મયેં તુમ્હારી ઇનસાન્યતકી અદાલતમેં અપીલ કરતી હું.

શહરીયાર—તસનીમ અપને મુંહકે મોતીઓકો કુત્તોંકે આગે ન ફેંક તુ કયસી સાદાઇ હયે! કયા તું મેરે કમીન હરીફ કે સામને મરતે વકત મુઝે જલીલ કરને આઇ હય?

તશનીમ—દો મીનટ સીરફ દો મીનટ મુઝે ઓર બોલને દો.

શહરીયાર—બસ કર તસનીમ બસ કર. મયેં તુઝે મ્હોબ્બતકી કસમ દેતા હું કે મુઝે મરને દે.

તશનીમ—મેરે પ્યારે તુમ કીયા કહેતે હો!

શહરીયાર—યેહી કે મયેં નાશાદ હું નામુરાદ હું બદનસીબ હું દુન્યા જવાહેરાત શે ભરી હુઇ હઇ અકકલકી રોશનીમેં દેખકર અપને લીયે કોઇ નાયાબ હીરા પસંદ કર લેના જા, જી ઔર ખુશ રેહ.

તશનીમ—પ્યારે કયા તુમ મુઝે બેવફા જાનતે હો! મેરી મ્હોબ્બત કો બાજારી ઓરતોંકી મહોબ્બત જાનતે હો?

અફશર—વકત હુવા

તુગરલ—હટ જાવ

તશનીમ—નહીં, જબ તક મયેં લાશ બનકર અપને પ્યારેકે કદમે પર ન ગીર જાઉં મુઝે કોઇ નહી હટા સકતા.

તુગરલ—દેખ મયેં ફીર કહેતા હું કે ઇસ કમબખ્ત કે લીયે અપની જાન નદે.

તશનીમ—ઓર મયેંભી કહેતી હું કે ચંદરોઝા જીંદગી કે લિયે ઇમાન ન દે.

શએર.

ચાર દીન હય શાનો શૌકત ચાર દીન કા જબ્ર હય,
ફિર ખુદા હય ઔર તુ હય ઓર અંધેરી કબ્ર હય.

તુગરલ—બેવકુફ કિયા ઇસ અજલ રસીદાકી સાથ તુભી અપની કિસમતશે હાથ ધોના ચાહતી હય?

તશનીમ—છીન ગઇ આંખેં તો ફિર ઇસ જીંદગી કો કિયા કરૂં
જીંદગીકા સુખ ગયા તો જીંદગી કો કીયા કરૂં
ઓરતોં કા ફર્જ હય ઓર દીન હય ઇમાન હય.
અયશે મરને પર મેરી યેહ જીંદગી કુરબાન હય.

તુગરલ—નહીં માનતી તો ઇસકે સાથ ઇસ મુરદારોંકી જહન્નમ મે જાને દો, ગોલીયાં ચલાવ.

તસનીમ—ઓ ફીરસ્તો મેરે ફીરસ્તે કો બચાવ.

(જનરલ કહરમાન કા અંદરસે ફયેર કરના ઓર જલાદકા ગોલી ખા કે મરના, ઓર તુગરલકે સિપાહીઓકાં ગિરફતાર હોના)

બાબ દુસરા.

પરદા અગિયારહવાં. શમશરાકા મહેલ.

શમશરા—કત્લુ ક્યા ખબર લાયા હય!

કત્લુ—મયેં અયસી ખબર લાયા કી તું સુનકર તુમ ઉછલપડેગી

શમશરા—બોલ જલદી બોલ—એકહી લફજમેં બોલ—એકદમ બોલ ક્યા મર ગયા ખા ગયા, ગિરફતાર હો ગયા!

કત્લુ—સુનો સુહેલ હમારે હાથમેં ગિરફતાર હો ગયા.

શમશરા—કત્લુ કત્લુ યહે તુ ક્યા કહેતા હય

કત્લુ—મયેં સચ કહેતા હું.

શમશરા—બસતો જલદી કરો—

શએર.

આસતીં ઉલટો છુરી લો, આજ કરદે સર ગયા,
આકે ફિર જલદી કહે દો કે મુઝે મર ગયા.

કતલુ—નહીં નહીં ઇસ તરહ મારના ખુબ ન હોગા.

શમશરા—કયું

કયલુ—અગરે યું ખુલે તૌર પર સુહેલકો કતલ કર દેગે તો રૈયત જુરૂર બદગુમાન હો જાયગી ઓર ખોફ હય કે બગાવત પર સર ઉઠાયગી.

શમશરા—આખિર ક્યા કિયા જાય

કતલુ—જીસ મકાનમે સુહેલ કો કયદ કિયા હય, કલ રાતકો બરાબર બારા બજે સુરંગ કે જરાયે બારૂદસે મકાન ઉડા દેંગે ઓર યહ કહ દેગેકે ઇન્તેફાકકે તૌરસે મકાન ગિર ગયા, ઓર ઉસમે શહઝાદા દબ કર મર ગયા.

શમશરા—બહોત ખુબ અચ્છા જાવ ઓર સુરંગકા ઇન્તેજામ કરો.

કતલુ—મગર શમશરા વોહ શાદીવાલા કૌલ ।

શમશા—મુલ્કકા ખાતમા હો જાને દો ફિર શમશા તુમ્હારી ઔર તુમ શમશા કે હો. (જાના કતલુકા) એય કુદ્દ કહીંકા! મુઝસે શાદીકી તમન્ના। કતલુ કતલુ તુ કયસા સમઝદાર હયે કોન। શખ્સ યહ ચાહેગા કે જીસ બિમારીસે આભી અછા હુવા હો ફિર ઉસ બિમારીમેં ગિરફતાર હો। બેશક મયેને શાદીકા વા અદા કિયા થા; મગર કયું સિરફ અપના મતલબ નિકલને કે લિયે. મયેને અપને ખાવિંદકો ઝહેર દે કર મારા, કયું। આબાદીકે લિયે. મયેને અપને —ગે ભાઇકો મેરે હાથોં છી. બેહ કરવા. કયું। સલતનતકે લિયે. તુ યહ ચાહતા હય કે શાદી કે જરીયેસે શમશાકો અપને એખત્યારમેં લેકરઇન દો નો ચાન્જોંસે મહરમ કર દિયા જાય। નહી। નહી। કતલું ઠહર મુલ્કકી મૌત તક ઠહર જા, ફિર તેરા ભી ખાતમા કર દિયા જાયગા—

રૂબાઇ.

મયેં કોન હું તું અભી જાનતા નહીં મુઝકો,
મયેં કયા બલા હું યહ પહચાનતા નહીં હય મુઝકો;
બુરી હય દગાબાજ ઔર ગુલુ તેરા,
મયે વોહ બલાહુ જો પી જાયેગી લહુ તેરા

બાબ દુસરા.

પરદા બારહવાં. માશાઅલ્લાહકા મકાન.

ખયરસલ્લાહ—ભાઇ વાહ માશાઅલ્લાહભી બડા ખુશ કિસમત હયે જો અયસી જોરૂ પાઇ હય, જીસને મરનેકી ખબર સુનકર એક ધુમ ધામકે જલસે કી ઠહરાઇ હય. ભઇ વાહ જોરૂ હો તો અયસી હો. મરે ખાવિંદ કરે જલસા જોરૂ હોતે અયસી હો, આબ હમારી જોરૂકી સુનિયે વેહ તો કહેને લગી ખાવિંદ મરા ઔર ગલીકા કુત્તા મરા બરાબર.

(માશાઅલ્લાહકા આના)

માશાઅલ્લાહ—મરનેકી ખબર દેને આયા ઔર ખુદહી મર રહા હય કયા હુવા—કયા કહા ! બોલ મેરે મરનેકી ખબર સુનકર ઉસપર કયા અસર હુવા ? મેરી જોરૂ, કયા બોલી ?

ખયરસલ્લાહ—ઉસને કહા એક કુત્તા મર ગયા ઔર ખુબ હસી ખુશી હુઇ.

માશાઅલ્લાહ—એ નફ્રા કુત્તા, કહ્યા સમકે બદલે ખુશી રેને કે બાદ લે હેરી. માતમકી જગા યહે જવાબ !

ખયરસલ્લાહ—અરે વેહતો કહેતે લગી પલેગ ગયા પાપ કટા અબ મયેં ધી કે ચિરાગ જલાઉંગી ઔર હર જુમેરાતકો જાકર ઉસકી કબ્ર પર ઢોલ બજાઉંગી.

માશાઅલ્લાહ—ઇસ જીંદગી પર લઅનત, ઇસ જીને પર હયફ બસ અબ મયેં ઝગડાહી મીટાયે દેતાહું. પીસ્ટોલ લાકર ઉસ-કા તેરા ઔર અપના ભેજા ઉડાય દેતા હું.

ખયરસલ્લાહ—અરરર ! મેરા કિસ લીયે ?

માશાઅલ્લાહ—ઇસ લીયે કે તેરી મેરી દોસ્તી હયે.

ખયરસલ્લાહ—અરે ભાઇ મયેં તોરા દોસ્ત ઓસ્ત નહીં હું.

માશાઅલ્લાહ—ફિર કોન ? દુશમન !

ખયરસલ્લાહ—હાં તુ મુઝે અપના દુશમન હી જાન.

માશાઅલ્લાહ—અગર દુશમન હય તો સબસે પહેલે તુઝે માર ડાલુંગા.

ખયરસલ્લાહ—અરે વાહ દોસ્ત હો જબ મરો, દુશમન હો જબ મરો ! ચીત ભી ઇસકી પટ ભી ઇસકી.

માશાઅલ્લાહ—હાં દેખ ખબરદાર ! જબ તક મયેં પીસ્ટોલ લેકર ન આઉં યહાંસે હીલનેકા નામ લેના.

ખયરસલ્લાહ—અરે પર સુનતો ?

માશાઅલ્લાહ—કિયા સુનુ ?

ખયરસલ્લાહ—અરે ભાઇ મુઝે તો જાને દે.

માશાઅલ્લાહ—નહી બસ મારંગા-મરંગા.

ખયરસલ્લાહ—મારંગા-મરંગા. ખ્વાહ મ-ખ્વાહ.

માશાઅલ્લાહ—અબ મયેં એક હરફ્ભી સુનના નહીં ચાહતા બસમર નેકો તઇયાર રહેના (જાના)

ખયરસલ્લાહ—લો ઇસતરફ દરવાજા બંદ હય ઔર યહાં સે તો આયગા. હાં યહે પરદે કે પીછે છીપ જાઉં

(પરદે કે પીછે છીપતા હય ઔર ડાલી આતી હય)

ડાલી—અરછાજી આપ અભી યહીં મોજુદ હય ! (મુમતાજ કા આના)

મુમતાજ—ચલો ચલો થિયેટરકા વકત હો ગયા.

ડાલી—ઠહેરો થીયેટરસે જ્યાદા તો યહી તમાશા હો રહા હય.

મુમતાજ—વોહ કયસે ?

ડાલી—ઇસ પરદે કે પીછે મેરે મીયાં છીપે હયેં. જરા તુમ આશક બનકર મુઝે છેડના શુરૂ કરો.

મુમતાજ—હાં હાં ઠીક હય મેરી જાન કીસ ખ્યાલમેં હો !

ડાલી—ઇસ ખીતાબસે તો આપ મુમતાજકો પુકારા કરે

ખયરસલ્લાહ—અરર યે કોન બદ લગામ કહીં વોહ તો નહીં જીસ કા જીક માશાઅલ્લાહને કિયા થા.

મુમતાજ—કયા આપકો મેરી મોહબ્બત સે ઇનકાર હયે ?

ડાલી—દેખીયે મયેં એક ગયર ઓરત હું મુઝસે યહ કલામ ન કરો.

ખયરસલ્લાહ—બેશક યેહ ઠીક કહેતી હય.

મુમતાજ—કયા આપકો મેરી મહોબ્બતકા યકીન નહી હય ?

ડાલી—મગર આપતો મુમતાજસે પ્યાર કરતે હયેં !

મુમતાજ—અગર મયેં મુમતાજસે આપના દિલ વાપસ લેકર તુમ્હે દું જબતો મંજુર હય !

ખયરસલાહ—સાફ ના મંજુર.

મુમતાજ—કયું જવાબ નહીં દેતી !

ખયરસલ્લાહ—મયેં જો જવાબ દે રહા હું.

મુમતાજ—યેહ કોન બોલા ?

ડાલી—ઘરકા કુત્તા.

ખયરસલ્લાહ—દેખો કમબખત મુઝે કુત્તા બનાતી હય.

ડાલી—ભલા ખાવ કસમ

ખયરસલાહ અરર ! યહે તો ફીસલ ચલી અય ખુદાયે તઆલા મેરી બીબીકા ઇમાન બચાના !

મુમતાજ—અપને દીલકી કસમ-તુમારી મહોબ્બતકી કસમ.

ડાલી—જબતો મુઝે મંજુર હય.

ખયરસલાહ—અરર ! કામ બીગડ ગયા આખર આ ગઇ વો અપની વાઘરન કી જાત પર

(માશાઅલ્લાકા છુરી લીયે હુવે આના)

માશાઅલ્લાહ—ખયર પીસટોલ ન મીલી તો છુરી હી સહી એક વાર ઔર ઝગડા હી પાર હય ખયરસલા કહાં ગયા ?

ખયરસલ્લાહ—લો યહ તો ફીર આ ગયા

માશાઅલ્લાહ—યહે કોન સમઝા સમઝા યેહી હે વોહ રીઝાલા જીસને મેરા ઘર ઉજાલા કયું જી તુમ યહાં કયસે આયે ?

મુમતાજ—હમારી ખુશી.

મારાઅલાહુ—મુશીક બચ્ચા સાહ આપ બોલ વરના પા જાઉંગા કે કયા

મુમતાજ—બસ દીલને ચાહા તો હમ આયે.

મારાઅલ્લાહુ—અબે તુઝે ઇસ ઘરમે આનેકા કયા હક હય ?

મુમતાજ—હક કયું નહી યહે મેરી માશુકકા ઘર હય.

મારાઅલ્લાહુ—કોન મઆશુક ?

મુમતાજ—મસ્તનાજ સરાપા અંદાજ મેરી પ્યારી મુમતાજ.

મારાઅલાહુ—તેરી પ્યારી–તેરી પ્યારી કબસે ? કયા તુને ઉસંગે શાદી કી હય ?

ખયરસલ્લાહુ—હાં ઇસને ચોર બજારસે ખરીદી હય

મુમતાજ—જો મુફતમેં એક હસીન ઓરત હાથ આયે તો શાદી કર નેકી કયા જુરૂરત હય ?

મારાઅલ્લાહુ—બદમાશ તુઝે નહી માલુમ કે વોહ મેરી બીબીહય !

મુમતાજ—તુમહારી હોંકે તુમ્હારે બાપકી; મગર આજ કલ તો હમારી હય.

મારાઅલ્લાહુ—કમબખ્ત પાજી બદમાશ મયેં તેરી જાન લુંગા ચલ મેરે મુકાબલેકી તૈયારી કર

મુમતાજ—કીયા તુમ્હારા મુઝસે લડનેકા ઇરાદા હય ?

મારાઅલાહ—બેશક.

મુમતાજ—(ડાલીસે) અચ્છા તો આપ જાઇએ ઓર દો પીસ્તોલ લે આઇયે

ખયરસલ્લાહુ—ચલો ભુત ઓર શયતાનકી જંગ શુરૂ હો ગઇ.

મરાઅલ્લાહુ—પાજી દેખુંતો મેરે હાથસે કયું કર બચના હય ! અભી જાહેર હો જાયગા કે બુજ દીલ કોન ઓર બહાદર કોન હય

મુમતાજ—બેશક અભી મઅલુમ હો જાયગા કે હમ દોનો મેં મરદ કોન ઓર ઓરત કોન હયે.

ડાલી—(દો પીસ્તોલ લાતી હય યેહ લીજીયે ઓર યેહ આપ લીજીયે. અચ્છા દોનો સાહેબ અપની અપની જગે પાસ કર કે ખડે હો જાઓ

મારાઅલ્લાહુ—મંજુર મયેં યેહ જગે લેતા હું.

ડાલી—(મુમતાજસે) ઓર આપ ઇસ જગે ખડે હો જાઓ.

ખયરસલ્લાહુ—અરે યહાં કહાં ખડા હોના હય. વોહ પીસ્ટોલ ચલાયગા તો મેરાતો ખાતમા હો જાયગા.

ડાલી—ઠહેરો ય્હે જગા તો ઠીક નહીં હય. તુમ વ્હાંસે નિશાના બાંધો.
ખયરસલ્લાહ—અરે ય્હે કમબખ્ત યહાંભી આ ગયા. ઇસકો મરને કી
કોઇ જગેહી નહીં મીલતી.
માશાઅલ્લાહ—અરે ય્હે પરદા આપહી આપ કયસા ખીસકતા હય.
ડાલી-રેડી-વન ટુ—ઠહેરો ય્હે જગેભી ઠીક નહીં, તુમ યહાં.
ખયરસલાહ—બેટા ખયરસલાહ અબ જાનકી ખયર નહીં.
ડાલી-રેડી-ટુ-થ્રી (દોનોંકા પીસ્ટોલ ચલાના ઓર ખયરસલ્લાહકા પરદે
કે પીછેસે બાહેર નીકલ આના.)
માશાઅલ્લાહ—હયેં કોન ખયરસલ્લાહ ?
ખયરસલાહ—અરે માર માર, ઇસને તેરી હી નહીં મેરી જોરૂભી
હજમ કી હય.
માશાઅલ્લાહ—અબે લુંગાડે તુને કિનને શરીફોંકે ઘર બીગાડે ?
ખયરસલાહ—દેખો બદમાશ જવાબ દેનેકે બદલે મુંછો પર તાવ
દેતા હય. મયેં ઇસકી મુછેં ઉખાડ લેતા હું,
માશાઅલ્લાહ—હયેં કોન મુમતાજ !
ખયરસલાહ—મરદકી જગે ઓરત !
ડાલી—મુમતાજ-ક્યું કયસા બન્યા ?
ખયરસલ્લાહ—દેખો બીવી ય્હે ઓરતોંકા જેબા નહીં-
માશાઅલ્લાહ-ઓરતેં હોકર અયસી હરકતેં કહતે હુવે તુમ્હે શર્મ
નહીં આતી ? તુમ્હારી ફેશનકે પીછે હમારે હજારો રૂપી
યેકા નાસ હો ગયા, ફીરભી તુમ અપની હરકતે સે બાજ
નહીં આતી.
મુમતાજ—અગર તુજકો હમારી હરકતેં પસંદ નહીં થી તો એક
ફેશનએબલ લેડી સે શાદી ક્યું કી ? ઇસકે બદલે કિસી બુ
ઢ્યાસે શાદી કરતે.
ખયરસલ્લાહ--કમબખ્તસે યેહી તો ભુલ હો ગઈ અગર બુઢીસે
શાદી કરતા તો જોરૂ ઔર મા દોનો કા મજા આતા-
મુમતાજ-તુમકો કોઇ શૌહર હી નહીં મિલા જો અયસે ખુસટ સે
શાદી કી ?
ડાલી-મયેં તો ખુદાસે દુવા કરતી હું કે મુઝે ઇનકે પંજેસે છુડાય
મગર ખુદાભી નહીં સુનતા.
ખયરસલાહ-અબ જુરૂર સુનેગા ક્યું કે આજ કલ વોહ ઔરતો પર
ખાસ દિલ સે મેહેરબાન હયે,

મુમતાજ—દેખો તુમ હમારા ઇનસલ્ટ કર રહે. હો હમ તુમ્હારે પર નાલેશ કર દેંગે તુમકો ઉસકા જવાબ દેના પડેગા,

માશાઅલ્લાહ—કયું નહીં કરોગી તુમ્હારી તરફસે તો વકીલ બારી સ્ટર બી લડનેકે લિયે મુફત તૈયાર હો. જાયેંગે

ખયરસલ્લાહ—બલ્કે કોઇ ટીનપાટના જજ હોગા તો કેસબી ઇનકી ફેવરમેં હો જાયેગા.

મુમતાજ—અગર હમારી હરકતે તુમકો પસંદ નહીં આતી હય તો તુમ યહે રસ્તે જાવ ઔર હમ યહે રસ્તે જાયે હયેં.

(જાના દોનોકા)

ખયરસલાહ—કયું ભાઇ દેખા !

માશાઅલ્લાહ—હાં ભાઇ ખુબ મજા ચખા.

ખયરસલાહ—અબ ઇન ઔરતોંકા એક રસ્તા બાકી રેહ ગયા હય સબ દાઢી મુછોંવાલે લોગ જમા હોકર અલ્લાહુતઆલા કે પાસ ડેપ્યુટેશન લેકર જાયેં ઔર ઇન ઔરતોંકા પયદાહી હોના બંદ કરા દેં.

માશાઅલ્લાહ—ઔર હમ કયા કરે ?

ખયરસલ્લાહ—તુમ ભુટ્ટે બેચો.

માશાઅલ્લાહ—યાર તું તો હંસતા હય !

ખયરસલાહ—અરે હંસતા કોન હય ? મયેં બી તો તેરી તરહ રોતા હું.

માશાઅલાહ—તો કયા તુમ ઉસકો તલાક દે દોગે !

ખયરસલાહ—તલાક ન દુંગા તો કયા કરંગા ઇનકી ફેશન કે પીછે મેરા દિવાલા તો નીકલ ગયા ફકત જેલમેં જાના અબ બાકી રેહ ગયા બસ અબ ઇનપરે લઆનત ભેજો

માશાઅલ્લાહ—બસ તો મુઝે તુમ્હારી રાહ કબુલ હય.

ગાના

હુવે બાયકાટ; મીલા ટીનપાટ ગઇ જોરૂજી
તેરી મેરી જોરૂજી
કપસી ડાલીથી લુટ
સાંમે ડાસનકા બુટ
કભી લાવે ન સુટ
તો મડમજાએ રૂઠ
આપસી બનીથી ફેશનપે લોટ

મુજે તો મેરી જોરૂને સમઝાયા ખોટ
ગઇ ઘરમે બલા
પાપ સરસે ટલા
અબતો વોહ ટોપી અમામા પુરાના વોહ જામા
સજાકે કરે ઠાઠ બાટ.

બાબ દુસરા.

પડદા તેરહવાં **જંગલ**

કહેરમાન—નીકલ ગયા નિકલ ગયા મયેં હોતા તો મુજીઓં કો કભી ન જીંદા જાને દેતા.

સાથી—અફસોસ હયેં કે હમ જાલીમ શમશા ઔર નાપાક કલ્લુ કે લીયે બીસી આં ઇન્તેજામ કરતે હયેં ઓર કર રહે હયેં મગર ગરીબ સુહેલ કે લિયે કુચ્છ નહીં કર શકતે ઔર કમબખ્ત શમશા આજ હી યા કલ ઉસકા ફયસલા કર દેગી.

કહેરમાન—અફસોસ ! અબ હમ કુચ્છ નહીં કર શકતે, હયેં,

સાથી—ગૌર કરો, આપને જીસ તરહ અયન મૌકે પર પહુંચકર શાહ સ્યારકી જાન બચાઇ હય વયસીહી તદબીર કેઇ ઔર ખયાલમેં આ જાયગી.

કહેરમાન—દેખો દેખો એક બાત મેરે ખીયાલમે આતી હયે આજ શબકો જબકે રાતકી શીયાહી પુરી તરહ ફયલ જાય હમારે તમામ સિપાહી મુખતેલીફ મુકામોં પર છીપે રહેં ઔર વકત ઔર મૌકા પાતેહી એકદમ હુમલા કરે,

સાથી—મયેં ઇસ સબ કે હાથ ઇતેફાક કરતા હું

દુસરા—આપ તકત મુકરર કરે.

કહેરમાન—ઠીક બારા બજે.

સથી—અચ્છા ઇન્તેજામ કરને કે લીયે ઇજાજત ફરમાઇયે.

કહેરમાન—જાવ કીસમત ઓર ખુદા મદદ કરે. (સાથીઓકા જાના) દીલમેં ઇમાન હય, જીસ્મમે જાન, હય, હાથમેં તલવાર હય ઓર ઉસમેં ધાર હય વહાં તક કહેરમાન મઅસુમ સુહેલકી હિફાજતકાબી જીમાવાર હય.

બાબ દુસરા.

પડદા ચવદવાં. **પુરાના શાહી મહલ.**

શાહસ્યાર—આહીસ્તાં આહીસ્તા ઔર હુંસ્યારીસે કામ લેના.

તાહેરા—આગે જો શાહી આરામગાહ કહેલાતા થા વોહ અબ કસાઇખાના હય. અય બેરહમ સંગી મકાન, ખુની દરો દીવાર કયા તુમકો બનાતે વકત કારીગરોંને અચ્છી તરહ પાની નહીં પીલાયા થા જો એક મઅસુમ બચ્ચે કે ખુનસે અપની પ્યાસ બુઝાનાં ચાહતે હો ! અગર મેરે બચ્ચે જાને કે લીયે રાસ્તાન મીલા તો મય અપને સરકી ટકરોંસે ઇસમેં રાસ્તા બનાઉગી ઔર પ્યારે સુહેલકો છુડા લાઉંગી સુહેલ ! સુહેલ તુ કયસા બદન હય જો તેરા ખુન પ્યાસેહયેં મીટી ઔર પથ્થરભી

સહુરચાર—નીકલા નીકલા કામયાબીકા રસ્તા નીકલા દેખો ઇસ તરફકી દીવારમેં એક ઇંટ શરકી હુઇ હય મયેં જાકર કાહી હથ્યાર લાતા હું તુમ યહાં ઠેરો

તાહેરા—યા ખુદા ! જીસ તરફ તુને યેહ રોજન દીખાયા હય કામયાબીકા રાસ્તા બતાયા હય ઉસી તરફ દસ્તે હીફાજત ફયલા કર મેરે લડકો બચાના (શમશાકા આના)

શમશા કૌન તાહેરા ?

તાહેરા—અફ્સોસ ! શમશા ?

શમશા—ગયર વકત યહાં આનેકા તેરા મતલબ ?

તાહેરા—મતલબ યેહ કે ખુદાસે ડર અપને ભતીજે કે ખુન સે હાથ ન ભર

શમશા—કયા તુ યેહ ચાહતી હૈ કે ઇસ સાંપ કે બચ્ચે કો છોડ દું ડસને કે લીયે બડા હોને દું નહી કભી નહીં, યહ ખ્યાલ ખામ હૈ ઉસ મુજકા ગલા ઘોટના ઇસહામકા પહેલાકામ હય.

તાહેરા—દેખે છોટા બચ્ચાભી અપને ખુબસુરત ખીલોનેકો જાન બુઝકર નહીં તોડતા; ફીરભી તું એક ચલતે ફીરતે. હંસતે ખેલતે ખીલોનેકો જીસકો ખુદાને પુરે નવ મહીનેકી મહેનતમેં બનાયા હય એક લહજેમે તોડ દેના ચાહતી હય યેહ બાત કાબીલે નફરત હય.

શમસા બેવકુફ ઔરત અગર તું મેરે હર ખીયાલ હોતી તો કયું ઇસકદર પાયેમાલ હોતી !

તાહેરા—શક હય કે મયેં તેરે જયસી હું હાં ઔરત હોનેકે લેહાજ સે તું ઔર મયેં એક હય લેકીન તેરે ખીયાલાત બદ હયેં ઔર મેરે ખીયાલાત નેક હયેં તુને દોલત બદ ઔર મયેં એક હુકુમત કે લીયે અપને ભાઇ કો કત્લ કરકે ભતીજેકી જીંદગી ખ્વાર કરદી, ઔર મયેને તેરેભાઇ ભતીજેકે લીયે અપને

બહાદરે ખાવિંદ ઓર મઅસુમ બચ્ચોકી જીંદગી નિસાર કર દી, મુઝકો દોલત ઔર હુકુમત કુ સામને ઇજ્જત ઓર ઇમાન તક અજીજ નહી ઓર હુકુમત કોઇ ચીજ નહીં.

શએર.

તુઝકો દયા અજીજ હય મુઝકો રહમ અજીજ.
તુઝકો દગા અજીજ હય મુઝકો વફા અજીજ,
તેરી જુદા પસંદ હય મેરી જુદા પસંદ,
તુઝકો ખુદા પસંદ હય મુઝકો ખુદા પસંથ

શમસા—ઇન સબ ફુઝુલ બાતોંસે તુ મેરે દીલમેં સુદેલકે લીયે રહમ પયદા નહીં કર સકતી?

તાહેરા—નહીં તુઝે રહમ કરના ચાહીયે.

શમસા – હા રહમ કરૂંગી.

તાહેરા—ખીયાલ કર, અગર વોહ તેરા બચ્ચા હોતા તો તેરે હાથઉસકે કતલ કે લીયે તઇયાર બન જાતે ?

શમસા—હાં મયેં વોહ ઔરત હું અગર મેરે દુદ પીતે બચ્ચોં સેભી આગે ચલકર કોઇ ખોફ હો તો ઉસ બચ્ચેકા મ્હોબ્બતકો તાક પર ધર દુ ઓર ઉસી વકત ઉસમુજીકો જમીન લેટાકર જીબાહ કર દું.

તાહેરા-દેખ ! વોહ ઓરત જીસને અપકા ઘર લુટતે હુવે આંખોંસે દેખા મગર ઉફ તક નહી કી વોહ ઓરત જીસને અપને બચ્ચેંકા કતલ હોતે આંખોસે દેખા ઓર ઓહ તક ન કી,વોહ ઓરત જો સિવાય ખુદા ઓર ખાવિંદ કે કિસીકે સામને સર ન ઝુકાઇ, વહી ઔરત આજ અપકે માલિકકે બચ્ચે કે વાસ્તે તેરે કદમોં પર સર રખકર દામન ફયલા કર સુલેહકી જીંદગી તુઝસે ભીકમેં માંગતી હય.

શમશા—મયેં તેરી ભીકમેં ઠોકર દેતી હું.

તાહેરા—નહીં નહીં મુઝે મેરા બચ્ચા દે.

શમશા—હાં દુંગી મગર જીંદા નહીં મુર્દા. ઠયેર ઔર દેખ. કોઇ હય !

(સીપાહી આતા હય)

સીપાહિ-હજુર.

શમશા—બાંધો ઇસે. મયેં અભી સુરંગ ઉડાતી હું. (જાના)

તાહેરા—નહીં નહીં મુઝે અપને બીબી બચ્ચે કે સદકમેં છોડ દે.

(શાહરયાર આતા હય)

શાહરયાર—ચલિયે ! ચલિયે ! ! જલદી કિજીયે.

(તાહેરકા સિપાહીકે પંજેસે છુટના ઓર મહલકી દિવાર તોડ કર અંદર ઘુસના. શહેરયાર કાભી સીપાહીકો માર

અંદર જાના બાદ તુગરલકા આના.)

તુગરલ—કોન ! શહરયાર ઓર તાહેરા.

(તુગરલકા અંદર જાના. તાહેરા ઓર શહરીયાર કા સુહેલકો બાહેર નિકાલ લાના. ઉસી વક્ત મકા નકા ગીર પડનાં. તુગરલકા દબકે મરના,શમશા ઓર કહેરમાનકા આના.

શમશા—ફતેહ ! ફતેહ ! ખુશી ખુશી !

કહેરમાન—નહીં, શિકસ્ત ! શિકસ્ત !

શમશા—તુ કોન ?

કહેરમાન—મયેં !

શમશા—કોન ? દગાબાજ કહેરમાન ?

(કહેરમાન વગેરા શમ્શા કતલુ કો કયદ કર લેતેહેં)

કહેરમાન—ઉધર દેખ.

શમશા—કોન ? તાહેરા સુહેલ ઓર આઝાદ !

બાબ તીસરા.

પડદા પહેલા. **કવાયદ.**

સુહેલ—કયું દોસ્તો અગર દુશ્મનને ફિર સર ઉઠયા, લડને મરનેકા મોકા આયા તો તુમ કયા કરોગે

પહેલા લડકા—હમ કિયા કરેગે ! અગર વોહ પહાડ હોગા તો ઇસમેં પિલ પડેગે.

દુસરા—અગર વોહ દરીયા હોગા તો ઉસમેં હમ ફાંદ પડેગે.

તીસરા—અગર વોહ આગ હોગી તો ઉસમેં હમ કુદ પડેગે.

ચોથા—કફરકે દો હો હાથ જો મયેં દુ જીનો કો એક આનમેં,
મુંહ ફેર દુ એક આનમે થપ્પડસે દેત કા સર તોડદુ.

પાંચમા—મરદાને જંગ ઉસીકા હય મયે જીસકા સાથ દુ.
રુસ્તમભી બોલ જાય અગર એક હાથ દુ.

છઠા—દેખે જો આંખ ઉઠાકે તો સુરત બિગાડ દુ.
દુશ્મન પહાડભી હો તો જડસે ઉખાડ દુ.

સુહેલ—શાબાશ ! મેરે બહાદર દોસ્તો શાબાશ ! ચલો અબ કવાયદ શરૂ કરેં.

ગાના.

આજ ચલા હય લશ્કર રનપર બનકર મસ્તાના
ધનવીર જયસે ગરદુ પર હો બાદલકા આના
હાં—ઝુમકર હરએક સીપાહી મીસ્લે પરવાના
મુશતાક હય જંગી આતીશમેં ગીરના મરદાના
અરમન જરમન યુનાની રશીયન પુરકન જાપાની
દુશમન તેગજન ઇરાની, સબસે યહે પલટન લાસાની

(બાદ કવાયદકે જાના લડકોંકા.)

બાબ તીસરા

પરદા દુસરા. **પાદશાહી હથીયાર ખાના.**

તાહેરા—શમશા ઓર કત્લુ, જહાં એક હાકમકા કાનુન ઓર ઇન-સાફ જારી હોતા હય વહાં કોઇ ફરદ બશર જુર્મકા ઇરતીકાબ નહીં કરતા; મગર તુમને ખુદાસે હાકેમ, ચાંદ સુરજસે ગવાહ, ફરિસ્તોંસે જાસુસ, જહાં હકીકી ઇનસાફ ઓર કાનુન જારી હોતા હય વહાં કયેમેં ગુનાહ પર ગુનાહ કિયે; જીસકી બરબ્યતકા કોઇ સુબુત તુમ્હારે પાસ નહી હય,

શમસા—યેહ સબ તું કીસસે કહે રહી હય.

તાહેરા—તુઝસે, જીસને ચંદ રોજા જીંદગી કે લિયે કયસે કયસે જુલ્મો સીતમ કિયે ઓર ઇસસે જો ગુસ્સેમેં જમીનકો આસમાન પર ઉછાલતા થા. અબ વોહ તેરા કરોફર શૌકો દાબ કહાં હય, દેખ ઇસ વકત તું કિસ હાલમે હય; વોહ તેરા ગુરૂર કહાં હય.

શમશા—બેશક સર્દી કે બાદ ગરમી, ગરમી કે બાદ બારસ, દિન કે બાદ રાત; તલુ કે બાદ ગુરૂબ, પયદા હોનેકે બાદ મુરઝાના ઇન્તેહાયે બલંદી પર પહુંચને કે બાદ નીચે આના કુદરતકા કાનુન હય, અગર મયેં અપને કો ઇસ હાલમેં દેખ અફસોસ કરૂં તો અહમક હું, ઓર તુ ખુશ હોતી હય તો મજનુન હય,

તાહેરા—કિસીકી મુસીબતોં કો દેખકર ખુશ હોના બદોં કા કામ હય. મયેં ખુશ નહીં હું બલકે મેરી રૂહ ખોફસે થરરાતી હય. મયેં યેહ દેખતી હું કે તું પહેલે કિયાથી ઓર અબ કયા હો ગઇ. અબ તુ કિસ મુંહસે મુઆફી માંગ સકતી હય.

શમશા—મુઆફી? તુમ સબોંસે! જો તેરે દસ્તરખાનમે ગીરે હુયે ટુકડે જમઆ કરકે પેટ ભરતે થે, ઉન સે મયેં મુઆફી માંગુગી! આસમાન જમીનકે આગે સર ઝુકાયગા! ઔર કુતોંકે આગે ગિડગિડાયગા! શમશા અપને જલીલ ગુલામોંસે રહમકી દરખાસ્ત કરેગી

કહેરમાન—કયોં કત્લુ કિયા હો ગયા લાશકી તરહ સર્દ, કબ્રકી તરહ ખામોશ, પથરનેકી તરહ ઉદાસ ખડા હય?

સમશા—ખબરદાર કતલુ ખબરદાર ઈજ્જતમેં પયદા હુવા, ઈજ્જતમેં જીયા ઈજ્જતહીમેં મર જાના; મગર જવાબ દેતે વકત જલીલ દુશ્મનકો બુજદિલી ન દિખાના.

કતલુ—બશ શમશા, અબ હમ દોનોં ઈસ કાબિલ નહીં રહે કે ખુદા ઔરઈનસાન કો ગુશ્શેસે જવાબ દે.

શમશા—શર્મ કર શર્મ. નામર્દ બુઢે, તેરી બાતોંસે બુજદિલી ફીબુ આતી હય.

કતલુ—મગર તુઝે મઆલુમ હયે કે ઈસ નહીં કા કયા નતીજા હોગા.

શમશા—કયા હોગા! સીફ મૌત.

કહેરમાન—ખુદાકી કસમ અગર અયસી કાફર ઔરતકે લીયે ફરિસ્તે ભી સીફારીશ કરે તોભી રહમ ન કરના ચાહિયે.

તાહેરા—નહીં કહેરમાન : ખુદા રહીમ ઔર કરીમ હય ઔર વોહ આપને બંદેમેંભી રહમો કરમ દેખના ચાહતા હય અગર હમને ઈસકો માર ડાલા તો ઉસકી મોતશે હમેં કોઈ ફાયદા ન હોગા; અગર યેહ જીંદા રહેગી, ઔર આયંદા કે લિયે તોબા કરકે નેક બનજાયગી તો હમકો એક ગુનાહગાર રહકો દોજખસે છુડાનેકા સવાબ મિલેગા. શમશા, કલકા જીક હયે કે મયેં સર ઝુકાકર ગિડગિડાકર ફકીરનીકી તરહ દામન ફયલાકર સુલેહકી જીંદગી ભીકમેં માગતીથી.

સમશા—કયા તુ યેહ સમઝતી હયે કે મયેભી તેરીતરહ આજીજી કરૂંગી?

તાહેરા—નહીં નહીં મેરા યેહ ખિયાલ નહીં હય મયેં ફકત તુઝે યાદ દિલાના ચાહતી હુ કે ઉસ વકત મેરી ભીકમે તુને ઠોકદીથી

શમશા—હાં દી થી.

તાહેરા—મગર મયેં આજ તુઝે બગયેર માગે તેરી જીંદગી બખ્શતીહુ.

સમશા—હુ મુઝે મુઆફ કરતી હય. મયેં તેરી મુઆફીકો તેરે જલીલ ચહેરેપે નફરતસે વાપસ ફેંકતી હું.

કતલુ—શમશા નાશુકરગુજાર ઔરત જીંદગીકી કદ્ર કર.

સમશા—ગુલાંમોંકી તરહ જીનેસે આકાઓંકી તરહ મર જાના બહેતરહય.

કતલુ—મગર હમ દોનોં મૌતકે લિયે તયાર નહીં હયે.

સમશા—કયોં.

કતલુ—મોતસે જીંદગી જયાદા પ્યારી હય.

સમશા—ચુપ ? બુજદિલ પસ્ત હીમત શમાકર. મયે ઔરત હોકર

મોતસે નહીં ડરતી ઓર તુ મર્દ હોકર ખોફ ખાતા હય!

કતલુ-ખુદાકે લિયે જી ઓર જીને દે.

શમશા-હાં મયેં તુઝે જીને દુગી ઓર જીઉંગી યું

શમશા—કતલુકો ગોલીમારના ઓર ખુદભી ગોલી મારકર મર જાના

કતુલ-અફશોસ? યેહ હય બદકાર ઓરત કી મ્હોબ્બતકા નતીજા

તાહેરા—જો ચંદ મીનીટ આગે ઇસ ચરમ મેં ગરીબોંકા ખુન ઉબલતા થા, અફસોસ! વોહ જમીન પર બેહશો હરકત પડા હુવા હગે. યેહ પાઉં હાથ જીસમે ખોફકા ખંજર ચમકતા થા, યેહ સરજીસકે સામને હજારોં આદમી સર ઝુકાતે થે, અલરજ યેહ શમશા ઓર કતલુ ગુસ્શેમેં જમીનકો આસમાન તક ઉછાલતે થે વહી ઇસ વકત ધુલ કંકર, પથ્થર પર ચહે હુવે દુન્યાકો અપની જીલ્લત તમાશા દીખા રહે હંય અય લોગો, જો દુન્યા પર ફુલ ગયેહો, આખિરત કો ભુલ ગયે હે. ઇસકો દેખકર ઇબરત પકડો—

શએર.

જહાં નહીં હયબીહીસ્તો દોજખ, યહીંજ જાઓ સજા મીલેગી,
ભલા કરોગે ભલા હી હોગા, દગા કરોગે દગા મીલેગી.
સમઝો પના એક દિન તુમ્હારાભી યેહી હાલ હોગા.

બાબ તીસરા.

પરદા તીસરા. **રાસ્તા.**

(શીરીંકા આકર દોડ જાના જીસકે પીછે પાગલ શાહેબાજકા હાથમેં ડંડા લિયે હુવે આના.)

શાહેબાજ-મેરા નામ શાહેબાજ ઉર્ફે ડંડબાજ ઓર મેરે ડંડે કા નામ પાજીનવાજ કોઇ જરા કહ સુનાયા કે મયેંને સોંટા જમાયા. આજ મયે એક આદમીકે કહેને સે એક ઓરત પર આસક હો ગયા હું, મગર વોહ મેરેં દામેં નહીં આતી હય, અપનેકો શોહરદાર બતાતી હય, ખયર દેખા જાયગા, અબ મયેં ઉસકી જુસ્તે જુસ્તે જુમેં જાતા હું.(જાના)

બાબ તીસરા.

પરદા ચોથા. **ડાક બંગલા,**

ખયરસલાહ— શું કે હય કે નાક કાન સલામત લેકર ઇસ પોશાકકી બદોલત ઇસ સલામતી કે દરજેમેં આન પહુંચાવનો જો ગત તુગરલકે હાલી મવાલી ઓંકી હુઇ વોહ મેરીબી હોતી.

(આના શીરીંકા)

શીરીં—ઉ:ઇ અલ્લાહ મુવા યહ તો મેરા પીછાહી નહીં છોડતા.

ખયરસલાહ—હયેં અંધેરેમે યહ કોટસન લાઇટ કહાંસે આ ગઇ.

શીરીં—સાહેબ

ખયરસલાહ—બેગમ મયેં સાહેબ નહીં હું મયે એક મઅમુલી હે. રી આદમી હું.

શીરીં—મુઆફ કીજયે આપકે લીબાસમેં મુઝે સાહીબ કા ધોકા હુવા.

ખયરસલ્લાહ—ઇસકી મરફ મયેં અપકો સમઝતાહું યુંકે આજકલ રેલવે કુંપની વાલે દેસી પેસેનજરોંકો લાવારીસ જાનકર ભેડ બકરીકી તરહ ઉપર તલે ઠસાતે હયેં ઇસ લીયે મયેને કોટ પટલુન પહેન લીયાં તાકે મેરે કમ્પાર્ટ મેન્ટમેં કોઇ ઘુસ ન આવે.

શીરીં— આપકા નામ

ખયરસલ્લાહ—ખયરસલાહ

શીરીં—જનાબ આપકો યહ સુનકર રંજ હોગા મયેં અપને શોહરકે સાથ રેલમેં આ રહીથી કે એક સ્ટેશનપર વોહ કીસી જુરૂરત કે લીયે ઉતરે ઇતનેમેં સીટી હુઇ ઓર રેલ ભાગ નીકલી મયેં યહાં આતીથી કે એક નીમ વહશી મેરે પીછે પકડર સતાતા હય

ખયરસલાહ-તુમ જયસી હસીન ઓરતકો હરગીજ હરગીજ તન્હા સફર ન કરના ચાહીયે; કયા આપકો મઅલુમ નહીં આજ કલ બરાબર બુજદીલાના હુમલા હોતે હય ?

શીરીં—મયેં જાનતી હું કે આપ કોઇ શરીફ આદમી હયેં

ખયરસલાહ-ઇસમેં કીયા શકતી હે તો મેરી શકલ કહે કયું હય કે દેહલી દરબારમેં લાટ કર્જન ઓર મયેં એક હી હાથી પર બયઠે થે.

શીરીં-મયેં ઉમીદ કરતી હું કે મેરે શોહર કે આને તક મુઝે ઉસ શખ્સસે બચાયેંગે

ખયરસલાહ—આપ બીલકુલ બે ફીક્ર રહેં અગર વોહ યહાં આયા વો શએકહી ઘુંસેમે ઉસકી ખોપરી કે સાઢેસતરા ટુકડે કર દુંગા

શીરીં–મયે જરા બાજાર તક જાતી હું લેકીન વોહ દુસ્મને જાન રે પીછે ન આને પાયે.

ખયરસલ્લાહ–મજાલ હય ! મયે ઉસકો મુસ્કે કસ લુંગા

શીરીં—તો મયે આપ પર ભરોસા રખું.

ખયરસલ્લાહ—બલ્કે યહે સમઝયે કે આપ અપને શૌહરકી હીફાજતમે હયે.

શીરીં–તસલીમ

(જાના)

ખયરસલ્લાહ—કીયા લજીજ ઔરત હયે, અગર યહે કીસી નાટક કંપનીમે નોકરી કરે તો કંપનીવાલોં કે દીન ફીર જાયે.

(શાહેબાજકા આના)

શાહેબાજ–અબે તુ કૌન હય ? ઇસકા બાપ હય ભાઇ હય શૌહર હય કૌન હય ? વોહ કહાં હુય ?

ખયરસલાહ—યહે નઇ ટાઇપકા જાનવર કહાંશે નીકલ આયા !

શાહેબાજ–અબે ગધે કે બચ્ચે મેરી તારફ કીયા દેખ રહા હયા નીગાહ નીચી કર ઔર બોલ વોહ કહાં હય !

ખયરસલાહ—વોહ ! કૌન વોહ !

શાહેબાજ—વોહ બીબી જો મેરે રુબરુ જયશે દીલકો જખ્મી કરકે યહાં આઇ હય.

ખયરસલ્લાહ–મયે કીસીકો નહીં જાનતા.

શાહેબાજ—દેખના ખબરદાર હોશયાર વર્ના ઇસ ડંડેસે તેરા ભેજા હવામે ઉડતા નજર આયગા.

ખયરસલ્લાહ—અરે અરે યહે કીયા કરતા હય?

શાહેબાજ—ઠહેર જા મયે દેખતા હું કે તુ કીસ તરહ મરતા હય ?

ખયરસલ્લાહ—ક્યા દુન્યામે મયે કોઇ ફાલતુ આદમી હું જો મરું

શાહેબાજ—દુન્યાકો તેરી કોઇ જુરૂરત નહીં.

ખયરસલ્લાહ–મગર મુઝે તો દુન્યાકી જુરૂરત હય.

શાહેબાજ–અગર તુ કોઇ અયરા ગયરા નથ્થુ ખયરા હય તો ઇસ પાઉ રેટકાર કે ડંડેસે તેરા ભેજા ફોડ ડાલુંગા

ખયરસલ્લાહ—અરે દોસ્ત ખુવાહ મ–ખુવાહ લડતા હય અપના મતલબ તો બતા ?

સાહેબાજ–અચ્છા તો દેખ તુ ઉસકા શૌહર હયે તો મયે ઉસ્કે ઇરકસે બાજ આ જાઉંગા

ખયરસલ્લાહ–જા દોસ્ત મયે કહેતાહું કે તુઝે ઉસ સેબાજ આનાહોપડેગા

શહબાજ—કીયું ?

ખયરસલાહ—કીયું કે વોહ મેરી બીબી હય.

શહેબાજ—કયા બીબી ? અરે જા જા તુતો ઉસકા બાપ મઆલુ મહોતા હયે.

ખયરસલ્લાહ—તેરે બાપકી કસમ અલગી જુમેરાતકો મેરા ઉસકા નીકાહ હુવાં હય

શાહેબાજ—ખયર અગર નાલાયક માબાપને અપની લડકી તેરે જયસે ચીડીમાર કે હવાલે કર દી હય તો મયેભી ઉસકે ઇષ્કસે હાથ ઉઠાતા હું ઓર અપને ઇશ્કસે જનાજેકો કીસી મઅશુકકી કબ્રકે પાસ દફન કરનેકો લે જાતા હુ મગર તેરા નામ ?

ખયરસલાહ—મેરા નામ ખયરસલાહ.

શહેબાજ—તુ જુટા હય બદમાશ હય ઉસને અપને શોહરકા નામ મુશ્કીલ આસાન બનાયા હય

ખયરસલ્લાહ—હાં હાં દોસ્ત મેરા યેહી નામ હય.

શાહેબાજ—તો પહેલે કીયું નહીં બતાયા.

ખયરસલાહ—મયે ને જરા તુજે દીલ્લગીમેં ઉડાયા.

સાહેબાજ—અચ્છા તોં મયે જાતા હું.

ખયરસલાહ—જા ભાઇ ખુદાકે લીયે જા.

સાહેબાજ—મગર દેખના અગર તું ઉસકા શોહર ન હુવા તો મારે દંડાં કે તેરી ખોપરી પીલપીલી કર દુંગા

ખયરસલ્લાહ—અરે કમબખ્ત ફીર આ ગયા જા ભાઇ મયે સચ કહેતા હુ (જાના કમબખ્તને ડંડ તાન તાન કર મેરા આધા દમ નિકાલ ડાલા. પર વ્હે સામનેસે પુલીસકા બાગડ બીલા કયસે આ રહા હયે !

જમાઅદાર—ઇધર આવ.

ખયરસલ્લાહ—લો ઇનકે આવાકા હુકમ ચલતા હલય, ઇધર આવ.

જમાઅદાર—તુમ જાનતે હો હમ કાન હયે ?

ખયરસલાહ—બાપ ઇસ શહરકી ઝાડુ હયે.

જમાઅદાર—ઇસકા કયા મતલબ ?

ખયરસલાહ—જયસે કચરપટી મુસ્લેકે ગલે કુરે કરકટકો સાફ કરતે હયે, વયસે હી આપ બદમાશોસે શહરકો પાક કરતે હયે.

જમાઅદાર—ભલા યહે કયા હય ?

ખયરસલાહ—લકડીકા ઉસ્તરા જીસસે બાદમાશોં કી હજામત કી

જાતી હય.

જમાઅદાર—અચ્છા દીલ લગી છોડો ઓર યહે બતાવ ઇધર કોઇ નીમ વહશી આદમી તો નહીં આયા થા ?

ખયરસલાહ—હાં હાં અભી એક લમતડગા હાથમેં ડંડા લીયે નાળીલ હુવા થા. જો બાત બાતમેં મોટા તાનતા થા.

જમાઅદાર—તો તુમને ઉસકો પકડા કયું નહીં ?

ખયરસલાહ—યહે કામ તુંહારા હય.

જમઆદાર—દિવાને કો પકડના હમારા કામ નહીં હય.

ખયરસલાહ—ફિર તુમ્હારા કામ કયા હય ? રાસ્તે પર સોદા બેચને વાલે કો સતાવ, ખટારે વાલોંકો પકડ લેજાવ, ખુદા બખ્સ નાટક દેખને આવ. મિયાં સીધી તરહ ચલા જાવ વર્ના સુપ્રીનટન સાહેબકો ખબર હો ગઈ ઓર યહે કાલી કફની ઉતર ગઇ તો કરફરડ મારકીટમેં હેલપાટી કરની પડેગી.

જમઆદાર—દેખો ગ્રાંટ રોડ પર રહેના હય તો પુલીશવાલોંસે આડી તીરછી બાતે ન કરો.

ખયરસલ્લાહ—અચ્છા ભઇ ખાતા હુઇ મુઆફ કરો.

જમઆદાર—બતાવ વોહ કિસ તરફ ગયા ?

ખયરસલ્લાહ—વોહ સીધા કાંળી હાઉસ કી તરફ ગયાં હયે.

જમાઅદાર—અચ્છા હમ ઉસકી તાલાશસેં જાતે હયેં અગર ઇતનેમે યહાં આ જાય તો ઉસકો પકડ રખના.

ખરસલ્લાહ—જુરર જુરર મયેં ઉસકી મુસ્કેં જકડ કર પુલીશ સ્ટેશન પર ભેજ દેતા હું (જમાઆદારકા જાના) લો મયેં ઉસકો પકડને લગા. કમબખ્ત બાત બાતમેં તો સોંટા તાનતા હય, અગર પકડનેકા નામ લું તો મેરા ભેજા હી ન નિકાલ દે.

(શાહેબાજ ઓર મુસ્કીલઆસાનકા આના)

મુશકીલઆશાન—હાં મેરે ચચાકા યહી નામ હય.

શાહેબાજ—કયા મુસ્કીલઆસાન.

મુશકીલઆશાન—હાં મુસ્કીલઆસાન

શાહેબાજ—તો દેખો વોહ હયેં.

મુશકીલઆશાન—કોન ? યહે ?

શાહેબાજ—કયા તુમ અપને ચચા કો નહીં પહચાનતે ?

મુશકીલઆસાન—નહીં

શાહેબાજ—સબબ ?

મુશકીલ—સબબ યહે કે વોહ બહુત અરસેસે યહાં ચલે આયે હયેં. આજ તક મયેંને ચચાકી સુરત ઓર ચચાને મેરી સુરત નહીં દેખી હય. (ખયરસલાહસે) ચચા જાન મુઝે અપને કદમ ચુમનેકી ઇજાજત દીજીયે,

ખયરસલાહ-હયેં ? તું કોન હય ભાઇ

મુશકીલ—આપકા ભતીજા

ખયરસલ્લાહ-(ખુદસે) મેરાતો કોઇ ભાઇ હીન થા ફીર યહે ભત્રીજા કહાંસે ટપક પડા !

મુશકીલ-મ'ય આપકા ખત પાતે હી ખીદમત મેં હાજર હોતા મગર રાસ્તે મે રેલ છુટ ગઇ ઇસ લિયે વકત પર ન આ સકા મુઆફ કિજીયે.

ખયરસલાહ-ખુદા જાને કિસ બાતકી મુઆફી માંગતા હય ! મઅલુમ હોતા હય કીસી ઔરકે ધોકેમેં મુઝે ચચા બનાયા હય અગર કુચ્છ બોલુ તો કમબખ્ત સોંટા તાનતા હય, ઇસ લીયે અબતો જો કુચ્છ આયા અંટ સંટ બક દું.

મુશકીલ—ચચા જાન ?

ખયરસલાહ—ચુપ શયતાન તુ બડા નાલાયક હય.

મુશકીલ—બેશક.

ખયરસલાહ—તેરા બાપ તુઝસેભી જયાદા નાલાયક થા.

મુશકીલ-સચ હય મયેંને ચાચાકો જયસા અતીશ મીજાજ સુના થા વેસાહી પાયા.

ખયરસલાહ-ચલ મયેં એક શરીફ આદમી હું ઇસ લીયે તેરા કુસુર મુઆફ કરતા હું.

શાહેબાજ-ચલ અપને ચાચાકો અદબ બજા લા.

મુશકીલ—અદબ !

ખયરસલ્લાહ—અદબ સે કયા હોતા હય કાન પકડ.

મુશકીલ—લીજીયે કાન પકડતા હું

ખયરસલ્લાહ-કાન પકડનેસે કયા હોતા હય પાઉં પડ

મુશકીલ-લીજીયે પાઉભી પડતા હું.

ખયરસલ્લાહ—પાઉં પડનેશે કયા હોતા હય નાક રગડ.

શાહેબાજ—બસ દોસ્ત બસ, ઇતની આજેજી પરતો ખુદાભી મુઆફ કરતા હય. ચલો અબ અપને ભતીજેકો ગલે લગાવ (મુશ-

કીલ ઓર ખયરસલાહકા ગલે મીલના) ઓહો ખુશી-ખુશી હીપ હીપ--હુર્રર.

મુશકીલઆશાન--ચચા જાન આપકી કનીજભી આઇ હય અગર ઇજાજત હોતો ખીદમતમેં હાજીર કરૂં ?

શહેબાજ-પુછનેકી કયા જુરૂરત હય, જા બુલા લા,

(મુશ્કીલઆસાનકા જાના ઓર ઉસકે અશલ ચચા મુશ્કીલઆસાન કા આના)

ખયરસલ્લાહ-ચલો એક બલાતો ટલી. દુસરી બલા ટલ જાયે તો બંદા યહાસે નિકલ જાય.

ચચા-મયેને આપને ભતીજેકો ખત લીખકર યહ બુલાયા યહ. યકી ન હય કે વોહ અયા હોગા, બોલો તુમ દોનો મેશે મેરા ભતીજા કોન હય, મયેં કીસકા ચચા હુ ? બોલતે કયોં નહીં ? કયા તુમ દોનોં ગોંગે હો ! તુમ્હારા નામ ?

શહેબાજ-શહેબાજખાં ડંડેબાજ,

ચચા—ઔર તુમ્હારા નામ ?

ખયરસલ્લાહ—મુશકીલઆસાન

ચચા—મુશકીલઆસાન, તો બસ તુહી મેરા ભતીજા હય.

ખયસલાહ—લો થોડી દેર પહેલે ચચા થા અબ ભતીજા બનગયા.

ચચા—નાલાયક ખંચર દેખ, બતા મયેં તુઝે કયા કહુ !

ખયરસલાહ-તુમ મુઝે કુચ્છ ન કહો,

ચચા—તું ઇસ દુન્યામેં એક હી બેવકુફ હય.

ખયરસલાહ-નહી એક ઔર મયેં દો હયે.

શહેબાજ-કિયું બે !

ખયરશલ્લાહ-મુઆફ કર દોસ્ત.

ચચા—મુઝે ઇસ બાતકા જુવાબ દે કે તુને શાદી કયુ કી

ખયરસલાહ—ઇસ લિયે કે તીસરા બેવકૂફ ઔર પેદા હો.

ચચા-મગર શાદી ભી કી ઓરત શે કયોં કી

ખયરસલાહ-ઓરત કે સાથ નહીં કરતા તો કયા કીસી મ. કે સાથ કરતા

ચચા—ઓર ફીર યહ ઢીટાઇ કે શાદી કે લીયે મેરા હુંકમભી નલીયા

ખયરસલાહ—શાદી કે લીયે હુંકમ લેનેકી કયા જુરૂરત થી

ચચા—જુરૂરત કયું નહીં થી. આજ તો બીના હુકમ ચચાકે એક બીવીકા શૌહર હો ગયા, કલ બગયેર ઇજાજત એક બચ્ચે.

કા બાપ બન જાયેગા.

ચચા—ખયર અગર તુ યહિ ચાહતા હય કે વસીયત નામેશે તેરા નામ રદ ન કરૂં તો અપને ગુનાહોં કી મુઆફી માંગ,

ખયરસલાહ—કિસ ગુનાહ કી મુઆફી માંગું

શહેબાજ—ક્યું મુઆફી ક્યુ નહી માંગતા હય ક્યા શર્મ આતી હય

ખયરસલાહ—શરમ કાહેકી મુંઆફી માંગના તો આજ કલ ફેશનમે દાખિલ હય,

ચચા—તો બોલ કે ચચાજાન મયેં ખતાવાર હું.

ખયરસલાહ—ચચાજાન મયેં શયતાનશે જયાદા ગુનાહગાર હું.

ચચા—ઓર મુઆફીકા ઉમીદવાર હું.

ખયરસલાહ—ઓર મુઆફીકા તલબગાર હું.

ચચા—શાબાશ, જીંદાબાશ, બસ અબ મયે તેરે કુસુર મુઆફ કરતા હું. ઓર તેરી બીવીકી તરફસેભી દીલકે સાફ કરતા હું.

ખયરસલાહ—મયેં આપકા શુકીયા અદા કરતા હું

શીરીં કા આના

શીરીં—માલુંમ નહીં મેરે મીયાંને ઉતની દેર કહાં લગાઇ.

ખયરસલાહ—બેગમ આવ અપને શોહરે કે ચચકો અદાબ બજા લાવ,

શીરીં—આહા આપ તશરીફ લે આયે, હયે મયે કદમબોસ હોતી હું

ચચા—બેટી તુ યયે સુનકર જયાદા ખુશ હોગી કે મયે ને તરે ઓર તેરે શોહર કે કુસુર બીલકૂલ મુઆફ કર દીયે.

શીરીં—ચચાજાન ઇસ વકત શકીયા અદા કરનેકે લીયે વો મેરા શોહર મોજુદ નહીં હયે. લેકીન મયેં ઉનકી તરફસે ભી શુકીયા અદા કરતી હું.

ચચા—બેટી તેરા શોહર તો યહાં પહેલેશે મોજુદ હય,

શીરીં—આપ કીસે શોહર બતાતે હયેં મયે સમઝી નહીં

ખયરસલાહ—બીવી ઇધર આવ મયેં સમઝાઉં

શીરીં—હયેં સાહેબ આપ દીવાને તો નહી હો ગયે

ખયરસલાહ—હુંવા તો નહી મગર અબ હો જાઉંગા.

શીરીં—છોડો છોડો મેરા હાથ મયે તુમ્હે એક શરીફ આદમી સમઝી થી.

ખયરસલાહ—શરીફ તો હુ મગર જુરરત કે લીયે પાજી બન ગયા હું. દેખો એક શરીફ આદમી તુમ્હકો પાઉં પડતા હય.

શીરીં—પાઊં પડતે હુવે તુમ્હે શરમ નહી આતી !
ખયરસલ્લાહ—પાઊં પડના તો આજકલ ફેશનમેં દાખિલ હય.
શહેબાજ—કયું એ ઉધર છીપ છીપ કે કિયા સમઝાતા હય,
ખયરસલ્લાહ—ચુપ મીયાં બીવી કે મુઆમિલાતમેં કયુ દખલ દેતાહય?
શીરીં—તુમને ફીર મુઝે બીવી કહા ?
ખયરસલ્લાહ—ખુદાકે લીયે પાંચ મીનટ કે વાસ્તે મેરી બીવી બન જાવ. મુઝે આફતસે બચાવ.
શીરીં—તુમ કહીં દીવાને તો નહી હો ગયે હો !
ખયરસલ્લાહ—દેખો બીવી માન જાવ.
શીરીં—અરે જા ભાઇ
ચચા—નાલાયક યહ મુઆમિલા કયા હય ? યહ તુઝે ભાઇ કહેતી હય તુ ઇસે બીવી બતાતા હય, તુમ દોનોકા ગડબડ ગોટાલામિરી સમઝમેં નહીં આતા હય. (મુશકીલઆસનકા આના)
મુશકીલઆસાન—આહા પ્યારી શીરીં તુમ આ ગઇ ?
શીરીં—વાહ સાહેબ ખુબ રાહ દીખાઇ
ખયરસલ્લાહ—બસ અબ જુતીઆં ખાનેકી નોબત આઇ.
મુશકીલઆસાન—મયેંને રાહ દીખાઇ યા તુમને દેર લગાઇ, ચલો ખાયર ચચાજાનકે કદમ ચુમો.
શીરીં—હયેં તુમ્હારે ચચાતો યહ હયેં,
મુશકીલઆસાન—કોન યેહ બુઢા ?
શીરીં—નહી પ્યાર મુશકીલ આસાન તુમ્હારે ચચા તો યેહ હયેં.
ચચા—હયેં મુશકીલઆસાન ! મુશકીલઆસાન તો ઇસકા નામ હય.
શીરીં—કોન કહેતા હય ! ઇસકા નામ તો ખયરસલ્લાહ હય,
ચચા—મઅલુમ હોતા હય કે યેહ મેરા ભતીજા નહીં હય.
મુશકીલઆસાન—મઅલુમ હોતા હયે કે યેહ મેરા ચચા નહીં હય.
શહેબાજ—મઅલુમ હોતા હય કે યેહ ઇસકા શૌહર નહીં હય.
શીરીં—મઅલુમ હોતા હય કે યેહ શરીફ નહીં હય.
(જમઅદારકા સિપાહીઓંકે સાથ આના ઓર શહેબાજકો પકડ લેના.)
જમાદાર—ઉત તેરેકી, બડી મુશકીલસે હાથ આયા,
ચચા—અરે ભાઇ ઇસ બેગુનાહકો કયું પકડતે હો ?
જમાદાર—યેહ નીમ વહેશી પાગલ ખાનેકી દીવાર કુદ કર ભાગ નીકલા થા કમબખ્તને હમેં પરેશાન કર રખા થા.
શહેબાજ—અરે છોડ નહીં તો માર ડાલુગા પીસ ડાલુંગા, રગડ ડાલુંગા,

ખયરશલ્લાહ—ક્યુ ચચા અબ સોંટા ચલાના ભુલ ગયે! કમબખ્તે મેરા નાકમેં દમ કર રખ્ખા થા,

જમઅદાર—લે ચલો

ખયરસલ્લાહ—ચલો મયે ભી તુમ્હારે સાથ ઇસકો પાગલખાને પહુચા ને આતા હું.

ચચા:—ભાગતા કહાં હય નાફરઝમ, તુ મેરા ભતીજા હયે યેહ તુને કહાહે કિયું !

મુશકીલઆશાન—તુ મેરા ચચા હયે યેહ તુને કહાહે કિયુ ?

શીરીં—તુ મેરા શૌહર હય યહે તુને કહાહે કયું ?

ખયરસલ્લાહ--અચ્છા મયેં તુમ સબકો અલગ જવાબ દુગા એકદમ !

ચચા—એકદમ,

ખયરસલ્લાહ—બહુત અચ્છા લેડીજ એન્ડ જેન્ટલમેન, મયે નિહાયત શુક્ર ગુજારતા હું કે આપ લોગ અપના કીમતી ટાઇમ વેસ્ટ કરકે મેરા સેક્રેટ એન્ડ સ્વીટ લેક્ચર સુનને કે લીયે તઇ યાર હયે.

ચચા—તુઝે લેકચરબાજી કરને કિસને કહા !

ખયરસલ્લાહ—માઇડ લોરડજુરીએન્ડ મયેં ખયરસલ્લાહ વલ્દ શેખસલ્લા હુ સાકિન કસાઇ મુહલા તુમ સબકે સામને, ખુદાકો હાજરો નાજર જાનકર ઇકરાર કરતા હું કે ન મેરા કોઇચચા હય, ન ભતીજા હય, ન જોરૂ હય, યહે સબ ગડબડ ઘોટાલા ઇસ ડંડેબાજ કે સોંટેકા હય, મેરે છુટે ઔર જવાન દોસ્ત યહે પાગલ ઇસ ઓરત કે પીછે પડ ગયા થા ઇસકો સતાતા થા, મયેને યહે બલા અપને સર મોલ લી ઇસકી કીસમત બચાઇ, ઓર ઇસ આફતમેં નાહક અપની જાન ફસાઇ.

ચચા—મગર તુને અપના નામ મુશકીલ આસાન કયોં બતાયા !

ખયરસલાહ—અગર મયે અપના એસલ નમ બતાતા તો યહે કમબખ્ત સોટેશે મેરા ભેજા હી તોડ દેતા,

ચચા—તોબાહ તોબહ ! કયશે ભલે માનસકો હમને સતાયા ભાઇ મેરા કસુર મુઆફ કરતા

ખયરસલાહ—ખુદા સમઝે,

મુશકીલઆસાન—મયેનેભી જો કુચ્છ કિયા હય ઉસકી મુઆફી ચાહતાહું.

નરસલ.— શયતાનકા હવાલા.

શીરીં—જનાબ, ફક્ત મેરી ઇજ્જત બચાનેમેં આપ પર યહ મુસીબત આઇ ઇસ લીયે મેરાભી કસુર મુઆફ કીજીયે,

ખયરસલાહ—પહેલે નંબરમે તુમ્હારા કુસુર મુઆફ.

ગાના.

હમકો મ.ફ કરો સાહેબ તુમકો જો કુચ્છ હય કહા
મુજકો બીલકુલ ધન ચકકર યેહ ડંડેબાજને કીયા.
બેશક પાગલને હમ સબપર યેહ અંધેર કર દીયા
ગગબડ ઝાલા, સબ ઘોંટાલા હુવા ઉજીયાલા
અંદેશા લો મીટ ગયા હરએકથા ભુલ્લાભાલા કયા
બર આયા હય મુદ્દાઆ કયાહી દોબાલા બારીતી આલા વાહ

બાબ તીસરા.

પરદા પાંચવાં — જશ્નતાજપોશી.

દરબારી—ખુશા નસીબો કે મુસ્ક અજ સર નૌ ખુતનમે આઇ દિલોંકિ ફરહત હુઇ મયસર કે રૂહ ફીર જાનો તનમે આઇ.

„ મુબારિક અફસુરદા ખાતીરોંકો બહાર રફતા ચમનમેં આઇ નાવીદ હો ચરમ મુન્તજીરકો કે શમ્અફિર અંનજુમનમેં આઇ

કહેરમાન—ગુજર ગઇ રાત રંજો ગમકી જહાંમેં રાહતકા રોજ આયા જુલુસ કરનેકો તખ્તે દોલતપે મહેરે આલમ ફરોજ આયા

ગાના.

શોભે નીત મુગટ શાસ બાજે સંસરમેં ડંકા ગગન
ગરજ ગરજ સરકારકા
ઢુંડે જગ તુમરી છાંવ ચરન ન લાગે ગાવ ગાંવ
લોગનમાં સદા નાવ ગુંજે દરબારકા—
જ્યો તુમ જુગ જુગ હમ તારે તુમ ચંદ્રમાન
તુમશે જગ ચમકે જોતીશ રૂપ પ્યારે—હાંયેજી
નસીબ યાર જહાં જેરે ફકેદાર રહે
હમેશાં ગુલશને એકબાલમે બહાર રહે
છીન છીન બહડે તુંમરી શાન આન બાન હો નીસાર
છીન છીન બહડે તુંમરી શાન આન બાન હો નીસાર
સારે—જગત આણુવારે—મગન મગન—જ્યો

શુહેલ—અમ્મીજાન તુમ ખુશીકે બદલે રોતી કિયું હો !

તાહેરા—યેહ ગમકે આંસુ નહી હયે' ખુશીકે અઇસુ હય, જનાબ મુંકો આપ મુલકકે મુહસીન હયેં સાં લીયે તાજપોશીકી બચુ

રીક રસ્મ આપકી કે હાથોંશે અદા હોની ચહિયે.

શહરીયાર-યહી મજમા તમામ મુલકકી જબાન બનકર ઇસ બયાનકી તાકીદ કરતા હય,

કહેરમાન-મયેં ઇસ તહરીકકો અપના ફર્જ ઓર ઇજઝત સમઝતાહું

શુહેલ-ઠહેરીયે, ઠહેરીએ, પહલે અમીજાનકો પહનાઇયે,

તાહેરા-નહી બેટા યહ તુમ્હારેહી સરપર અચ્છા મઅલુમ હોગા.

શુહેલ-નહીં મયે ન માનુગા તુમેંતા તાજ પહનના હી પડેગા:

તાહેરા-બેટા તુમને કભી માંકે સાથ જીદ નહી કી આજ કયું કરતેહો

શુહેલ-અમ્માં તુમનેભી કભી બેટકી બાત નહી ટાલી આજ કયુ ટાલતે હો

કહેરમાન-કિતની ખુબસુરત દલીલ (સુહેલકા તાજ લેકર તાહેરાકા પહેનાને ચાહના તાહેરાકા રોકના)

સુહેલ-લો પહેનો.

તાહેરા-બેટા યહ તુમ્હારે હી સર પર અચ્છા મઅલુમ હેગા, તુમહી પહેનો તાકે મયેં દેખ કર ખુશ હુ ઓર તુમકો દોઆયેં દુ.

સુહેલ—દેખીયે સમઝાઇયેના.

કહેરમાન-માનું અગર અયસે હજાર તાજભી આપકો પહનાગે જાયેં તો અપને જો જો કીમતી કુરબાનીયાં ઇસ સબસુમ કે લિયે દી હય. ઉસકી અદાઇ નહી હો સકતી.

તાહેરા-જનાબે અલી, આપ મેરે પીછલે દુખોંકી તરફ બરાબાર ઇશારા કરકે **અપની** મોજુદા ખુશી કો બેમજા ન કરેં.

કહરમાન—મુહતરમ ખાતુન બસ અબ હમારે શાહજાદેકા દીલ છોટા ન કિજીયે,

તાહેરા—અગર આપ લોગોકી યહી મરજી હયે તો મયેભી **અપની** મરજીકો સુહેલકી ખુશી કે તાબે કરતી હુ.

સુહેલ—(તાજ પહેનાકર] દીલ બહોત ખુશ હુવા.

તાહેરા-બસ ખુશી પુરી હુઇ, લો અબ તુમ પહેનો ઓર ઉસકે સાએ મેં અદલો ઇનસાફસે રેયતકો પાલ કરો.

સબ-નુરે એકબાલ તેરા આજસે ઘરઘર ચમકે,
હશર તક તાજે હુકુમત તેરે સરપર ચમકે,
યા ઇલાહી તેરા ઇકબાલ તાબંદા રહે,
મુલકકી કિસમતકા માલીક હશર તક જીંદા રહે.

આમીન આમીન આમીન

તમામ શુદ.